

61138

KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME YÖNETİMİ ANA BİLİMDALI

**FACTORİNG İŞLEMLERİ
VE
MUHASEBESİ
(YÜKSEK LİSANS TEZİ)**

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

DANIŞMAN: Prof. Dr. Vasfi HAFTACI

HAZIRLAYAN: İlker YENİ

KOCAELİ 1996

ÖZET

Factoring, ihracat veya iç ticaret yapan işletmelerin kredili olarak sattıkları mallarla ilgili kısa vadeli alacak faturalarını bir özel finans kurumuna, bu çalışmada ayrıntılı olarak açıklanan türlerden bir ve/veya birkaçına göre devretmesi yani satması, karşılığında da Finansman, Ödenmeme riskine karşı korunma ve muhasebe bölümünün yerini almak şeklinde tanımlanabilecek idari hizmetlerden yararlanmayı sağlar.

Gelişmiş ülkelerde 1950'lerden beri modern anlamda factoring uygulamaları yapılmaktadır ve özellikle son yıllarda bu ülkelerdeki işadamları bu tekniğin önemini anlayarak daha da yaygınlaşmasında önyak olmuşlardır.

Gelişmiş ülkelerdeki yeni finans tekniklerinin avantajlarını kısa zamanda kavrayarak uygulayan Türk işadamlarının, Factoring'in de işletmeleri için faydalı bir yöntem olduğunu görmeleri için, ilk Factoring anlaşmasının 1988 yılında yapıldığı gözönüne alınırsa, 38 yıl geçmesi beklenmiş, 1991 yılından bu tarafa da ulusal ve uluslararası işlemlerle düzenli bir büyüme gösterilmiştir.

Factoring'le satıcı firmalar;

- Daha iyi kredili satış kontrolünü
- İhracat konusunda uzman yardımı ve tavsiyelerini
- Şüpheli alacaklardan % 100'e varan korunmayı
- Şirket yönetimine ayrılacak daha fazla zamanı
- Çok güçlü ve süratli nakit akışını
- Borç almadan daha fazla işletme Sermayesine sahip olmayı
- Ek teminatlar vermek zorunda kalmadan daha fazla nakit kullanmayı olanaklı kılarlar.

ABSTRACT

Factoring provides economics services which can be defined as transferring / selling short - term credit invoices depending on invoice types explained in detail in this study of import - export companies to a private finance institution and in reply to this replacing finance, defending against unpayment risk and accounting departments, functions.

Modern factoring applications has been made since 1950 s in developed countries and in especially recent years, the businessman in these countries who realized its importance led to improve the factoring applications.

Considering first factoring contract has been made in 1988, it has been 38 years since then to be seen the usefulness of factoring for the business by The Turkish businessman who got the idea of new finance technigues in developed countries very soon.

Seller firms provides the advantages with factoring as below:

- better control on credit sales,
- expert support and recommends on export,
- % 100 defending against unsecured credits,
- more time to business management,
- very strong and quick cash flow,
- more capital for the management activities without borrowing money,
- more available capital without extra securities.

KISALTMALAR

AB	Avrupa Birliği
ABF(NTR)	Alacak Bilgileri Formu/(Natification and Transfer of receivables)
BH	Borçlar Hukuku
BK	Bankalar Kanunu
BSMV	Banka Sigorta Muamele Vergisi
DTSS	Dış Ticaret Sermaye Şirketi
DV	Damga Vergisi
EF	Europa Factoring Kuruluşu
EFTA	Avrupa Serbest Ticaret Birliği
FCI	Factor Chain International Kuruluşu
HDTM	Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı
HK	Harçlar Kanunu
ISO	Uluslararası Standart Kuruluşu
KDV	Katma Değer Vergisi
KHK	Kanun Hükmünde Kararname
KKDF	Kaynak Kullanımı Destekleme Fonu
LOB	Limit Onay Belgesi
OECD	Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Taşkilatı
ÖPVİK	Ödünç Para Verme İşleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname
RG	Resmi Gazete
SMM	Serbest Muhasebeci ve Mali Müşavirler Odası
SPK	Sermaye Piyasası Kanunu
SSK	Sosyal Sigortalar Kurumu
TCMB	Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası
TTK	Türk Ticaret Kanunu
VDMK	Varlığa Dayalı Menkul Kıymet
VUK	Vergi Usul Kanunu

ŞEKİLLER, TABLOLAR ve EKLER

ŞEKİLLER

Şekil 1.....	Factoring Karar Şeması.....	7
Şekil 2.....	Factoring’de Limit Onayı İçin Başvuru	12
Şekil 3.....	Factoring’de Malların Teslimi ve Faturanın Tanzimi.....	13
Şekil 4.....	Factoring’de Tahsilat	13
Şekil 5.....	Uluslararası Factoring	15
Şekil 6.....	Factoring Türlerine İlişkir Karar Ağacı.....	21
Şekil 7.....	Mal ve Para Akışına Factoring’in Etkisi	107

TABLOLAR

Tablo 1	Factoring İşlem Hacminde Ülkelerin Sıralaması.....	8
Tablo 2	Dünyada Factoring Cirosunun Yıllar İtibariyle Yerel ve Uluslararası Factoring Olarak Dağılımı.....	9
Tablo 3	Türkiye’de Factoring Cirosunun Yıllar İtibariyle Yerel ve Uluslararası Factoring Olarak Dağılımı.....	11
Tablo 4	Türkiye’de En Çok İşlem Yapan Şirketler ve Pazar Payları	11
Tablo 5	Alacağın Factore Satılmasıyla Bankaya Devri Arasındaki Farklar.....	117

EKLER

Ek 1.....	Türkiye’deki Factor Kurumları.....	122
Ek 2.....	T.C.M.B.’nin Factor Kurumlarla İlgili Mali Tablo Verileri.....	123
Ek 3	Satıcı Bilgileri Formu.....	154
Ek 4.....	Alıcı Bilgileri Formu	155
Ek 5.....	Alacak Bildirim Formu	156
Ek 6.....	Notification and Transfer of Receivables Formu.....	157

İÇİNDEKİLER

ÖZET	I
ABSTRACT	II
KISALTMALAR	III
ŞEKİLLER, TABLOLAR VE EKLER	IV
İÇİNDEKİLER	V
1. GİRİŞ	1
1. GENEL OLARAK FACTORİNG	3
1.1. FACTORİNG'İN TANIMI, İŞLEVLERİ VE İŞLEŞİ	3
1.1.1. FACTORİNG'İN TANIMI	3
1.1.2. FACTORİNG'İN İŞLEVLERİ	4
1.1.3. FACTORİNG'İN İŞLEYİŞİ	6
1.2. FACTORİNG'İN TARİHÇESİ	7
1.2.1. DÜNYA'DA FACTORİNG	7
1.2.2. TÜRKİYE'DE FACTORİNG	10
1.3. FACTORİNG TÜRLERİ	12
1.3.1. İŞLEMLERİN OLUŞTUĞU YERE GÖRE FACTORİNG	12
1.3.1.1. Yurt İçi Factoring	12
1.3.1.2. Uluslararası Factoring	14
1.3.1.2.1. İhracat (Export) Factoring	14
1.3.1.2.2. İthalat (İmport) Factoring	15
1.3.2. SUNULAN HİZMET BİLEŞİMİNE GÖRE FACTORİNG	16
1.3.2.1. Tam Hizmet (full service) Factoring	16
1.3.2.2. Rüculü-Rücusuz Factoring	16
1.3.2.3. Avanslı-Avanssız Factoring	17
1.3.2.4. Vadeli-Peşin Factoring	17
1.3.2.5. İhbarlı-İhbarsız Factoring	18
1.3.2.6. Acenta Factoring'i	19
1.3.2.7. Toptan-Kısmi Factoring	19
1.3.2.8. Fatura İskontosu (Sırdaş) Factoring:	20
1.4. FACTORİNG KULLANIM MALİYETİ	21
1.4.1. HİZMET BEDELİ	22
1.4.2. FİNANSMAN BEDELİ	23
1.5. FACTORİNG ANLAŞMASI	24

<i>1.5.1. MÜŞTERİ DEĞERLEME</i>	25
1.5.1.1. Müşterinin Yaptığı İş	26
1.5.1.2. Satış Koşulları	26
1.5.1.3. Müşterinin Mali Durumu	26
1.5.1.4. Müşteri Tarafından Yürütülen Satış Kayıtları	27
1.5.1.5. Borçluların Değerlendirilmesi	28
1.5.1.6. Borçlar Üzerindeki Tedbirler ve Bankalar	29
1.5.1.7. Özel Satışlar	29
<i>1.5.2. FACTOR-MÜŞTERİ-BORÇLU İLİŞKİSİ</i>	30
1.5.2.1. Alacağın Temliki	30
1.5.2.2. Temliki Yasaklayan Sözleşme Koşulları	31
1.6. FACTORİNG MEVZUATI	33
<i>1.6.1. FACTORİNG İŞLEMİNİN HUKUKİ AÇIDAN İNCELENMESİ</i>	33
1.6.1.1. Borçlar Kanunu	33
1.6.1.2. Kambiyo Mevzuatı	34
1.6.1.3. Türk Ticaret Kanunu	34
1.6.1.4. 3182 Sayılı Bankalar Kanunu.....	34
1.6.1.5. 90 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname	35
1.6.1.6. 545 sayılı Kanun Hükmünde Kararname	35
<i>1.6.2. FACTORİNG İŞL. TÜRK VERGİ SİSTEMİ AÇISINDAN İNCELENMESİ</i> 42	
1.6.2.1. Gelir Vergisi Kanunu	42
1.6.2.2. Kurumlar Vergisi Kanunu.....	43
1.6.2.3. Damga Vergisi Kanunu	43
1.6.2.4. İhracatın Finansmanı İle İlgili Factoring İşlemlerine Vergi, Resim ve Harç İstisnası.....	44
1.6.2.5. Factoring İşlemlerinde Çifte Vergi Tartışması	45
<i>1.6.3. RÜCULU-RÜCUSUZ FACTORİNG'İN VERGİSEL AÇIDAN TAHLİLİ:</i> ... 48	
1.6.3.1. Rücu Edilebilir Factoring'in Vergisel Açından Tahlili.....	48
1.6.3.2. Rücu Edilemez Factoring'in Vergisel Açından Tahlili:	50
2.FACTORİNG MUHASEBESİ	56
2.1. MUHASEBENİN TANIMI VE ÖGELERİ	57
<i>2.1.1. MUHASEBENİN TANIMI</i>	57
<i>2.1.2. MUHASEBEDE BELGE DÜZENİ</i>	58
<i>2.1.3. HESAPLARIN TUTULMASI</i>	59

2.1.4. SONUÇ ÇIKARMA	60
2.2. FACTOR KURUMLARDA MUHASEBE	60
2.2.1. FACTOR KURUMLARDA BELGE DÜZENİ	60
2.2.2. FACTOR KURUMLARDA TUTULAN HESAPLAR.....	70
2.2.2.1. Çek Senet Durum Raporu	70
2.2.2.2. Müşteri Cari Hesabı	72
2.2.2.3. Kullanımdaki Fonlar Hesabı.....	74
2.2.2.4. Alacaklar Hesabı.....	76
2.2.3. FACTOR KURUMLARDA SONUÇ ÇIKARMA.....	78
2.2.3.1. Bilanço.....	78
2.2.3.2. Ayrıntılı Gelir Tablosu	79
2.2.3.3. Nakit Akım Tablosu	80
2.2.3.4. Fon Akım Tablosu.....	81
2.2.3.5. Kar Dağıtım Tablosu	81
2.2.3.6. Özkaynak Değişim Tablosu	82
2.3. FACTOR KURUMLARA ÖZGÜ MUHASEBE İŞLEMLERİNİN K AYITLARA ALINMASI	83
2.3.1. FACTOR KURUMLARA ÖZGÜ TEKDÜZEN HESAP PLANI ÖRNEĞİ.....	83
2.3.2. MUHASEBE İŞLEMLERİNİN KAYITLARA ALINMASI.....	98
2.4. FACTORİNG İŞLEMİNİN SONUÇLARI	106
2.4.1. FACTORİNG'İN AVANTAJLARI.....	106
2.4.2. FACTORİNG'İN DEZAVANTAJLARI.....	110
2.5. FACTORİNG'İN TÜRKİYE'NİN YAPISINA UYGUNLUĞU	110
2.6. TÜRKİYE'DE FACTORİNG'İN ÖNÜNDEKİ ENGELLER.....	112
SONUÇ.....	116
KAYNAKÇA.....	118
EKLER.....	122
EK 1: TÜRKİYE'DEKİ FACTOR KURUMLAR.....	122
EK 2: TCMB'NİN FACTOR KURUMLARLA İLGİLİ MALİ TABLO VERİLERİ	123
EK 3: SATICI BİLGİLERİ FORMU.....	154
EK 4: ALICI BİLGİLERİ FORMU	155
EK 5: ALACAK BİLDİRİM FORMU	156
EK 6: NOTIFICATION AND TRANSFER OF RECEIVABLES FORMU.....	157
ÖZGEÇMİŞ	158

GİRİŞ

Piyasa ekonomileri bir yandan dünya ekonomisi halini alırken (globalleşirken), diğer taraftan belli noktalarda bloklaşmalara gidilmekte ve bunun uzantısı olarak da Türkiye'nin en büyük ticari dayanağı AB (Avrupa Birliği)'nde ekonomik yaşam yepyeni araçlarla yeniden örgütlenirken, Türkiye'de bu gelişmelere uygun yapı değişikliklerini gündeme sokmaktadır. Factoring'in gerek AB ülkeleriyle ticari ilişkilerinin daha da genişlemesi, gerekse iç piyasalarda ticaret hayatının tam anlamıyla belgeli bir sisteme geçişi açısından (Örneğin ISO-9000 uygulaması gibi) stratejik bir rol oynayacağı kesindir.

Factoring, açık hesap sistemine dayalı modern bir finans tekniği olarak başta AB olmak üzere pek çok dünya ülkesinde büyük bir hızla kendine kullanım alanı oluşturmuştur. Ekonomik sınırların kalktığı, muhasebe sistemlerinin standart hale getirildiği 1993 AB ticari dönemleri içinde, factoring'in gerek iç, gerekse dış ticarete, akreditif ve benzeri güvence araçlarının yerini alacağı söylenebilir.

Factoring'in Türkiye'de uygulanması ile birlikte bir takım kavram kargaşası yaşanmıştır. O yıllardaki ifadesiyle; "Çek senet mafyası yasallaştı... Çek senet işinde silahlar yerine factoringciler olacak..." Bu cümleler, Türkiye'de ilk Factor Kurum kurulduğunda gazetelerde çıkan yazılardan bazılarının başlıklarını ifade ediyordu. Aradan geçen süre içinde "factoring=çek senet tahsilatı" şeklinde algılandı. Factor Kurum sayısının 70'e ulaştığı 1996 Türkiye'sinde de imaj pek değişmiş değil. Birçok insan için factoring hala çek-senet tahsilatından oluşmaktadır.

Alacakların %90'a yakınının vadeli olduğu Türkiye'de, nakit akışının işletme içi ve dışındaki dönüşümü sağlayacak dengenin oluşturulması gerekir. Ancak genel düzeyde uygulamalara bakıldığında, toplumsal bir sorun haline gelen alacakların tahsilindeki gecikmelerin veya ödenmeme riskinin oldukça yaygın olduğu istatistiklerle ortadadır. Malı üreten, müşteri bulan ve satan firma sıra alacakların tahsilatına geldiğinde, kendini kontrolü dışında bir noktada bulmaktadır. Alıcıların nakit akışlarını kontrol edememeleri, işletmenin rakiplerine karşı rekabet avantajını da olumsuz etkilemektedir. Yine satıcı firmanın, alıcı firmadan tam zamanında (just-time) tahsilat yapması işletme politikalarını da kolaylaştıracaktır. Sonuçta bu süreç satıcı firmanın

alacağını nakde çevirememesi, yeniden hammadde alamaması, yeniden üretime geçememesi ve bu süreç içerisinde zaman zaman iflasların yaşanmasıyla son bulacaktır. Bu noktada, Factoring işlemleri ve muhasebesi çalışmasında geniş bir şekilde ele alındığı gibi factoring bu gibi sorunları ortadan kaldırmaktadır.

1. GENEL OLARAK FACTORİNG

1.1. FACTORİNG'İN TANIMI, İŞLEVLERİ VE İŞLEYİŞİ

1.1.1. FACTORİNG'İN TANIMI

Factoring, "mal satan veya hizmet arz eden bir ticari işletmenin alacaklı hesaplarının "Factor" denilen bir mali kuruluş tarafından, alacaklıya rücu hakkı olmaksızın satın alındığı bir mali hizmettir."¹ Başka bir deyimle, "kelime olarak "alacak hakkının satılması" demek olan factoring, bir finans kurumunun (factor'ün), satıcının mal ve/veya hizmet satışından doğan alacaklarını satın alması ve olası alacak düşmelerine karşı bütün riski üstlendiği bir finans yoludur."² Fonksiyonları da dikkate alındığında bir tanımlama yapılmak istenirse, "bir ticari kuruluşun, satışlarından kaynaklanan alacağını bir factoring kuruluşuna peşin yada vadeli satması olarak bilinen factoring'in, kısaca alacakların toplanması ile yönetilmesi anlamına geldiği, kredi alış-verişi ile bir ilgisinin bulunmadığı, dolayısıyla bankacılık olmadığına görülmesi gerekir."³

"Genel olarak işletmeler, satışlarını her zaman peşin yapamazlar, bazen müşterilere vade tanımak zorunda kalırlar. Veresiye satışları sürekli izlemek ve vadesinde gerekli girişimlerde bulunmak gerekir. İşletmeler finansal açıdan güçlü ise, müşterilerini kendileri finanse ederler ve vade sonunu beklerler. İşletme üretimini kesintisiz bir şekilde sürdürmesi gerektiğinde kredili satış tutarını kendi kaynaklarından sağlayıp, aynı düzeyde üretimini gerçekleştirmek zorundadır. İşletme kredili satışlarını kendi kaynaklarından finanse edemiyorsa, daha kötü koşullarda finans kaynakları aramak zorunda kalabilir. Unutmamak gerekir ki, alacakların tamamının tahsil edilemeyeceği durumlar ortaya çıkabilir. Alacak düşme riskinin de gözönünde tutulması gerekir. Bütün bu koşullar altında işletmeler alacaklarını satabilirler."⁴

¹ Ünay, Vecdi: *Bankalarca Dış Ticaretin Finanse Edilmesi Usulleri*, Es Yayınları, İstanbul 1989. s. 200.

² Fettahoğlu, Abdurrahman: *İşletme Finansı*, KTÜ İkt. ve İd. Bil. Yay. No:4, Trabzon 1988, s. 139.

³ Ekmekçioğlu, Rengin: "Factoring KDV istiyor". *Dünya Gazetesi*, 6 Mayıs 1992.

⁴ Fettahoğlu, Abdurrahman: a.g.e., s. 139.

1.1.2. FACTORİNG'İN İŞLEVLERİ

Factoring olarak ifade edilen finans işleminde üç taraf bulunmaktadır. "Bunlar:

a) Alacağı satın alan kurum, Factor: Genellikle bankalar tarafından oluşturulan bir finans kurumudur. Bu kuruluş, bazen de Factoring Bankası olarak adlandırılmaktadır. Bu kuruluşun refinans olanağı, büyük ölçüde bankalardır.

b) Factor kurumun müşterisi, satıcı: Factor'ün sözleşme yaptığı mal ve/veya hizmet satışından alacağı bulunan kişi yada kuruluş.

c) Borçlu: Factor kurumun müşterisi olan satıcının mal ve/veya hizmet alım sözleşmesi yaptığı ve aynı zamanda satıcıya karşı mal ve/veya hizmet alımından dolayı borçlu bulunan kişi yada kuruluş."⁵

Factoring mal ve hizmet üreten ticari müesseselerin gerçek satışları nedeniyle tahakkuk eden alacaklarının devir alınması, bunların tahsil edilmesi, bu alacaklara karşılık peşin ödemede bulunarak firmalara finansman kaynağı sağlanması ve ödenmeme riskinin yüklenilmesi işlemi olduğundan, factoring bir hizmet olarak firmaların nakit akışına düzen getirerek işletme sermayesinin artmasına doğrudan yardım eder. Genelde bir bütün olarak verilen bu hizmetin üç tane temel işlevi vardır. Bunlar:

- Alacak Yönetimi

- Tahsilat Yönetimi

- Nakit Yönetimi

olarak tanımlanır.⁶ Bunlar kısaca şu şekilde açıklanabilir.

Alacak Yönetimi: Factoring Şirketi (bundan böyle factor kurum olarak anılacaktır), alıcı firmaların ödeyememeleri riskini üstlenerek satıcı firmanın açık hesap satışlarından doğan alacaklarını garanti altına alır. Alacak yönetimi ile borçlunun iflas yada konkordato ilan edildiği gün, ödeme güçlüğüne düşmesi halinde ise vadeden

⁵ Fettahoğlu Abdurrahman: a.g.e. , s. 139.

⁶ Özderici, Ahmet: "Factoring Çeşitleri ve Uygulaması", *Dünya Dosyası* 32, 9 Ağustos 1993, s. 6.

itibaren 90. gün (hangisi daha önce olursa), alacak eksiksiz olarak işletmeye ödenir. böylece "Factor, işletmenin alacak hesabını üstlenir, yönetir ve riski sıfırlar."⁷ Ancak bu işlemin rücu hakkı olmayan (non-recourse) factoring de mümkün olduğunu belirtmek gerekir.

"Factoring anlaşmasının bir yönü de fatura bedellerinin satıcı firmaya değil, Factore yapılmasıdır. Faturanın üzerindeki not (sticker), ödemenin Factore yapılması yönündedir. Bu nedenle factoring müşterisinin (satıcının) hesaplarını tutması, satış ve ödemeleri kaydetmesi zorunlu olmaktadır."⁸ Bu yönüyle Factor muhasebe departmanının görevini üstlenmiş olmaktadır.

Tahsilat Yönetimi: Başlı başına bir hizmet işlevini ifade eder. Factor kurum, müşterisinin alacaklarını satın alarak, bu satınalmadan doğacak bütün işlemleri üstlenmektedir. Bu işlemlerin başında, muhasebenin tutulması, uyarıların yapılması, ödeme tarihlerinin bildirilmesi ve aynı zamanda yeni borçluların kredibilite'lerini izleme gelmektedir. Yine "işletmecilik alanında, özellikle vergi ve finans alanında danışmanlık yaparak servis hizmetlerini de yerine getirmektedir."⁹

Ancak en önemlisi, alıcı firmaların kredibilitesinin tesbiti ve riskini üstlendiği alacakların tahsilatı ile Factor uğraşır. Böylece işletme yöneticileri tahsilat işlemine vakit ve eleman, yani para ayırmaktan kurtulurlar. Tahsilat yönetimi sayesinde yöneticiler işletmenin gelişmesi için gerekli olan satış artırma, yatırım gibi konulara ayıracak zaman kazanırlar.

Nakit Yönetimi: İşletmeleri factoring hizmetlerinden faydalanmaya iten nedenlerden biri de, işletmelerin çalışma sermayeleri için gerekli olan finansmanın factor kurumlar tarafından sağlanmasıdır.

"Factor Kurum müşterisinin talebi halinde, fatura tutarının % 80'ine (yerine göre % 90) kadarlık olan kısmını nakden ödemektedir. Geriye kalan % 20'lik kısmının

⁷ Belbek, Nuray: Düzensiz Nakit Akışına Çözüm, Factoring, Barometre Dergisi, 11 Ekim 1993, s. 35.

⁸ Ceylan, Ali: Dış Ticaretin Finansmanı ve Factoring, Bursa Ekonomi Dergisi, Ekim 1990, s. 14.

⁹ Fettahoğlu, Abdurrahman: a.g.e. s. 141.

ise, tahsilat yapıldıktan sonra factor kurumun faiz ve komisyonu düşülüp kalan net kısmı müşteriye ödenir."¹⁰

"Factoring'in finans etkisi, alacakların büyük bir bölümünün hemen likit kaynaklara dönüşmesinde görülmektedir. Satıcı açısından alacaklara bağlanan sermaye yeniden kullanılabilir duruma dönüşmüş bulunmaktadır. Kullanılabilir bu kaynak duruma göre borçların ödenmesinde kullanılabilir. Satıcı kredilerinin ödenmesi nakit olarak yapılabilir, iskontodan yararlanılabilir ve nakit ödemedi dolay daha iyi koşullarda anlaşmalar yapılabilir."¹¹

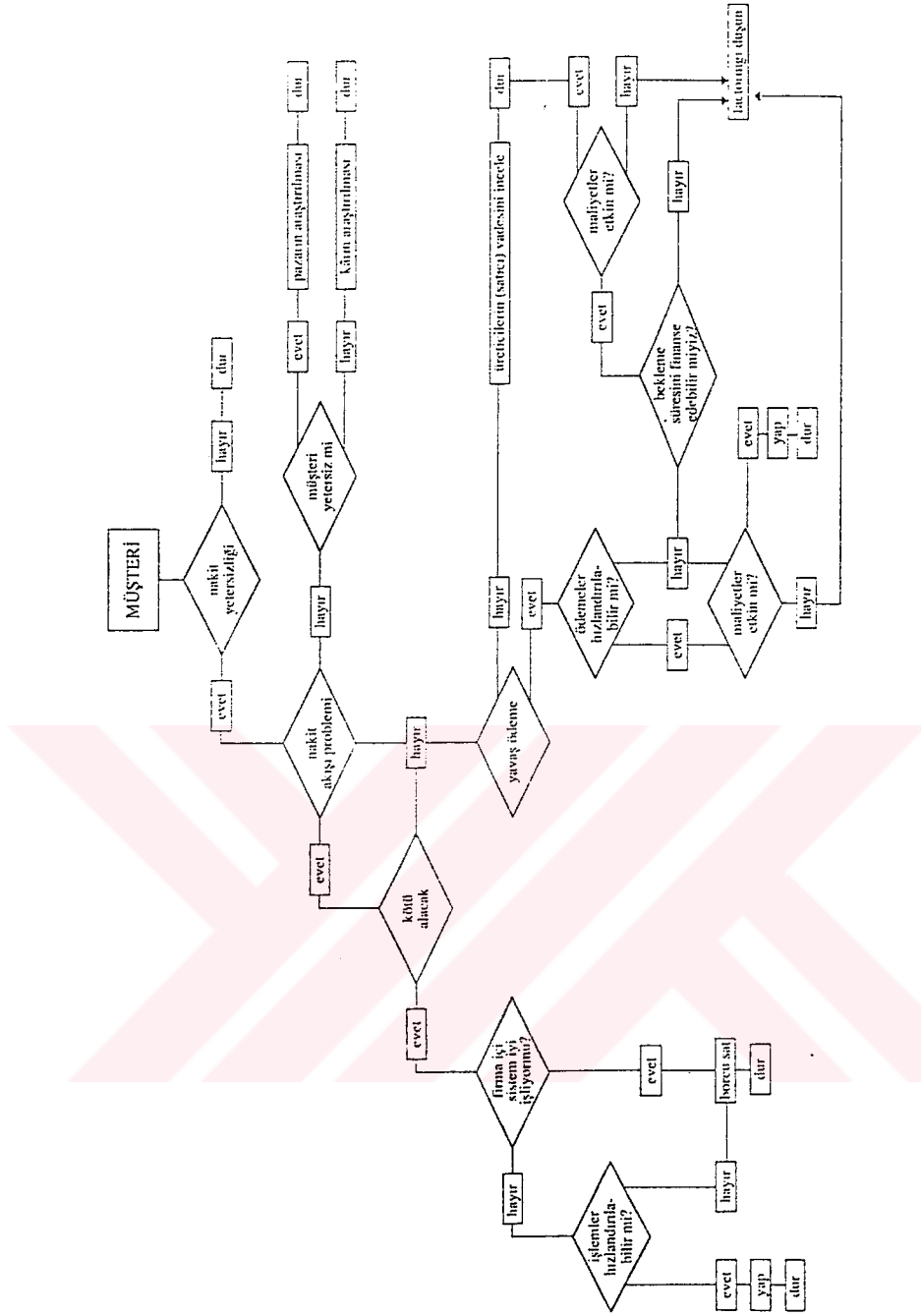
1.1.3. FACTORİNG'İN İŞLEYİŞİ

Factoring'in işleyişine geçmeden önce, factor kurumun muhtemel müşterisi durumundaki satıcının factoring işlemini tercih edip-etmeme kararını incelemek gerekir.

Factor kurumun müşterisi yani satıcı likidite azlığı sorunu yaşıyorsa bu durumda ya müşteri potansiyeli yetersiz veya nakit akışında sorun var denebilir. Nakit akışındaki sorun kötü alacaklardan kaynaklanıyorsa, bu alacakların takibini süratle yapmalı ve biran evvel sonuçlandırmalıdır. Sonrasında müşterileri daha dikkatli değerlendirerek aynı sorunları asgariye çekecek kararlar almalıdır. Eğer nakit akışındaki sorun, yavaş ödeme diğer bir ifade ile uzun vadelerden kaynaklanıyorsa, vadeleri uygun sürelerle yayma ya da ödemeleri hızlandırma tercihiyle karşı karşıya kalınır. Ödemelerin hızlandırılması tercihi iki türlü incelemeyi gerekli kılar. Bunlar; vadeli alacakların bekleme süresi finanse edilebilir mi?, Maliyetler etkin mi? Bu soruların cevabı işletme tarafından "hayır" şeklinde veriliyorsa, bu işletmede factoring işlemi için uygun zemin olduğu kararı verilebilir. Bu durum şekil 1'de şematize edilmiştir.

¹⁰ Figgis, Patrick: *Factoring, Pride and Prejudice, Accountancy*, (Çev: Ahmet Hamdi Ceran), volume 103, No: 1146, February 1989, s. 136.

¹¹ Fettahoğlu, Abdurrahman: a.g.e., s. 142.

Şekil 1: Factoring Karar Şeması

1.2. FACTORİNG'İN TARİHÇESİ

1.2.1. DÜNYA'DA FACTORİNG

"Tarihte bilinen ilk "alacağın temliki" işlemlerinin MÖ 4000 yılında Mezopotamya'da yapıldığı sanılmaktadır. Binlerce yıllık geçmişinden bugüne

“factoring” fikri, komisyoncu tacirler tarafından gerek ulusal ve gerekse uluslararası alanda gün geçtikçe daha da geliştirilmiştir."¹²

"İngiltere ve Hollanda'da emtia finansmanı sağlamak üzere 18.yy'da “house of factor” kurulmuş ve bu işlemler 19. yy'da Amerika'da da uygulanmaya başlanmıştır."¹³

Dünya'da Factoring işlem hacminde ülkelerin sıralaması tablo 1'de görüldüğü gibidir.

Tablo 1: Factoring İşlem Hacminde Ülkelerin Sıralaması

1988	1989	1990	1991	1992
İtalya	İtalya	İtalya	İtalya	İtalya
Almanya	Almanya	Almanya	Japonya	Japonya
İspanya	İspanya	Japonya	Almanya	ABD
Çekoslovakya	Çekoslovakya	ABD	ABD	Almanya
ABD	ABD	Çekoslovakya	Çekoslovakya	TÜRKİYE
İngiltere	Belçika	Macaristan	TÜRKİYE	İngiltere
İsveç	Hollanda	Hollanda	İngiltere	Çekoslovakya
Hollanda	İngiltere	İngiltere	İspanya	Norveç
Finlandiya	Danimarka	İspanya	Hollanda	Tayvan
Singapur	İspanya	TÜRKİYE	Macaristan	İspanya
Danimarka	Singapur	Belçika	Norveç	Hollanda
Norveç	Macaristan	Singapur	Singapur	Hong Kong
Belçika	İsveç	Norveç	Tayvan	Singapur
İspanya	Norveç	Danimarka	Belçika	Fransa
Kanada	Tayvan	Fransa	Fransa	belçika
Tayvan	TÜRKİYE	Tayvan	Danimarka	Macaristan
Avusturya	Finlandiya	İsveç	Finlandiya	Danimarka
G. Kore	Fransa	Finlandiya	Kanada	Kanada
Taylan	Avusturya	Avusturya	İsveç	Finlandiya
Lüksemburg	Kanada	Meksika	Malezya	Malezya
İsrail	Meksika	Kanada	İsviçre	İsveç
Avustralya	G. Kore	Malezya	Avusturya	Avusturya
TÜRKİYE	Avustralya	Avustralya	Meksika	İsviçre
İsviçre	Hong Kong	G. Kore	İsviçre	Meksika
Filipinler	Lüksemburg	Portekiz	Hong Kong	Portekiz
Ekvator	Fas	Portekiz	Portekiz	Portekiz
Fransa	Malezya	Yugoslavya	G. Kore	G. Kore
Hong Kong	İsviçre	Fas	Avustralya	İzlanda
Macaristan	İsrail	Ekvator	Endonezya	Endonezya
Malezya	Filipinler	Hong Kong	İzlanda	Tayland
Meksika	Portekiz	Endonezya	Fas	G. Afrika
Portekiz	Ekvator	İsrail	G. Kore	Avustralya
G. Afrika	Endonezya	Lüksemburg	Tayland	Şili
			Şili	Ekvator

Kaynak: Uzman Gözüyle Bankacılık Dergisi, Aralık 1993, s. 19.

Bu tarihi gelişme bir yana, gerçek ve modern anlamda ilk olarak, Dünya'daki factoring işlem hacminin büyük kısmını gerçekleştiren ABD'de (bkz. tablo 1) tekstil sektöründe factoring uygulanmaya başlanmıştır. Dünya'nın diğer yerlerinde factoring

¹² Kocaman, Berna: *Finansal Açıldan Factoring*. Özgü Yayıncılık. 1991, s. 6.

¹³ Tuncer, Selahattin: "Dünya'da ve Türkiye'de Factoring". *Dünya Dosyası* 32, 9 Ağustos 1993, s. 1.

teknikinin başlangıcı oldukça yenidir. Özellikle, çoğu ülkelerde factoring'in başlangıcı 1960'lara dayanmaktadır. Ancak "ABD'de factoring teknikinin başlangıcının asıl nedeni alacakların garanti altına alınması iken, diğer ülkelerde finansman ön plana çıkmıştır."¹⁴

Factoring'i dünya ölçüsünde yaymak ve geliştirmek amacı ile milletlerarası düzeyde çeşitli çalışmalar yapılmaktadır. Factoring ile ilgili milletlerarası kuralları düzenlemek ve tekdüzeliği sağlamak amacıyla 1988 yılı Mayıs ayında Kanada'nın Ottawa kentinde Uluslararası Factoring ve Uluslararası Finansal Kiralamalar'la ilgili olarak Unidroit Tasarılarının kabulü için bir toplantı yapılmış ve bu diplomatik toplantıya Türkiye adına İÜ Hukuk Fakültesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Ergun Özsunay katılmıştır.¹⁵ Bu arada factoring işlemlerinin dünya ölçüsünde gelişmesinin bir sonucu olarak 1968 yılında merkezi Hollanda'da bulunan FCI (Factor Chain International) adlı çok uluslu bir şirket kurulmuştur. Kar amacı gütmeyen bu kuruluş, factoring işlemleri ile ilgili hizmet vermekte ve kuralları koymaktadır. Ayrıca AB çerçevesinde son yıllarda EF (Europa Factoring) adlı yeni bir örgüt oluşturulmuştur.¹⁶

Dünya'da Factoring işlem hacminin yıllar itibariyle gelişimi ve Dünya factoring cirosunun uluslararası ve yerel factoring olarak dağılımı Tablo 2'de görüldüğü gibidir.

Tablo 2: Dünya Factoring cirosunun yıllar itibariyle yerel ve uluslararası factoring olarak dağılımı.

<i>Yıllar</i>	<i>Yerel</i>	<i>Uluslararası</i>	<i>Toplam (Milyar US)</i>
90	230.5	13.7	244.2
91	250.6	15.7	266.3
92	249.4	14.8	264.2
93	246.3	14.5	260.8
94	274.8	20	294.8

Kaynak: Güven, Semih: Ekonomik Çözüm Dergisi, 30 Ekim-5 Kasım 95, Sayı 83, s. 1.

¹⁴ CoxFCA, Antony-MacKenzie, John A.: *International Factoring*, Euromoney Publication 1986. s. 14, Çev. Ahmed Ceran.

¹⁵ Bu konuda daha geniş bilgi için bkz. "Final Act of the Diplomatic Conference for the Adoption of the Draft Unidroit Conventions on International Factoring and International Financial Leasing" done at Ottawa, 28 May 1988.

¹⁶ Tuncer, Selahattin: a.g.k., s. 1.

1.2.2. TÜRKİYE'DE FACTORİNG

Türkiye'de factoring uygulaması, diğer mali yeniliklerde olduğu gibi, finansal sektörün şu an bilinen en dinamik unsuru olan bankalar tarafından başlatılmıştır.¹⁷

Türkiye'de modern anlamda factoring uygulamalarının başlangıcı oldukça yenidir. İlk factoring sözleşmesi 1988 yılında yapılmıştır. İlk yıllarda factoring işlem hacminin tamamına yakın bir kısmı uluslararası işlemlerden oluşmuştur. Bunun nedeni factoring sektörünün önceliği, ihracat işlemlerinden doğan alacakların devralınmasına vermesidir.

Türkiye'de factoring işlemlerinin uygulanmasına yoğun olarak son yıllarda başlanmıştır. 1988 yılında kendi bünyesinde oluşturduğu bir departmanla factoring hizmeti vermeye başlayan İktisat Bankası bu alanda öncü olmuştur. 1989 yılında Garanti Bankası kendi içinde kurduğu bir birimle factoring'e el atmıştır. Daha sonra 1990 yılı Haziran ayında İktisat Bankası banka içinde faaliyetlerini yürütmekte olan factoring birimini bankadan ayırarak Facto Finans Alacak Alımı A.Ş.'ni kurmuş, bu şirket Türkiye'nin resmi olarak ilk Factor Kurumu olmuştur. Yine aynı yılda Garanti Bankası factoring faaliyetlerini banka içinde yürütmeye son vererek üstlenmiş olduğu factoring sözleşmelerini %15 hisse ile sermayesine katıldığı Aktif Finans A.Ş.'ne devretmiştir. Vakıflar Bankası, Vakıf Leasing, Türk Eximbank, Hazır Giyim Sanayicileri Derneği, Güneş Sigorta, Aktif Finansın diğer ortaklarıdır.¹⁸ Bu gün faaliyet izni almış Factor Kurum sayısının 70'in üzerinde olduğu, ancak bunların 30-35 kadarının konunun özüne uygun işlem yaptığı belirtilmektedir.¹⁹ (Bkz. Ek 1)

Türkiye'de factoring işlem hacminin yıllar itibariyle gelişimi ve factoring cirosunun uluslararası ve yerel factoring olarak dağılımı Tablo 3'de görüldüğü gibidir.

¹⁷ Gelmez, Hasan: "İhracatta Yeni Finansman Modelleri. Factoring ve Forfaiting", *Gümrük Dergisi*, Mart 1993, sayı 4, s. 38.

¹⁸ Tanay, Ferruh: "Factoring Şirketleri Birliği Kurulmalıdır", *Uzman Gözüyle Bankacılık Dergisi*, Aralık 1993, s. 18.

¹⁹ Karataş, Nilgün: "Factoring Sektörü Derneğe Kavuşuyor", *Dünya Gazetesi*, 5 Nisan 1994.

Tablo 3: Türkiye'de factoring cirosunun yıllar itibariyle yerel ve uluslararası factoring olarak dağılımı.

<i>Yıllar</i>	<i>Yerel</i>	<i>Uluslararası</i>	<i>Toplam (Milyon \$)</i>
1988	0	3	3
1989	0	20	20
1990	6	56	62
1991	55	128	183
1992	287	167	454
1993	700	270	970
1994	650	220	870

Kaynak: Güven, Semih: Ekonomik Çözüm Dergisi, 3 Ekim-5 Kasım 95, Sayı 83, s. 1.

Tablo 2 ve 3 karşılaştırıldığı zaman görülecektir ki, Sektörün Türkiye'de işlem hacmi bakımından gelişimi, Dünya ortalamasının gelişim trendinin çok çok üzerindedir (Bkz. Ek 2). Buna sebep olarak Türkiye şartlarında ticaret hayatının factoring'e elverişliliğinin yanısıra, Dünya'da yaşanan resesyonda²⁰ neden olduğu söylenebilir.

Burada sektördeki öncü kuruluşların bilinmesi açısından 1993 yıl sonu itibariyle en çok işlem yapan şirketler ve ciroları incelendiğinde oluşan görüntü, Tablo 4'de verilmiştir.²¹

Tablo 4: Türkiye'de en çok işlem yapan şirketler ve pazar payları. (1993 yılı)

	<i>yatırım</i>	<i>%</i>	<i>ihraç</i>	<i>%</i>	<i>ithalat</i>	<i>%</i>	<i>toplam</i>	<i>%</i>
Aktif Finans	194.85	34.4	94.11	43.9	11.60	27.7	300.56	36.5
Development Bank Turkey	6.91	1.2	6.60	3.1	0.26	0.6	13.77	1.7
Devir Factoring	73.10	12.9	1.40	0.7	0.23	0.6	74.73	9.1
Euro Factoring	31.23	5.5	3.82	1.8	0.06	0.1	35.11	4.3
Factofinans	173.69	30.7	79.58	37.1	6.14	14.6	259.41	31.5
Heller Factoring	54.34	9.6	28.68	13.4	23.66	56.4	106.68	12.9
İs Factoring Finans	32.08	5.7	0.13	0.1	0.00	32.21	3.9	4

²⁰ Resesyon: Büyümenin yavaşlaması veya sıfır büyüme dönemine girilmesi olarak bilinen resesyonu, son iki yıldır tüm Dünya ülkeleri yaşıyor. Yatırımların durmasıyla beraber ortaya çıkan resesyon, milli gelirin düşmesi ve işsizliğe yol açar. (Sabah Gazetesi 20.3.1994, s.9)

²¹ İntermedya Ekonomi Dergisi: Bankalardan Destek Bekliyorlar, 15-21 Mayıs 1994, yıl 1 sayı 15, s. 48.

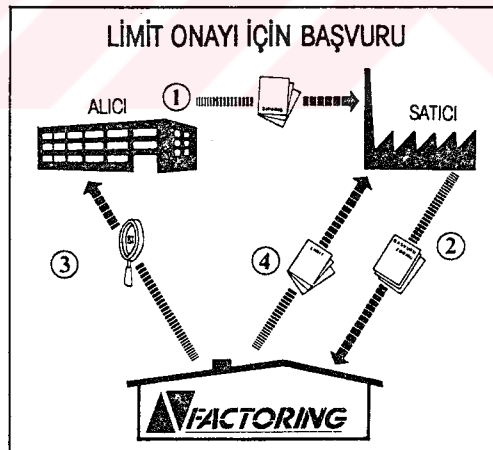
1.3. FACTORİNG TÜRLERİ

1.3.1. İŞLEMLERİN OLUŞTUĞU YERE GÖRE FACTORİNG

1.3.1.1. Yurt İçi Factoring

“Factoring sözleşmesinin yurt içinde doğacak alacakları kapsamına aldığı factoring türüdür.”²² İşleyişi şu şekildedir. belirli bir mal ve hizmet satışını gerçekleştiren firmalar (satıcılar) bu satıştan doğan alacaklarını vadesinden önce tahsil etmek veya bu alacakları için garanti sağlamak ihtiyacında oldukları takdirde factor kurumlara başvurabilirler. Factor kurumun müşterisi (satıcı) başvuru esnasında kendi firmasına ait finansal bilgileri ve kendisine borçlu olan firmaların (alıcıların) listesini, alacak miktarlarını ve vadeleri hakkında bilgileri factor kuruma bildirir. Factor kurum bu bilgilerin ışığı altında hangi borçluların (alıcıların), hangi vadedeki ve hangi miktara kadar olan borçlarını, hangi fiyatla iskonto edebileceğini müşterisine bildirir.

Factor ile müşteri arasında iskonto oranı, ön ödeme oranı ve işlem komisyonu oranında anlaşma olduğu takdirde taraflar arasında “Factoring Sözleşmesi” imzalanır ve müşteri borçlunun kendisine olan borcunu Factor firmaya temlik eder. Factor firma müşterisine aralarındaki anlaşmaya göre toplam temlik tutarının tümünü veya belli bir kısmını öder ve vadesinde borçludan tahsilatı gerçekleştirir.²³

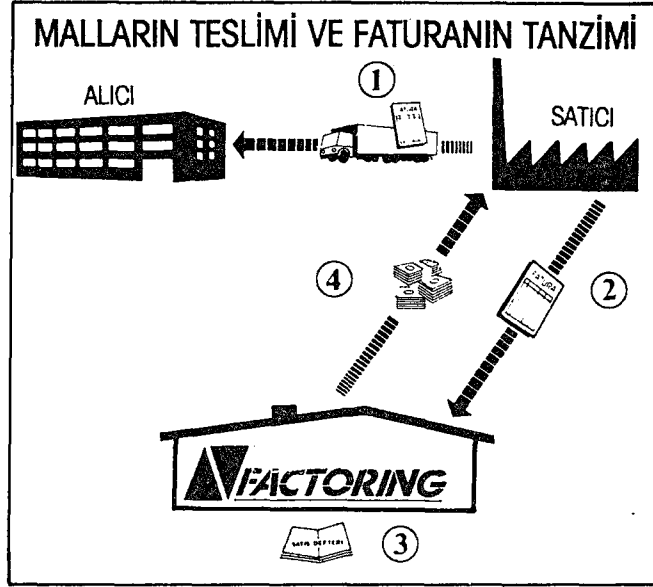

- 1- Alıcı satıcıya siparişini bildirir.
- 2- Satıcı factora alıcı ile ilgili bilgileri gönderir ve garanti limiti başvurusunu yapar.
- 3- Factor, alıcı hakkında incelemelerini yapar.
- 4- Factor inceleme sonucu onayladığı garanti limitini satıcıya bildirir.

Şekil 2: Factoring’de limit onayı için başvuru

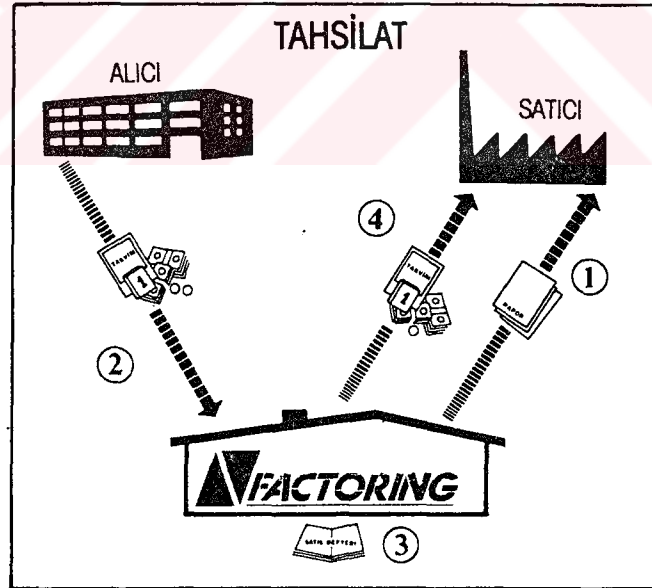
²² Özakman, Cumhuriyet: "Factoring'in teorik Esasları ve Dünya Uygulaması", İAV Seminer Tebliğler, İstanbul 1991, s. 19.

²³ Tüyük, İsmail Hakkı: "Factoring'in Dünya'da ve Türkiye'deki Uygulamaları", *Dünya Dosyası* 33, 17 Ağustos 1992, s. 4.

- 1- Satıcı malları ve ilgili temlik notlu faturayı alıcıya yollar.
- 2- Bu faturanın bir kopyasını factora yollar.
- 3- Factor, sözleşme çerçevesinde bu faturayı satın alır, satış defterini tutmaya başlar ve garanti işlemi başlamış olur.
- 4- Factor, satıcıya, isteği üzerine onaylı faturanın %80'ine kadar ödeme yapar.

Şekil 3: Factoring'de malların teslimi ve faturanın tanzimi

- 1- Factor alacakların durumunu gösteren aylık raporlar gönderir.
- 2- Alıcı vadede factor'a ödemeyi yapar.
- 3- Satış defterlerine gerekli kayıtlar yapılır.
- 4- Factor satıcıya bakiye ödemeyi yapar.

Şekil 4: Factoring'de tahsilat

Kaynak : Aktif Finans, Factoring El kitabı, s. 7-9-11.

1.3.1.2. Uluslararası Factoring

“Genel olarak, ulusal düzeyde uygulanan factoring ile uluslararası, yani dışarıda uygulanacak factoring arasında önemli bir fark yoktur. Yalnız alacağın uluslararası sınırları aşması, alacağın tahsil edilmesindeki riski de artırmaktadır. Bu nedenle, ulusal düzeyde devreye giren bir Factor kurumunun alıcının bulunduğu ülkedeki bir Factor kurumu ile ilişki kurması ve işlevleri bu Factor kurumu üzerinden yapması uygun olacaktır. Çünkü alıcıyı yakından tanıyacak ve onunla ilgili bilgileri kolaylıkla derleyebilecek kurum alıcının (borçlunun) ülkesindeki Factor kurumudur.”²⁴

Uluslararası factoring ticaretin ithalat veya ihracat özelliği taşımasına göre “import” yada “export” factoring ismini alır. “Factorün yurt dışında bir başka Factor ile işbirliği yaptığı hallerde ikili Factor sisteminden, tek başına çalıştığı hallerde ise doğrudan factoringden sözedilir.”²⁵ Uluslararası factoring’in ikiye ayrılarak daha detaylı incelenmesinde, farkları şu şekilde ortaya çıkacaktır.

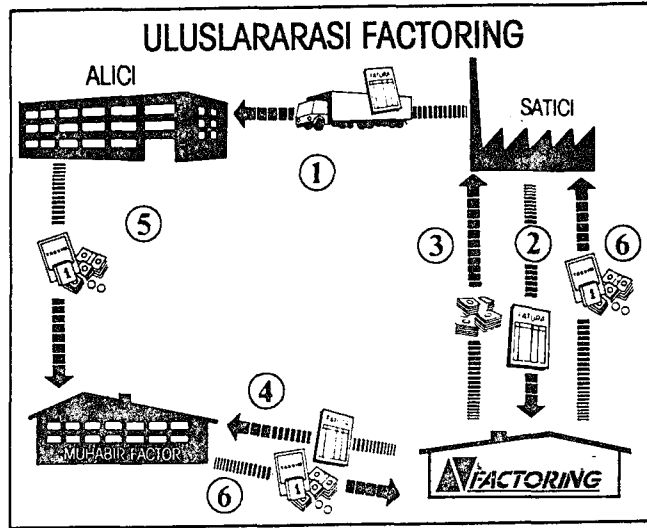
1.3.1.2.1. İhracat (Export) Factoring

Belirli bir mal veya hizmetin ihracatını gerçekleştiren müşteri, borçlularına belirli bir vade tanımak ve mal bedelini vadesinden önce tahsil etmek istemesi halinde Factor firmaya başvurabilir. Factor firma, vadeli veya kabul kredili akreditife bağlı bir alacağı, banka avallli bir poliçeyi, banka avallli olmayan, sadece borçlunun belirli bir meblağı belirli bir vadede ödeyeceğini belirten bir belgeyi işleme alır. Bundan sonra yapılacak işlemler yurtiçi işlemlerle aynıdır. “İhracattan doğan alacakların Factor firmaya temlik edilmesi ve alacağın Factor firma tarafından tahsil edilerek müşteriye ödenmesi sonucunda satıcı firma kambiyo yükümlülüklerini yerine getirmiş olur ve sözkonusu alacağın borçlu tarafından ödenmemesi riskinden, alıcının ülkesinde ki kambiyo rejiminin değişmesi sonucu alacağın kısmen veya tamamen tahsil edilememesi riskinden ve alıcının ülkesindeki politik risklerden kurtulmuş olur.”²⁶

²⁴ Fettahoğlu, Abdurrahman: a.g.e., s. 166.

²⁵ Özakman, Cümhur: a.g.e., s. 19.

²⁶ Tüyün, İsmail Hakkı: a.g.e., s. 4.

- 1- Satıcı malları ve faturayı alıcıya yollar.
- 2- Satıcı faturanın bir kopyasını factor'a yollar.
- 3- Factor, satıcıya faturanın %80'ine kadar bir ön ödeme yapar.
- 4- Factor (EF), fatura kopyasını alıcının ülkesindeki muhabinine (IF) yollar.
- 5- IF vadede faturayı tahsil eder.
- 6- IF tahsilattan sonra meblağı EF'ne ve EF da satıcıya öder.

Şekil 5: Uluslararası Factoring

Burada önemli bir ayrıntının bilinmesinde fayda vardır. Dış ülkedeki faiz düzeyinin daha düşük olması durumunda dış satımcının faktörünün (EF), muhabet Factorden (IF) gerekli finans farkını istemesi mümkündür.

1.3.1.2.2. İthalat (İmport) Factoring

Yurt dışından belirli bir mal veya hizmet satın alan bir firma bu mal bedelinin yurt dışına transferini factor kurum aracılığıyla peşin olarak yapabilir ve böylece ithal edeceği mal ile ilgili olarak peşin iskontosu sağlayabilir, mal bedelini ise factore o malla ilgili alacaklarını temlik ederek ödeyebilir. Ayrıca ithal edeceği mal için yurt dışından belirli bir vade arayışında olan firmaya göre factor harici garanti verebilir. Bu durumda da “firma o mal ile ilgili alacaklarını factore temlik eder ve factor vadede alacakları tahsil ederek yurt dışına mal bedelinin transferini sağlar.”²⁷

²⁷ Tüyün, İsmail Hakkı: a.g.m., s. 4.

1.3.2. SUNULAN HİZMET BİLEŞİMİNE GÖRE FACTORİNG

1.3.2.1. Tam Hizmet (full service) Factoring

Şu ana kadar anlatılan tüm hizmetlerin verildiği türdür. Buna göre factor, satıcının normal iş akışı süresince müşterilerine verdiği hizmetlerden veya sattığı mallardan kaynaklanan alacakları satın alır. Satıcı da belirli bir ücret ve finansman masrafları karşılığında:

- Satış kayıtlarını tutmak ve takip etmek,
- Alacakları tahsil etmek,
- Alıcının ödeme gücüne düşmesi sonucu oluşan kayıplar,
- Alıcılara kendi kaynağından kredili satış yapmak,

gibi masraf ve risklerden kurtulmuş olur.

“Ticari alacakların mülkiyetinin Factore devri, geniş ölçüde rücu hakkı olmayan biçimde gerçekleşir. Bu anlamda factorün yaptığı iş kendi alacağını takip etmekle aynı niteliktedir.”²⁸

1.3.2.2. Rüculu-Rücusuz Factoring

Satıcı firma nakde ve satış defterlerinin yönetimine gereksinim duyuyorsa, o zaman şu soru sorulabilir. “satıcı firma kötü alacağın riskini kendi üzerinde mi tutmak istiyor?”. Bu sorunun cevabı evet ise rüculu factoring sözkonusu olacaktır. Bilindiği gibi “rüculu factoringde, alacakları tahsil edemeyen Factor Kurum satıcı işletmeye yaptığı ödemeler için rücu edebilecek (geri dönebilecek)’tir.”²⁹

Satıcı firma, rücusuz factoring anlaşması yaparsa kredi sigortası için ek bir prim ödeyecektir. Bu prim risksiz alacaklar için gereksiz görülebilir. O zaman rüculu factoring daha az maliyetli olduğu için tercih edilebilir. Ayrıca satıcının müşterisinin kamu veya çok büyük şirketler olması durumunda, kredi riski hemen hemen hiç

²⁸ Erdemol, Haluk: *Factoring ve Forfaiting*, Akbank Ekonomi Yayınları, İstanbul 1992, s. 7.

²⁹ *Management Accounting: Lending Made to Measure*, (Çev: Ahmet Hamdi Ccran) Nisan 1983, s. 24.

yoktur. O halde “rüculu factoring maliyetinin düşük olması nedeniyle tercih edilmelidir.”³⁰

Rücusuz Factoring; kötü alacağın riskinin Factore devredildiği türdür. Dolayısıyla teminat fonksiyonunu içeren factoring türüdür. Factor riskini alacağına bağlı teminatlardan, sigorta tazminatından karşılayabilir. Temel ilişkiden kaynaklanan ve teminat fonksiyonunun kapsamı dışında kalan açıklar müşterinin diğer alacaklarından, teminatlarından karşılanır. “Factoring’in amacına uygun bir işlem olduğu için “gerçek factoring” olarak da bilinir.”³¹

1.3.2.3. Avanslı-Avanssız Factoring

Bu çeşit factoring’de, “ihracatçıya, Factore devrettiği alacaklarına karşı faturaların vadesinden önce bir miktar avans verilir.”³²

Avanssız factoring; finans kolaylığı, kredi fonksiyonunun bulunmadığı factoring türüdür. Bu çeşit factoring’de “ihracatçıya, faturaların vadesinden önce avans olarak ödeme yapılmaz.”³³

1.3.2.4. Vadeli-Peşin Factoring

Vadeli factoring’de, satıcının, alacaklarının önceden belirlenen tarihlerde ödenmesi factor kurum tarafından garanti edilmektedir. Böylece satıcı daha düzenli bir nakit akışına kavuşmaktadır. “Geç ödemede bulunanların meydana getireceği risk, factor kurum sayesinde ortadan kaldırılmış olmaktadır.”³⁴

Düzenleme tam hizmet factoring’inde olduğu gibidir. Fakat ön ödeme kolaylığı yoktur. Bu nedenle finansman masrafi sözkonusu değildir. “Factorun onayı kapsamındaki müşterilere yapılan satışlarda nakit akışı önceden hesaplanabilir. bu durum, borçlulardan gelen ek vade isteklerine olumlu cevap vermek isteyen satıcının Factor ile anlaşma şartlarını değiştirmesinde esneklik sağlar.”³⁵

³⁰ Ceran, Ahmet Hamdi: *Alacakların Yönetiminde Factoring*, Sanayi Odası Dergisi, sayı 321, Kasım 1992, s. 68.

³¹ Özakman, Cumhuriyet: a.g.e., s. 18.

³² Ünay, Vecdi: a.g.e., s. 201.

³³ Özakman, Cumhuriyet: a.g.e., s. 19.

³⁴ Management Accounting: a.g.e., s. 24.

³⁵ Erdemol, Haluk: a.g.e., s. 13.

Satıcının eğer nakde gereksinimi varsa peşin factoring yöntemini seçebilir. Böylece satıcı, alacaklarını bir an önce nakde çevirmiş olur. Bunun sayesinde alacak devir hızı artar ve doğal olarak da karlılığı yükselir. Ancak burada satıcının dikkat etmesi gereken husus, “factor kurumun kaynaklarını kullanmanın getirdiği maliyet ile alternatif finansman kaynaklarının maliyetlerinin karşılaştırılması gerekir. Fakat bu karşılaştırma yapılırken satıcının diğer kreditorler nezdindeki kredi limitinin dolup dolmadığı da dikkate alınmalıdır.”³⁶

1.3.2.5. *İhbarlı-İhbarsız Factoring*

Factor ile müşteri arasında yapılmış sözleşmenin bir başka ifade ile alacakların Factore devredildiğinin borçluya bildirildiği factoring türüdür. Bu bildirim alacağın temlikinin geçerlilik savtı olmayıp, ödemenin Factore yapılmasını sağlar. Bildirim faturaların üzerine yapıştırılan etiketle veya basılan kaşe ile gerçekleşir. “Factorun ünvanı, adresi ödemenin yapılacağı hesap numarası faturanın üzerine kaydedilir.”³⁷

“Uygulamada, Factorun da müdahalesiyle oluşan alışkanlık gereği, factoring işleminde normal olarak ihracatçının faturalarını devralan ve alacaklarını tahsil eden Factorun ismi yabancı alıcıya açıklanmakta ve faturaların üzerlerine ödemenin vadede doğrudan doğruya Factore yapılmasına ilişkin bir ihbar notu konulmaktadır.”³⁸

İhbarsız Factoring; Borçların Force satın alınması sırasında borçlulara ihbarın yapılmadığı, bu nedenle satıcının Factorun ajanı olarak tahsilat yaptığı bu türde Factorun borcun ödenmemesi riskine karşı kısmi koruma sağlar.

Herhangi bir borç ciddi şekilde gecikmeye uğrarsa Factorun işlemle bağlantısı ve doğrudan tahsilata yetkili olduğu borçluya bildirilir. Bu yolla Factor, rücu edilecek sürtüşmeli borçları kayıtlarından çıkarır. “İyi bir borçlunun hesabı ciddi biçimde gecikme gösterirse satıcı Factorün işlemle bağlantısını açığa vurmaktan kaçınacak ve Factor riskten kurtulma durumuna geçmeyi isteyecektir. Bu tür işlem factoring’in henüz geniş biçimde kabul görmediği ticaret kollarında uygulanır.”³⁹

³⁶ Ceran, Ahmet Hamdi: a.g.m., s. 68.

³⁷ Özakman, Cumhuriyet: a.g.e., s. 18.

³⁸ Ünay, Vecdi: a.g.e., s. 202.

³⁹ Erdemol, Haluk: a.g.e., s. 14.

1.3.2.6. Acenta Factoring'ı

Küçük işletmelerde uygulanan Factorun iş görme yükümlülüğüne müşterinin katıldığı factoring türüdür. “Müşteri borçlulara ilişkin kayıtları kendisi takip eder. Diğer işlemler Factor tarafından gerçekleştirilir. Finans ve teminat fonksiyonu bu türde yeralabilir. Açık veya örtülü olabilir.”⁴⁰

“Uygulamada genelde satıcı, kendi ismine benzer bir ismi olan ve Factorun sahip olduğu bir şirkete borçları temlik eder. Borçluların ödeme yapması için borçlulara ismi verilen sözkonusu acenta şirket, Factor veya satıcı tarafından yönetilebilir. Bu husus satıcının idari hizmet isteyip istememesine bağlıdır.”⁴¹

1.3.2.7. Toptan-Kısmi Factoring

Bu türün adı, çok miktarda küçük çaplı müşterisi bulunan bir satıcının bütün satışlarından oluşan cirosunun tümünü toptan esas ile Factore devretmesinden ileri gelmektedir. Finansman sağlanır fakat idari hizmet ve riskten koruma yoktur. Borçlulara Factore ödeme yapmaları için bildirimde bulunulur. Buna rağmen Factor idari hizmet vermediği gibi borç tahsilatından da sorumlu değildir. Yani işlem rücu etme esasına göre yürütülür. Bu tür düzenlemenin amacı sadece satıcının müşterilerinin satış kredisi (vadeli alım) ihtiyaçlarını karşılaması için satıcıya finansman teminidir. Borçlulara Factore ödeme yapma talimatı vermenin amacı Factorün teminatını arttırmaktan ibarettir.

Satış kayıtlarını tutmak ve takip etmek satıcının görevi olduğundan Factorun ödemelerden satıcıya bilgi vermesi gerekir. Zira borçlar Factore temlik edildiğinden ödemelerde kendisine yapılacaktır. Bu tür factoring “satıcı karşısında geniş yelpazeli küçük müşteri grubu olduğu halde, satıcının fatura iskontosu düzenlemesinin gerektirdiği idari yapı ve mali durum standardına sahip olmadığı hallerde görülür.”⁴²

Kısmi Factoring; “toptan factoringden farklı olarak, alacaklar hesabının kısmen devredildiği factoring türüdür.”⁴³

⁴⁰ Özakman, Cumhuriyet: a.g.e., s. 19.

⁴¹ Erdemol, Haluk: a.g.e., s. 14

⁴² Erdemol, Haluk: a.g.e., s. 13.

⁴³ *Uzman Gözüyle Bankacılık Dergisi: Factoring Türkiye ve Dünya Uygulaması*, Aralık 1993, s. 13.

1.3.2.8. *Fatura İskontosu (Sırdaş) Factoring:*

Tahsilat ve alıcı kontrolünün, satıcının talebi üzerine, satıcı tarafından yapıldığı factoring türüdür.⁴⁴

Borçluların ticaret kredisi (satış kredisi) taleplerini karşılamak için finansmana ihtiyacı olan, fakat idari hizmete veya riske karşı korunmaya ihtiyacı bulunmayan satıcılar için factorlerin yoğun olarak verdikleri başka bir hizmettir.

“Doğrudan factor kuruma ödeme yapmalarını borçlulara ihbar etme zorunluluğundan satıcıyı kurtarmak ve factore satılan borçların tamamen rücu etme esasına tabi tutulması suretiyle factoring sadece finansman hizmetine dönüştürülmüş olmaktadır.”⁴⁵

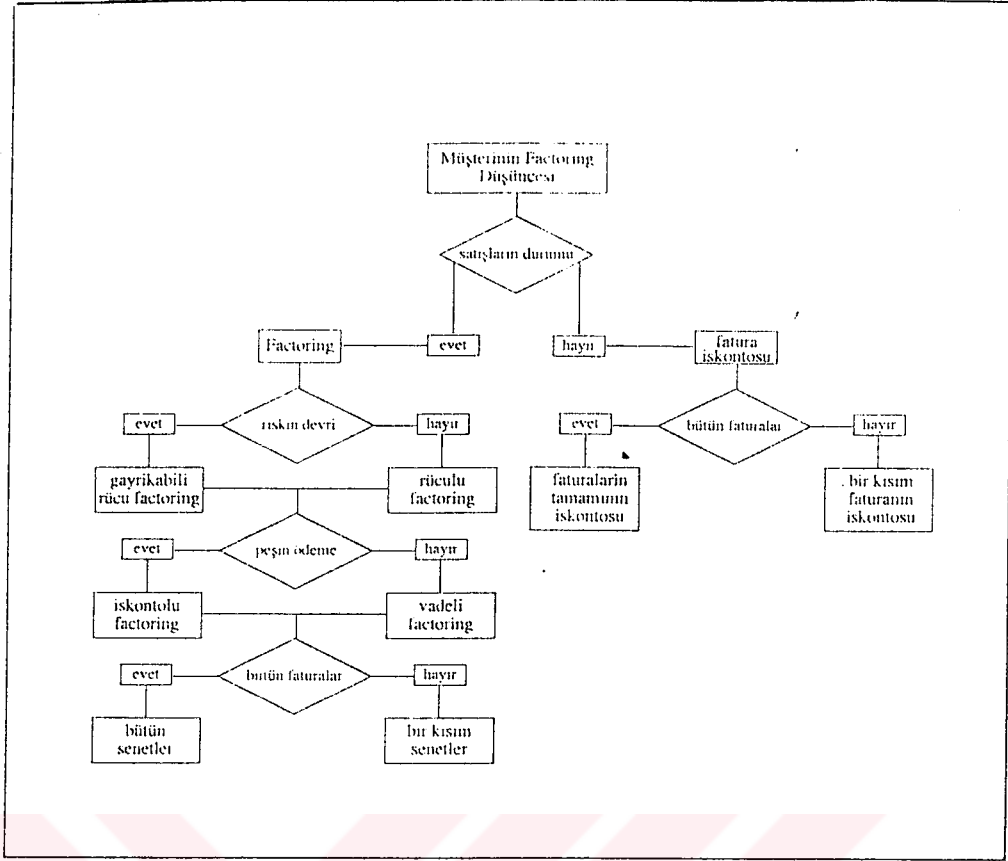
Bu tür iskonto işlemine, “özellikle satışları sezonlar itibariyle dalgalanma gösteren ve yeterince gelişme göstermiş işletmeler başvurur. Çünkü işletme açısından iskonto ettirmenin getireceği bazı avantajlar sözkonusu olabilecektir.”⁴⁶

İşletme sermayesi ihtiyacında olan şirketler, factoring’in yukarıda açıklanan türlerini kendi açılarından değerlendirerek, satışlarının hacmi, faaliyet gösterdiği sektörün risk durumu vb. ölçütlerle factoring düşüncesini gerçekleştirebilecek veya gerçekleştiremeyecektir. Gerçekleştirecekse ne seviyede hizmet alacaktır? İşte Şekil 6 muhtemel factoring müşterisinin bu düşüncesini şematize etmektedir.

⁴⁴ Uyar, Alper: "Factoringde serbest mevzuattan yanayız", *Dünya Dosyası* 32, 9 Ağustos 1993, s. 3.

⁴⁵ Erdemol, Haluk: a.g.e., s. 11.

⁴⁶ Ceran, Ahmet Hamdi: a.g.m., s. 68.

Şekil 6: Factoring Türlerine İlişkin Karar Ağacı

1.4. FACTORİNG KULLANIM MALİYETİ

Önceki bölümlerde değinildiği gibi factoring işleminde şirket, alacaklısı bulunduğu şirketler listesini Factor kuruma ulaştırır. Factor kurum listedeki firmaları kredibilite, güvenilirlik yönlerinden inceleyerek, ne şekilde garanti sağlayacağını firmaya bildirir. Gerektiğinde X firmanın borcunu garanti eder, ? tarihteki çekinin veya senedinin ödeneceğine dair güvence verir. Ödenmezse ödemeyi taahhüt eder. “Asıl işi tahsilat olmayıp bu uğurda çok zaman ve emek harcayan şirkete bu teklif uygun geldiğinde sözleşme yapılır ve hatta sözleşmeyle vadeden önce ön ödemede bulunulabilir.”⁴⁷

Elbette verilen bu hizmetlerin, kullanılan kredinin bir bedeli vardır. İşte bu bedel factoring kullanım maliyetini oluşturmaktadır.

Factoring kullanım maliyeti belli başlı iki unsurdan oluşmaktadır. Bunlar, hizmet bedeli ve finansman bedelidir.

⁴⁷ Tanay, Ferruh: "Factoring gözde", *Dünya Gazetesi*, 9 mart 1992, s. 2.

1.4.1. HİZMET BEDELİ

Hizmet bedelinde Factor kurum, kredibilite araştırması, üstlendiği risk, alacak hesaplarının tutulması ve tahsilatı gibi hizmetleri karşılığında, factoring hizmetinin tipine bağlı olarak, satıcının temlik etmiş olduğu alacaklar üzerinden bir komisyon alır. bu “komisyon oranı alıcıların sayısı, alıcıların durumu, alıcıların kredibilitesi, alıcının bulunduğu şehir, satıcının taahhüt ettiği yıllık ciro, factoring yapılan ülkeler, alacakların para cinsi, alacağın vadesi gibi kıstaslar gözönünde bulundurularak belirlenir.”⁴⁸ Bununla beraber bu bedel “iş kolunun özellikleri, satış koşulları gibi etkenlere bağlı olarak değişmektedir.”⁴⁹

Hizmet bedelinin tutarı, tam hizmet için %05 ile %2.5 arasında bir oran olup satın alınan borçlara ait her fatura tutarına uygulanır. Faturada iskonto gözükyorsa dikkate alınmaz, indirimsiz tutar esas alınır.

Hizmet bedeli factorün satış kayıtlarını tutma, borçları tahsil etme masrafları ile riski kabul etmesini karşılar, Satıcıya rücu etme hakkı olmayan türde hizmet veriyorsa Factor tahsildeki alacakların takibine ilişkin hukuki masrafları da üstlenmektedir.

Öte yandan avans ödeme yoluyla finansman da sağlanıyorsa Factorun aldığı hizmet komisyonu bir bakıma taahhüt komisyonu da olacaktır. Çünkü avans ödeme yapacağını önceden taahhüt etmiştir. Factorun satış kayıtlarına ait yönetim hizmeti vermemesi ve sadece finansman sağlaması durumunda finansman bedeli biraz daha yüksek tutularak hizmet bedelinden vazgeçilebilir.

Bunların dışında satıcı, Factorun bilgi işlem biriminden yararlanmak suretiyle satış analizleri, istatistiki bilgiler vs. elde ettiğinde bunlar için ek ücret ödemek durumundadır. “Rücu etme esaslı Factoring’de vadesi geçmiş bir borcun Factorce takibinin devamını isteyen satıcı, borç açık kaldığı sürece her ay bir “refactoring” bedeli öder.”⁵⁰

⁴⁸ *Sabah Gazetesi*: "Factore giderseniz maliyetiniz ne olur", 11 Ekim 1992, s. 3.

⁴⁹ Bozkurt, Ünal: "Factoring Yeni Bir Finansman Türü olabilir mi?", *Para ve Sermaye Piyasası*, Mayıs 1995, s. 14.

⁵⁰ Erdemol, Haluk: a.g.e., s. 36.

1.4.2. FİNANSMAN BEDELİ

Finansman bedeli olarak, piyasa koşullarına göre ön ödemeye bağlı faiz miktarı belirlenir. Satıcı onaylı faturaların karşılığında istediği anda kullanabileceği ön ödemeler için, Factore, oranı önceden belirlenmiş bir finansman bedeli öder. Bu bedel ihracaat satışlarında düzenlenen faturadaki para biriminin liboruna⁵¹, “yurt içi satışlarda ise güncel TL faizi oranlarına bağlı olarak belirlenir.”⁵²

Ancak risk payı fazla olduğunda factor kurumlar alacakları, daha büyük bir faiz haddinden iskonto etmektedirler. Şu halde uygulanacak faiz oranında, “temel faiz oranının yanısıra alacakların taşıdığı riskte etkili olmaktadır.”⁵³ Genelde uygulamalarda gözlemlendiği kadarıyla ön ödeme faizleri her koşulda banka kredi faizlerinin altında kalmaktadır.

Yaygın olarak kullanılan finansman maliyeti yansıtma metodu, Factorun fonlarının satıcı tarafından kullanılma süresinin net gün esasına göre faizlendirilmesi ve her ayın sonunda tahakkuk ettirilmesidir. Hesaplamaya esas, bakiyeleri tasfiye edilmemiş (henüz geri ödemesi yapılmamış) avans ödemeleridir.

Factorun sağladığı finansman:

- Satın alış fiyatının tasfiyesi sırasında mahsup edilmek üzere ödünç, avans veya,

- Bizzat satın alış fiyatına dayalı ödeme,

şeklinde olabilir. Her ikisinde de finansman faizi aynı esasta hesaplanır. Tanımlama farkı olarak ilkinde faizden, ikincisinde iskonto masrafından söz edilir. İkincisi teorik olarak, satın alış fiyatının hesaplanması için borç tutarından iskontonun düşülmesi demektir. Fakat “borçluların ödeme tarihleri, dolayısıyla Factorun hangi süre için fon kullandığı yani faiz uygulanacak kesin gün sayısı önceden bilinmediği için faiz hesaplaması yine net gün esasına göre yapılır ve ay sonlarında tahakkuk ettirilir.”⁵⁴

⁵¹ LIBOR: Londra bankalararası para piyasasındaki faiz oranının ortalamasına denir.

⁵² *Sabah Gazetesi*: a.g.m.

⁵³ Bozkurt, Ünal: a.g.m., s. 14.

⁵⁴ Erdemol, Haluk: a.g.c., s. 37.

1.5. FACTORİNG ANLAŞMASI

Factoring anlaşması factorun hangi şartlar altında oluşan alacakları satın almayı kabul ettiğini belirten yazılı bir belgedir. Önceleri factorlar birer yıllık anlaşmalarla çalışırken, bugün belli bir süre önce haber verilme şartı ile sona eren sonsuz süreli anlaşmalar yapılmaktadır.

Anlaşma sağlandıktan sonra üretici/satıcı firma;

- Yaptığı her satış anlaşmasını onay için factor'a bildirir.
- Mallar yollanır ve müşteriye yollanan normal fatura üzerine ödemenin factor'a yapılacağı konusunda bir not eklenir.
- Konşimento⁵⁵ ve nakliye alındısının bir kopyası hemen factor'a yollanır.

Factoring yerli pazarlarda olduğu kadar ihracatta da aynı prosedürle kullanılan bir tekniktir. Ancak mesafe uzunlukları dolayısıyla krediyle ilgili bilgi toplanması ve tahsilat zorluklarına karşın birçok factor kurum dış ülkelerde bağlı şirketler kurmuş veya o ülkelerdeki bankalar ile ortaklık ve işbirliği sağlama yoluna gitmişlerdir.

Gelişmekte olan ülkeler için özellikle ihracatta factoring'in sağladığı yararlar bu ülkelerin yetersiz sermaye, know-how (üretim yöntemleri, teknik-bilgi), ihracat pazarlaması gibi sorunlarını çözücü niteliktedir. Finansman ile birlikte kredi riskinin de üstlenilmesi ve konu ile ilgili yardım orta ve küçük büyüklükteki tecrübesiz ihracatçılar için çok önemlidir.

Türkiye'de kredi istihbaratı konusundaki altyapıyı oluşturmuş olmaları, yaygın şube bankacılığı nedeniyle ve ayrıca işletmelere verdikleri kredilerin geri dönmesinde bir kontrol mekanizması oluşturabileceği nedeniyle bankaların bu tür faaliyetlere yöneldikleri görülmektedir. Özellikle son yıllarda hızlı bir rekabete giren bankalar için factoring yeni bir finansal hizmet kaynağıdır.

⁵⁵ Konşimento yada konişmento genelde gemi ile taşımada gündeme gelir. Malı yükleyene verilen, malın teslim alındığını ve kararlaştırılan şekilde teslim edileceği yükümlülüğünü içeren bir belgedir. Malı temsil eden, malın teslim alındığına dair, taşıma belgesi ve makbuz niteliğindedir. Mülkiyet hakkı veren bir belgedir.

Anlaşma, Factor ile müşterisi arasındaki ilişkileri düzenleyen bir genel çerçeve anlaşmasıdır. Münferit alacak devirlerini göstermediği gibi bir temlikname niteliğinde de değildir. Bu son iki husus ayrı belgelerle ve ana anlaşmaya ilgi kurularak gerçekleştirilir. Benimsenen metod müşterinin borçları Factor'e teklif etmesi, Factor'un da teklif edilen her bir borcu kabul etmesi veya etmemesi esasına bağlı olarak münferit düzenlemelerle işlemin yürütülmesidir. Bu durum ihtiyari anlaşma olarak da adlandırılmaktadır.

“Anlaşmanın tüm satış cirosu esasına göre yapılması da mümkündür. buna göre, belirli bir başlangıç tarihinde müşterinin bütün alacaklarının satın alınması Factor'ce kabul edilmektedir.”⁵⁶

1.5.1. MÜŞTERİ DEĞERLEME

Bir müşteriye (satıcıya) tam factoring hizmeti vermeyi düşünen bir Factor'un şu hususları değerlendirmesi gerekir:

- a) Müşterinin satış hacmi ne boyuttadır ve bu Factor'e ne boyutta bir idari hizmet yükü getirecektir.
- b) Müşterinin gücü, karlılığı ve iş alanının geleceği karşısında factoring hizmetinin uygulanabilirliğinin değerlendirilmesi.
- c) Borcun ödenmemesi riskine karşı koruma hizmetinin iş kolu bazında değerlendirilmesi.
- d) Factor'un bu müşteri için alabileceği risk tavanının belirlenmesi konusunda değerlendirme.
- e) Müşterinin piyasa ve banka ilişkilerinin kalitesinin araştırılması (müşteri hakkında istihbarat temini).

Müşteri hakkında temel istihbaratı oluşturan protesto kayıtları, durum raporu, yeni kurulmuş bir işyeri ise sahiplerinin daha önce ne iş yaptıkları gibi ikinci elden temin edilebilen bilgilerin yanısıra bizzat Factor'un elemanlarının müşteri nezdinde

⁵⁶ Erdemol, Haluk: a.g.e., s. 25.

yaptıkları inceleme sözkonusu amaçları karşılar. İncelenen başlıca konular şunlar olmalıdır:

1.5.1.1. Müşterinin Yaptığı İş

Factor'un satın alacağı borçları sorunsuz tahsil etmesi büyük ölçüde iş konusu ürüne, yani mal cinsine, o malın alıcılardan kabul görmesine ve iş kolunun kendine özgü kurallarına bağlıdır. bu husus Factor'un güvencesi ve kredi risklerinin karşılanması açısından çok önemlidir. Alıcı (borçlu) için iş konusu ürün ne denli cazip ve önemli ise borçlu, mal akışının kesilmemesi için borcuna o oranda sadık kalmaya çaba gösterecektir. Oysa rekabet ortamında başka satıcılardan da aldığı sıradan bir malın bedelini zamanında ödemek için aynı titizliği göstermeyebilir. Sonuç olarak, iş kolunun türü ve ürünün piyasada iyi kabul görmesi nasıl ticari başarıya yol açarsa bu başarıyla işbirliği yapan Factor de aynı başarıdan yararlanır.

1.5.1.2. Satış Koşulları

Borçlularla olan ilişkilerinde Factor, satıcının satış şartlarını esas almak durumundadır. Satın aldığı borçları tahsil etme hakkı satıcı ile alıcı arasında yapılan sözleşme şartlarının üzerine çıkamaz. Factor ödeme şartlarını iyice incelemeli ve bu şartlar arasında kendi işlemlerini etkileyen özel bir durum olup olmadığına bakmalıdır. Örneğin, "satıcının kendi prensibinden kaynaklanan, malın bedeli ödenene kadar malın mülkiyetinin satıcıda kalması hali veya alıcının kendi prensibine bağlı olarak mal bedelinin üçüncü şahsa temlik edilme yasağı Factor'un aleyhine olan şartlardır. Satıcı ile factoring anlaşmasını yapmadan önce Factor bu gibi şartları değiştirmek veya satıcının kontrolünde olan şartlardan satıcının feragat etmesini isteyecektir."⁵⁷

1.5.1.3. Müşterinin Mali Durumu

Bu konu Factor'un elemanları tarafından, incelenmiş ve son dönem ile 2-3 yıl önceki dönemlerin denetimden geçmiş raporları görülmüş olmalıdır. Fakat bu inceleme yine de müşterinin güncel durumu hakkında kesin bir tablo vermeyebilir. Factoring piyasasında mevcut bir görüşe göre Factor'un yeni bir müşteri edinirken onun mali durumu üzerinde fazla araştırma yapmasına gerek yoktur. Ödemeyi

⁵⁷ Erdemol, Haluk: a.g.c., s. 19.

yapacak borçlunun itibarının iyi olması yeterlidir; bu arada satıcının durumu bozulsa bile Factor'un kaybı olmayacaktır. Bu görüş satıcının mali durumu üzerinde titizlikle durulmasından yana değildir. Öte yandan kabul görmüş başka bir görüş de işini iyi yürütemeyen satıcıların Factor'un masraflarını yükselttiği ve bu masrafların Factor'ce diğer müşterilere yansıtıldığı, dolayısıyla Factor'un piyasada pahalı olarak tanınmasına yol açabileceği yolundadır. Sonuç olarak Factor için müşterinin son durumunu, işin geleceğini, çeşitli dış etkenlere karşı koyma yeteneğini ve factoring hizmetinin işe getireceği yararları incelemek önemlidir.

1.5.1.4. Müşteri Tarafından Yürütülen Satış Kayıtları

Siparişin alınmasını izleyen malı sevketme ve fatura çıkarma düzeni, mal teslimini kanıtlayan belgelere kolayca ulaşabilme yeteneği Factor için önemlidir. Bir yıllık dönem süresince tutulan kayıtların, faturaların ve alacak avilerinin (boçlunun yaptığı ödemeler karşılığında kendisine gönderilen alındı bildirimleri) analizi Factor'un kabul edebileceği iş yükünü gösterecektir. Bu incelemede aşağıdaki bulgular hedeflenir:

- a) Her bir faturanın ortalama tutarı,
- b) Düzenlenen alacak avilerinin sayısı,
- c) Toplam brüt satışlar karşısında alacak avilerinin oranı,
- d) Her ay alınan havalelerin ortalama sayısı ve bunlardan belirli faturalara otomatik olarak tatbik edilenlerin sayısı,
- e) Aktif borçlu hesaplarının sayısı,
- f) Faturalara uygulanan fiat indirimlerinin sıklığı,
- g) Her ay içinde açılan yeni hesapların ve canlandırılan donuk hesapların sayısı.

Alacak avilerinin yüzdesi, fiat indirimlerinin sıklığı ve anlaşmazlık rasyonu (rakamlaştırılabilen oranlar) Factor'un güvencesini ve kredi riskini değerlendirmesinde rol oynarlar. Sürtüşmeler (anlaşmazlıklar) ve alacak avileri için talepler tahsilatı

geciktiren hususlardır. Anlaşmazlıkların ve sonuç sorma yazışmalarının sıklığını tesbit etmek için müşterinin yazışma dosyaları incelenmelidir.⁵⁸

1.5.1.5. Borçluların Değerlendirilmesi

Borçluların sayısının çok az olmadığı sürece onların ayrıntılı bir incelemesini yapmak ticari yönden olağan kabul edilmez. Birkaçyüz adet borçlunun kredi-değerliliğini araştırmak Factor'e emek, zaman ve masrafa mal olur. O nedenle Factor, en büyük 15-20 sürekli müşteriye (alıcıya) ait bilgiler arasında özellikle borçluların kullandıkları kredi süresinin, yani borç cirosunun ortalamasını, en az bir yıllık süre için bunun o iş kolundaki normal oranıyla karşılaştırmasını ve borçların tahsili için bir tahsil ajanı veya avukat görevlendirmenin uygun olup olmayacağını inceleyerek borçluların genel kalitesi hakkında bir izlenim edinir.

Yukarıda sözü edilen borç cirosu, yani borçun ödenme süresi veya borçluların kullandığı kredi süresinin ortalaması, iş kolundaki ürün veya ürünlerin piyasada kabul görüp görmediğinin bir göstergesi olabildiği gibi satıcının etkin tahsil yöntemlerine sahip olmadığına belirtisi de olabilir. Zaten büyük bir olasılıkla satıcı bu gerekçe ile factoring hizmetine başvurmuştur. Fakat sadece bu gerekçe veya ticari basiretsizlik Factor tarafından hemen kabul edilmemelidir. Daha derin bir inceleme ciddi sürtüşmeleri, düşük kredi risklerini ve hatta konsinye satış veya uzun vadeli satışlar gibi özel düzenlemeleri ortaya çıkarabilir. "Borç cirosunun hesaplanmasında kabul gören genel yöntem her ay sonu itibariyle mevcut açık borç toplamının 365 ile çarpılıp yıllık brüt satış değerine bölünmesidir. Hesaplamanın çarpık sonuçlar vermesinden kaçınmak için sürtüşme konusu tutarlar, silinmeyen kötü borçlar, özel şartlara tabi borçlar ve kardeş şirket hesapları hesaplamadan, yani borç toplamından ve satış değerinden çıkarılmalıdır. Basit olma avantajına sahip bu hesaplama mutlak kesin bir sonuç vermeyebilir. Zira dayandığı ay sonu borç tutarları o ay içindeki en yüksek borç miktarını gösterir. O ay içinde çıkarılan fatura tutarlarının çoğu gelecek ay içinde ödenecektir. Yine de yöntem kabaca da olsa bir eğilimin göstergesidir ve benzer iş kollarındaki sonuçlarla karşılaştırma olanağını verir."⁵⁹

⁵⁸ Erdemol, Haluk: a.g.e., s. 20.

⁵⁹ Erdemol, Haluk: a.g.e., s. 21.

Risk değerlendirme ve risk alma konusunda Factor'un durumu bankadan farklıdır. Banka, müşterisinin durumunu iyice incelemenin yanısıra riskini asgariye indirmek için teminat alır. Başka bir deyişle banka kendi aldığı riske karşı kendini korur. Oysa Factor, bir sigorta şirketi gibi, sadece risk bulunan yerde iş bulabilir ve başkalarını riskden korurken kendisi risk alır. Doğal olarak bunu yaparken riskin kabul edilebilir kalitede, değişik alanlara yayılmış ve üstlendiği riskin karşılığında aldığı ücretin yeterli olmasına dikkat etmelidir. Aldığı ücretlerin toplamı Factor'un net geliri olmayacaktır. Zira tahsilini sağlayamadığı bazı kötü borçların tutarı Factor'u risk ücretini arttırmaya zorlayacak ve bir müşteri adayı o Factor'u pahalı bulabilecektir. Bu itibarla Factor'un risk alma yelpazesini iyi ayarlaması önemlidir.

1.5.1.6. Borçlar Üzerindeki Tedbirler ve Bankalar

Müşterisinin alacakları üzerinde herhangi bir tedbir bulunmadığını Factor ilgili yetkili mercilerden ve şirket kayıtlarından araştırmalıdır. Müşterinin iç ve dış alımlar için açtırdığı akreditife (bankaya gerekli belgeler karşılığında ödeme talimatı verilmesi) konu malların satış bedellerinin bankaya bloke edilmesi sözkonusu olabilir. Kanunen tutulan alım defterleri ile satış defterlerinin karşılaştırılması bazı borçlulara mahsup hakkı tanındığını ortaya çıkarabilir. Ayrıca müşterinin kamu sektörüne ne oranda satış yaptığı da incelenmelidir. Zira bir devlet dairesine sattığı mala karşılık beklenen ödeme, başka bir daire tarafından o daireye ilişkin bir başka işin sözleşmeye göre yapılmadığı gerekçesiyle bloke edilebilir. Devlet dairelerine çok satış yapan müşterilere Factor ön ödeme yapmaktan kaçınmalıdır.

1.5.1.7. Özel Satışlar

Aşağıdaki tür borçların factoring düzenlemesinin dışında tutulması normaldir:

“a) Gerçek kişilere yapılan satışlara ait borçlar. Factoring perakende ticaret için düşünülmemiştir.

b) Konsinye veya satılmayan malın iadesi türde satışlardan doğan borçlar: Borcun tahsili konusundaki tarih belirsizlikleri ve bu tür satışların diğerlerinden ayırdedilerek takibinin güçlüğü nedeniyle Factor bu satışlarla ilgilenmez.

c) Satıcının kardeş veya ana kuruluşu ile satıcının kontrolünde olan bir şirketin borçlu gözüktüğü borçlar: Satıcıyı kendi ortağı olan bir borçlunun kredi riskine karşı korumak gibi yersiz bir durum ortaya çıkacağından ve riskin aynı oluşu nedeniyle bağımsız bir tahsilat olanağı bulunmadığından Factor'den hizmet beklenemez.”⁶⁰

1.5.2. FACTOR-MÜŞTERİ-BORÇLU İLİŞKİSİ

1.5.2.1. Alacağın Temliki

Müşterinin başlıca isteği, factoring hizmetini aramasına neden olan idari hizmet yükünden kurtulma, riskten korunma ve finansman; Factor'un başlıca isteği ise satın aldığı borçların mülkiyetinin en uygun biçimde kendisine devredilmesidir. Bu devir Factor'u borçları tamamen ve mutlak bir şekilde tahsile yetkili kılmalıdır.

Burada her ülkenin borçlar hukukunda yer alan alacağın temliki konusu gündeme gelmektedir. Geçerli hukuki temliğin yerel hukuk kurallarına uygun olarak yapılması esastır. “Bu kuralların ortak özellikleri şunlardır.

- a) Devredilebilir bir alacağın mevcut olması gerekir,
- b) Temliğin yazılı olarak ve temlik eden tarafından yapılması, temliğin kime yapıldığının belirtilmesi gerekir,
- c) Temlik mutlak olmalıdır, yani borcun tamamen satılarak elden çıkarılması biçiminde olmalı, bütünün bir kısmının temliki olmamalıdır,
- d) Borcun devredildiği ihbarı yazılı olarak borçluya yapılmalıdır.

Temlik ihbarının borçlu tarafından alınması üzerine hukuki temlik tamamlanmış demektir. Borcun hukuki takibi ve borçluyu ibra etme hakları artık temlik edilen tarafa geçmiştir.”⁶¹

⁶⁰ Erdemol, Haluk: a.g.e., s. 22.

⁶¹ Erdemol, Haluk: a.g.e., s. 23.

1.5.2.2. Temlik Yasaklayan Sözleşme Koşulları

Factor kurumun müşterisinin (satıcının), alıcılarla (borçlularla) yaptığı sözleşmeler satıcının haklarını temlik etmesini yasaklayan şartlar içerebilir. Özellikle borçluların kamu kuruluşları, büyük market zincirleri ve posta ile satış yapan (mail order) iş yerleri olduğu durumlarda sık görülen bu yasaklamanın ardında yatan mantık şöyle açıklanabilir:

- a) Borçlunun ülkesinde temlik yasağını tanıyan hukuk düzeni bulunması,
- b) Çalışanların hatası sonucu temlik kaydının gözardı edilerek önce satıcıya sonra ikinci kez Factor'e ödeme yapılmasından borçlunun kaçınmak istemesi.
- c) Temlik keyfiyetinin, borçlunun satıcıya yapacağı karşı iddia ve mahsup talebi haklarını kısıtlaması.
- d) Tahsil işini sıkı takip eden Factor yerine, borçlunun satıcıyı muhatap olarak tercih etmek istemesi (ki burada satıcının tahsilat işinde daha geniş ve esnek davranabileceği düşüncesi vardır).

Ticari sözleşmede temlik yasağı şartı bulunması doğal olarak borçluya Factor'u dikkate almamak ve ödemelerini doğrudan satıcıya yapmak suretiyle borcundan kurtulmak hakkını vermektedir. Satıcının Factor ile yaptığı Factoring anlaşmasında alacaklar Factor'e temlik edilmiş olsa dahi borçlu etkilenmeyecektir. Borçlu ile Factor arasında sözleşme bulunmaması Factor'u zayıf düşürmektedir. Factor'un karşı karşıya olduğu risk ortadadır: Mülkiyetini devralmış olduğu ve borçlunun ödemesini beklediği fatura bedellerini satıcıdan takip etmek zorunda kalması ve bunun getirdiği idari ve mali risk.

Burada sözleşmeye konulacak, "factorün satın aldığı borçlarla ilgili olarak, satıcı tarafından borçlulardan alınan bütün paralar veya kambiyo senetleri factorün emrine hazır tutulacak ve derhal factore aktarılacaktır" hükmü satıcı karşısında Factor'un haklarını koruyan bir nitelik arzeder. Risk unsuru bu maddeyle hafifletmekte

ise de satıcının herhangi bir nedenle maddeye aykırı davranması ve doğrudan borçludan aldığı bir ödemeyi Factor'e aktarmadan hemen önce, tasfiye memuru atanması olasılıkları yine de risk unsurları olarak mevcuttur.

Dolayısıyla Factor, kendi çıkarını korumak amacıyla satıcının borçlularla yaptığı sözleşmeleri inceleyerek temlik yasağı şartının bulunup bulunmadığını saptamalı ve varsa gerekli önlemleri almalıdır. "Önlemler şu hususları kapsayabilir:

a) Kendisine temlik ihbarı yapıldığı halde bunu tanımamakta ve doğrudan satıcıya ödeme yapmakta ısrar eden borçlu ile Factor görüşerek ödemeleri satıcı lehine düzenlenmiş çeklerle yapmaya, fakat çekleri Factor'e göndermeye ikna edebilir.

b) Ödemelerin satıcıya yapıldığı gerçeği karşısında satıcının Factor'e karşı yükümlülüklerini güvence altına almak için anlaşma kapsamında işlem görmesine rağmen Factor'un hukukuna girmemiş herhangi bir borç için anlaşmanın başlangıcında sabit bir borç yükü (ipotek) resmen kayıtlara geçirilebilir. Bu borçluluk ayrı bir belge ile kanıtlanacak, şirketler kayıt siciline işlenecek ve Factor'e satıcı adına borç tahsilatı yapmaya dönülemez nitelikte hukuki yetki verecektir. Böylece satıcı henüz herhangi bir borçluluk durumu oluşmadan önce Factor'e karşı belli bir tutar borcu olduğunu peşinen tescil ettirmiş olmaktadır. Satıcının acze düşmesi halinde Factor'un kullandığı paralar borçların tahsili ile tamamen geri dönmemiş ise Factor bakiye için alacaklı olacak ve satıcı adına tahsilat yaparak evvelce satıcıya kullandığı paraları tasfiye edecektir. bu seçeneğin ülkelerin hukuki kurallarına göre işlerlik kazanacağı doğaldır."⁶²

⁶² Erdenay, Haluk: a.g.e., s. 25.

1.6. FACTORİNG MEVZUATI

“Factoring pekaz batı ülkesinde yasal düzenlemelere konu olmuştur. İşlemler belirli kural ve prensipler çerçevesinde yürümektedir. Ancak geçerli olan kurallar genellikle milletlerarası factor kurumların günümüze değin taşıdıkları, geliştirdikleri genel kabul görmüş prensip ve kurallardan oluşmaktadır.”⁶³

Türkiye’de de factoring işlemlerinde yasal düzenlemeye gerek olup olmadığı hukukçular arasında tartışma konusu olmaktadır. Bu konuda birbiri ile çelişen iki ayrı görüş mevcuttur. birinci görüşe göre, factoring ile ilgili yasal düzenlemeye gerek yoktur ve bu işlem, genel hükümlere göre yürütülebilir. Yukarıda da değinildiği gibi bir çok batı ülkesinde durum böyledir. İkinci görüşe göre, factoring bir finansman işlemi olarak ayrıca düzenlenmeli ve bununla ilgili mevzuat gereklidir.

Bu konuda yeni yahutta özel bir düzenlemeye gerek olup olmadığı tartışılarsun, “Türkiye’de factoring ile ilgili tam bir yasal düzenleme *mevcut değildir*. İşlemler mevcut hukuki çerçeve içinde yürütülmektedir.”⁶⁴ Uygulamanın ilgili kanun ve mevzuatlar karşısında konumu aşağıda açıklandığı gibidir.

1.6.1. FACTORİNG İŞLEMİNİN HUKUKİ AÇIDAN İNCELENMESİ

1.6.1.1. Borçlar Kanunu

BH (Borçlar Hukuku)’nun 162-172. maddeleri “alacağın temlikine” ayrılmıştır. Kanunun 162. maddesine göre “Kanun ve akit ile veya işin mahiyeti icabı olarak menedilmiş olmadıkça borçlunun rızasına bakılmaksızın alacaklı, alacağını üçüncü bir şahısa temlik edebilir.” Temel ilke budur. Yine borçlar kanununun 163. maddesine göre “yazılı şekilde yapılmış olmadıkça alacağın temliki muteber olmaz.”⁶⁵ “Borçlar kanununun 11. maddesi içinde düzenlenen Alacağın Temliki ile ilgili açıklamalardan görüleceği üzere, factoring Türk hukukunda bu düzenlemeye paralel

⁶³ Emen, İsmail: "Factoring`in Bugünü ve Yarını", *Uzman Gözüyle Bankacılık Dergisi*, Aralık 1993, s. 9.

⁶⁴ Tuncer, Selahattin: "Factoringle ilgili Yasal Düzenleme ve Vergileme Sorunları", *Dünya Dosyası* 33, 17 Ağustos 1992, s. 1.

⁶⁵ Tuncer, Selahattin: a.g.m., s. 1.

bir nitelik arz etmektedir. zaten uygulama da bu hükümlere göre yürütülmekte ve bunlar yeterli sayılmaktadır.”⁶⁶

1.6.1.2. Kambiyo Mevzuatı

Kambiyo mevzuatı açısından olaya bakıldığında, factor kurumun aldığı ücret ve komisyon nedeniyle ihracat bedelinin tümünün yurda getirilmesinin mümkün olmayacağı görülmektedir. Halen yürürlükteki hükümlere göre, ihracat dövizlerinin en az % 70'inin fiili ihraç tarihinden itibaren 90 gün içinde bir bankaya veya özel finans kuruluşlarına satılması gerekmektedir. Factoring sözleşmelerinin 90 günden kısa süreli olması halinde bu mümkün iken, 90 günden fazla olan factoring sözleşmelerinde problem çıkmaktadır. “Bu konuda 32 sayılı karara ilişkin 91-32/5 sayılı tebliğ sözkonusudur. Buna göre alacak hakkının satın alınması suretiyle ticari riskin yurt içindeki Factor kuruluşlarca üstlenilmesi nedeniyle, risk ölçüsünde ihracat bedelinin yurda getirilmesi de Factor'ün sorumluluğu altındadır. Dolayısıyla kapatılmayan ihracat hesaplarıyla ilgili olarak Kambiyo Mercilerine yapılacak bildirimlerde ihracatçı firmayla birlikte Factor kuruluşunda belirtilmesi gerekmektedir.”⁶⁷

1.6.1.3. Türk Ticaret Kanunu

“Borçlar Kanununun 172. maddesinde “Bazı hakların temlikine mahsus olarak kanunen muayyen olan hükümler bakidir” hükmü bulunmaktadır. Buna göre kıymetli evrakın devri (cirosu) TTK (Türk Ticaret Kanunu)'nun 559 ve devamı maddeleri içinde düzenlenmiştir. Fakat fatura kıymetli evrak sayılmadığı için, ciroya ait hükümler faturaya uygulanamaz. Bu nedenle TTK içinde factoringe ait hükümler yer almamaktadır. Faturadan doğan hakların devir ve temlik genel hükümlere yani Borçlar Kanunu içinde yer alan “alacağın temlik” hükümlerine göre cereyan eder.”⁶⁸

1.6.1.4. 3182 Sayılı Bankalar Kanunu

Banka hukukçuları factoring'in kredi işlemi mi yoksa finansman aracı mı olduğu konusunda farklı görüşler ileri sürmektedirler. “Bankalar Kanununun “krediler ve diğer yatırımlar” başlığını taşıyan 38 ve devamı maddeleri tartışmaya konu olan

⁶⁶ Esen, Aydın: "Factoring ve Türk Mevzuatı Karşısında Durumu", *Para ve Sermaye Piyasası*, Mayıs 1985, s. 21.

⁶⁷ Gelmez, Hasan: a.g.m., s. 38.

⁶⁸ Tuncer, Selahattin: a.g.m., s. 1.

hususlu çözümlenmemektedir. Bu maddeler dikkatle incelenecek olursa, Bankalar Kanunu içinde factoringe açık veya kapalı herhangi bir yollama mevcut değildir.”⁶⁹ Kaldı ki factoring daha önce değinildiği gibi sadece bir kredi veya finansman aracı değil, işletmelere sunulan bir hizmet paketidir. Bu paket, pazar araştırması, kredi istihbaratı, ticari riskin üstlenilmesi, muhasebe kayıtlarının tutulması gibi işlemleri de kapsamaktadır. Dolayısıyla kredi olarak değerlendirilmesi yanlıştır.

1.6.1.5. 90 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname

“ Ödünç para verme işlemlerini düzenleyen 90 sayılı KHK (Kanun Hükmünde Kararname) hükümlerine göre, “gerçek ve tüzel kişiler izin ve ruhsat alma koşuluyla ödünç para verme işlemleriyle iştigal edebilirler”. Bunlara ikrazatçı adı verilmektedir.”⁷⁰

“Konu pek çok kavramla karmaşık bir tanım kazanmakta, en başta ödünç para verme yasası içinde ve bankerlik müessesesi ile aynı hükümler arasına sığdırılmaktadır.”⁷¹ Bu husus tartışmaya açıktır. Bu durumda factor kurumlar ikrazatçı sayılarak ruhsatname alacaklar ve Banka Sigorta muamele Vergisi (BSMV)’ne tabi tutulacaklardır. “Uygulamada da görüldüğü gibi factor kurumlar bir kredi müessesesi değildir. Dolayısıyla 90 sayılı KHK’nın geçerliliği yoktur.”⁷²

1.6.1.6. 545 sayılı Kanun Hükmünde Kararname

“27.06.1994 tarihinde yürürlüğe giren 545 sayılı KHK, 30.09.1983 tarihli ve 90 sayılı Ödünç Para Verme İşleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname’nin (ÖPVİK) bazı maddelerini değiştirmiş ve bu arada “factor kurumlar”ını da ÖPVİK kapsamına almıştır (m.2/f.1). Değişik 1. madde, “ödünç para verme işleriyle uğraşan... factor kurumların faaliyetlerinin düzenlenmesi ve denetlenmesini” ÖPVİK’in amaçları arasında saymıştır.

Değişik 3. madde de bu Kanun Hükmünde Kararname’de geçen “Factor Kurum” deyiminden ne anlaşılacağı belirtilmekte ve böylece mevzuatta ilk kez “factoring” e ilişkin bir tanım verilmiş olmaktadır.

⁶⁹ Tuncer, Selehattin: a.g.m., s. 1.

⁷⁰ Tuncer, Selehattin: a.g.m., s. 1.

⁷¹ Emen, İsmail: a.g.m., s. 9.

⁷² Tuncer, Selehattin: a.g.m., s. 1.

90 sayılı ÖPVİK'in 11. maddesinden sonra gelmek üzere, "II- Finansman Şirketleri ve Factoring Şirketlerinin Faaliyetleri" başlıklı bir alt bölüm eklenmiş ve bu alt bölümde yer alan değişik 12. maddede "Kuruluş ve Faaliyet Şartları", değişik 13. maddede "Düzenleme Yetkisi", 14. maddede ise "Denetleme" ile ilgili hükümlere yer verilmiştir. Geçici madde 3, "bu Kanun Hükmünde Kararname'nin yayımı tarihinden önce kurulmuş bulunan factoring şirketleri, durumlarını KHK'nin yayımı tarihinden itibaren 1 yıl içinde bu KHK hükümlerine intibak ettirmedikleri takdirde, factoring işlemi yapamazlar" demektedir.

Ayrıca değişik 13. maddede, "Müştaşarlık, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasının görüşünü alarak,... factoring şirketlerinin kuruluş ve faaliyetleri ile ilgili usul ve esasları düzenlemeye yetkilidir" denilmektedir. Nitekim bu maddeye dayanılarak, Hazine Müştüşarlığı tarafından "Factoring Şirketlerinin Kuruluş ve Çalışma Esasları Hakkında Yönetmelik" çıkarılmıştır.⁷³

14 maddelik bu Yönetmelik, "factoring" konusunda ayrıntılı düzenlemeler getirmektedir. 545 sayılı KHK, factoring'in temel yasal dayanağını ve esas çerçevesini belirlediğinden bu yasal düzenlemenin daha iyi anlaşılması gerekmektedir.

Amaç ve Kapsam: Düzenlemenin amacı, "factor kurumlar"ın faaliyetlerini ÖPVİK kapsamına almaktır (Değişik 1. ve 2. madde; Yönetmelik m.1.).

"Bu düzenleme getirilirken; teorik esaslardan çok pratik nedenlerle davranılmış ve yeni bir düzenleme getirmek yerine konuyu mevcut ÖPVİK kapsamında ele almanın daha kolay ve pratik olacağı düşünülmüştür. Böylece "factor kurumlar" bir taraftan ÖPVİK kapsamına alınmış, fakat diğer taraftan da "ikrazatçılık" yapan gerçek kişiler ile tüketici kredisi sağlayan "finansman şirketleri" karşısındaki sınırı çizilmeye çalışılmıştır (KHK Değişik m.3).

Değişik 2. maddenin 2. fıkrasında, "bankalar" tarafından yapılacak "ödünç para verme" işleri KHK'nin kapsamı dışında bırakılmıştır. Yani devamlı ve mutad iştiğal konusu olarak "ödünç para verme" işiyle uğraşan tüzel kişiler içinde, sadece ("finansman şirketleri" ve) "factor kurumlar" 90 sayılı ÖPVİK kapsamı içinde yer

⁷³ Kocaman, Arif B.: "Factoring" Konusunda Getirilen son Hukuki Düzenlemeler Üzerine Bir Değerlendirme", Uzman Gözüyle Bankacılık Dergisi, Mart 1995, s. 78.

almakta, buna karşılık “bankalar” kapsam dışında kalmaktadır. Bu husus, Yön.m.1./f.1’de de tekrarlanmaktadır.”⁷⁴

Kavram ve Tanım: Değişik 3. maddeye göre, “bu Kanun Hükmünde Kararnamede geçen;

Factor Kurum: Mal ve hizmet satışlarından doğmuş veya doğacak alacakları temellük ederek, borçluların muhasebesinin tutulması, ihtar, tahsil gibi iş görme edimlerini ve ayrıca alacağın tahsil edilememesi riskini üstlenen, bu alacaklara karşılık ödemelerde bulunarak, finansman sağlayan şirketleri ifade eder”.

Yine 22148 sayılı Yönetmelik’in 1. maddesinde, “faturaya veya mal veya hizmet satışından doğmuş olduğunu tevsik eden diğer belgelere dayalı mal ve hizmet satışlardan doğmuş veya doğacak alacakları temellük ederek tahsilini üstlenen ve bu alacaklara karşılık ödemelerde bulunarak finansman sağlayan factor kurumlar”dan söz edilmektedir.

Factoring literatüründe bu konuda verilecek bir tanımın, daha ziyade factoring’in (ekonomik) “işlevleri”nden hareketle elde edilmeye çalışıldığı gözlenmektedir.⁷⁵ Bu nedenle yukarıdaki tanımın da factoring’in (ekonomik) işlevleri açısından değerlendirilmesi gerekir.

Burada 545 sayılı KHK bakımından gerçek factoring’in temel 3 işlevine şu şekilde açıklık getirilmektedir.⁷⁶

Finans İşlevi: 545 sayılı KHK ve ilgili Yönetmelik ile getirilen tanımda, “alacakları temellük ederek, bu alacaklara karşılık ödemelerde bulunarak, finansman sağlayan şirketler”den söz edilmek suretiyle, factoring’in finansman işlevi belirtilmektedir. Ottawa Konvansiyonu (bkz s. 3) da “müşteri alacaklarının finansmanı”nı, factoring’in dört karakteristik özelliğinden biri saymaktadır. Ayrıca Yön.m.1’de, alacağın, “faturaya veya mal veya hizmet satışından doğmuş olduğunu tevsik eden bir belgeye dayalı olması” hususuna yer verilmiştir. Factor tarafından

⁷⁴ Arkan, Ödünç Para Verme İşlerine İlişkin Düzenlemede Yapılan Değişiklikler, BATIDER Dergisi, Aralık 1994, C.XII, sayı 4, s. 12.

⁷⁵ Kocaman, Berna: Finansal Açıldan Factoring. 2.B., Atilla Kitabevi, Ankara 1992, s. 8.

⁷⁶ Kocaman, Arif: Factoring İşleminin Hukuki Niteliği, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yay., Ankara 1992, s. 24.

“finansman” etkisinin sağlanması, yani “ön ödeme”nin gerçekleştirilmesi için, müşterinin alacağına doğumunu fatura suretlerinin veya malın (emtianın) gönderildiğine dair belgelerin ibrazı suretiyle ispatlaması gerekir. Bu nedenle ilk bakışta tanımda yer alan gereksiz bir fazlalık gibi gözükse de bu ifadenin, “factoring”e konu olan “mal veya hizmet satışlarından doğan alacaklar”ın “diğer faaliyetler”den kaynaklanacaklar karşısındaki sınırını çizmek (yani bunları birbirinden ayırmak) amacıyla getirilmiş olduğu da düşünülebilir.

İşgörme (hizmet) İşlevi: 545 sayılı KHK ile getirilen tanımda, bu anlamda sadece “alacağın tahsili”nden söz edilmektedir. Tüm factoring türlerinde ortak (vazgeçilmez) bir nitelik taşıyan bu işlem; başta borçluların muhasebesinin tutulması, ihtar ve tahsil işlemlerinin üstlenilmesi olmak üzere çok çeşitli hizmet edimlerini içerebilir. Bu nedenle söz konusu tanımda sadece “tahsilin üstlenilmesi”nden söz edilmesi bir eksiklik değildir. Öyle ki; Ottawa Konvansiyonu 1. maddesinde, “factoring”in dört karakteristik özelliği arasında “borçluların muhasebesi”nin tutulması da sayılmıştır.

Teminat (Delkredere) İşlevi: “Gerçek/tam factoring” ile “gerçek olmayan factoring” arasında ayırt edici kriter olan bu işlev, Factor Kurum tarafından alacağın “tahsil edilememesi”nin riskinin üstlenilmesini ifade etmektedir. Söz konusu tanımda, alacağın “tahsilinin üstlenilmesi”nden söz edilmektedir. Fakat bu, “işgörme (hizmet)” işleviyle ilgilidir ve alacağın “tahsil edilememesi”nin riskinin üstlenilmesinden farklı bir durumdur. Bu nedenle söz konusu tanımda; “gerçek factoring’in mi, yoksa gerçek olmayan factoring’in” mi amaçlandığı anlaşılamamaktadır.

Bununla beraber, aslında maddenin kaleme alınmasından “gerçek tam factoring”in amaçlandığı, fakat “teknik” açıdan iyi ifade edilmediği sonucuna varmak mantıklı (isabetli) görünmektedir.⁷⁷ Zaten “factoring”e ilişkin olarak literatürde verilen tanımlarda da “gerçek/tam factoring”in kastedilmesi alışılmış olan bir durumdur.

⁷⁷ Kocaman, Arif: 545 sayılı KHK ile “Factoring” konusunda getirilen düzenlemeler, BATİDER, Aralık 1994, C.XVII, sayı 4, s. 35.

Hukuki Nitelik: Bilindiği gibi “gerek Alman hukukundaki gerekse İsviçre/Türk hukukundaki hakim görüş; factoring çerçeve sözleşmesinin (daha doğrusu, çerçeve sözleşmenin borçlandırıcı işlem kısmının) “gerçek factoring”de, satım unsuru ile birlikte bir karma sözleşme, “gerçek olmayan factoring”de ise ödünç unsuru ile birlikte bir karma sözleşme olduğunu kabul etmektedir. Hatta bu nedenle; “gerçek factoring satım factoring”i gerçek olmayan factoring ise “ödünç factoring”i olarak da nitelendirilmektedir.”⁷⁸

Ancak Türkiye uygulamasında BSMV oranının KDV (Katma Değer Vergisi)’ne oranla düşük olması ve ihracata yönelik işletmelerin bundan muaf tutulması nedeniyle, her türlü factoring işleminin “ödünç olarak nitelendirilmesi yönünde bir eğilimin varlığı ortaya çıkmıştır. Özellikle bu pratik gerekçelerin factor kurumların ÖPVİK kapsamına alınmasında etkili olduğu anlaşılmaktadır.

“Bununla beraber 545 sayılı KHK ile getirilen düzenleme, factoring’in hukuki niteliğiyle bağdaşmamaktadır. Çünkü her şeyden önce değişik 3. maddede verilen tanımda kastedildiği sonucuna varılan “gerçek factoring”de “kredi” unsurunun varlığını kabul etmek mümkün değildir. Borçlar Kanununun 169. maddesi; alacağın temlikinin bir “ivaz” mukabilinde icra edildiği, yani temlikin sebebinin “satım” olarak ortaya çıktığı durumlarda, temlik eden kimsenin sadece alacağın “varlığı”nı tekeffül etmiş olduğunu, buna karşılık “borçlunun aczi”nden sorumluluğun temellük edene ait olduğunu ifade etmektedir ve bu durumda, “gerçek factoring”deki modele uygun düşmemektedir. Bu durum karşısında, factoring ile ilgili “özel” düzenlemelere Ödünç Para Verme Mevzuatı içinde yer vermek, Borçlar Hukukunun genel esaslarına ters düşmektedir.

Kaldı ki, factoring işlemini bir “kredi” işlemi olarak kabul edince, bunun Bankalar Kanunu’nun kredilerle ilgili hükümlerine tabi olup olmadığı tartışması ortaya çıkar.”⁷⁹ Nitekim 545 sayılı KHK bu tartışmanın önünü kesmek için, değişik 2. maddenin 2. fıkrasında, “bankalar”ın ödünç para verme işlerini ÖPVİK kapsamı dışında bırakmıştır.

⁷⁸ Kocaman, Arif: a.g.e., s. 48.

⁷⁹ Kuntalp.: Bankalar Açısından Factoring İşlemi, Bankacılar, Temmuz 1991, Sayı 5, s. 28.

Kuruluş ve Çalışma Esasları: 22148 sayılı Yönetmelik, 545 sayılı KHK ile çizilen çerçeveyi somutlaştırarak, factor kurumların kuruluş ve çalışma esasları hakkında ayrıntılı düzenlemeler getirmektedir.

a) Kuruluş İzni: Yön.m.2'ye göre; Factor Kurum kurulması için her şeyden önce Hazine Müsteşarlığı'ndan "ön izin" alınması gerekir. Kuruluş İzin Şartları, 3. maddede düzenlenmiştir. Factor kurumlara kuruluş izni verilebilmesi için;

- Anonim şirket statüsünü taşımaları,
- Ödenmiş sermayelerinin 75 milyar liradan az olmaması,
- Hisse senetlerinin tamamının nama yazılı olması ve nakit karşılığı çıkartılması,
- Ortaklarla ilgili bazı koşullara uyulması (d, e, f bendleri) gerekir.

4. maddede; başvuruya eklenecek bilgi ve belgeler sıralanmaktadır.

b) Faaliyet İzni: Factor kurumların kuruluşu takiben "faaliyet izni" alması gerekir. Bu Yönetmelik hükümlerine göre "faaliyet izni" almayan şirketler factoring işlemi ile işigal edemezler. Factor kurumlar, kuruluşlarının Ticaret Siciline tescili tarihinden itibaren en geç 180 gün içinde faaliyet izni almak için Hazine Müsteşarlığı'na başvururlar. bu süre, "ön izin" tarihinden itibaren 12 ayı geçemez.

Yine 5. maddede, "faaliyet izni" için yapılacak başvuruya eklenecek bilgi ve belgeler sıralanmaktadır.

6. madde ise, faaliyet izninin "iptali" koşullarını düzenlemektedir. Belge tarihini izleyen 1 yıl içinde kullanılmayan faaliyet izinleri geçersiz sayılır.

c) Yazılı Sözleşme Zorunluluğu: Yön.m.10'a göre; factor kurumların müşteri ile yapacakları işlemleri için yazılı sözleşme düzenlemeleri zorunludur.

d) Borçlanma Sınırı ve Yasak İşlemler: Factor kurumlar, özkaynaklarının 15 katından fazla borçlanamazlar.

Yön.m.8.'de, factor kurumların bazı iş ve işlemleri yapması yasaklanmıştır. Bunlar;

- Factoring ile doğrudan ilgisi olmayan faaliyetlerle uğraşma,
- Teminat mektubu verme,
- Mevduat veya her ne ad altında olursa olsun bir ivaz karşılığı para toplama
- Kambiyo senetlerine dayalı olsa bile, faturaya veya alacağın bir mal veya hizmet satışından doğmuş olduğunu tevsik eden benzeri belgelerle ilişkilendirilmeyen alacakların satın alınması, şeklinde sıralanmaktadır.

Bu hükmün, factor kurumların asıl faaliyet alanı dışında kalan işlerle uğraşmasını ve böylece factoring'in amacı dışında kullanılmasını engellemek için getirildiği anlaşılmaktadır. Factoring'e konu olan alacakların, bir "mal veya hizmet satışı"ndan kaynaklanması aranmaktadır.

e) Denetim ve Bilgi Verme: Yön. m. 12'ye göre; factor kurumların faaliyetleri, Maliye Bakanlığı ile Hazine Müsteşarlığı tarafından denetlenir. Factor kurumlar, denetim elemanlarınca istenecek her türlü bilgiyi vermek, defter ve belgelerini ibraz etmek ve incelemeye hazır tutmak zorundadır.

11. maddede ise, factor kurumların Hazine Müsteşarlığı'na "bilgi verme" yükümlülükleri düzenlenmektedir.

Nihayet Geçici Madde 1, mevcut factor kurumlarının yeni hükümlere intibakını düzenlemektedir.

Sonuç olarak, uygulamalardan da gelen istekle, factor kurumların faaliyetleri "yasal" bir şemsiye altına alınmış bulunmaktadır. Özellikle Yönetmelik, Kuruluş ve Faaliyet Esaslarını ayrıntılı olarak düzenlemiştir. Bununla beraber, bazı noktaların gözardı edilmemesi gerekir.

Her şeyden önce, bu tür modern finansal kurumların yasal çerçeve içine alınması dünya uygulamasında pek alışılmış bir yöntem değildir. Çünkü eksik ve hatalı bazı düzenlemeler, Kurumun gelişmesini engelleyebilir. "Nitekim yabancı mevzuatta

Avusturya Kredi Kanunu dışında factoring konusunda “özel” düzenlemelere rastlanmamaktadır. Özel Hukukun “genel çerçevesi” içinde işlem yürütülmektedir. Diğer taraftan söz konusu hukuki düzenlemenin Ödünç Para Verme Mevzuatı çerçevesinde gerçekleştirilmesi, factoring’ın hukuki niteliğiyle de bağdaşmamaktadır. 545 sayılı KHK ile getirilen “özel” düzenleme, Borçlar Hukukunun genel ilkelerine aykırıdır. Dolayısıyla bu düzenleme yapılırken, Özel Hukukun “genel çerçevesi” dikkate alınmamıştır.

Nihayet “factoring”le ilgili düzenleme gereksinimi, sadece “factor kurumlar” açısından düşünülmemelidir. Özellikle factoring çerçeve sözleşmesinin “içerik kontrolü”, factoring işleminin diğer tarafı, yani “müşteri” açısından önem taşımaktadır. Zaten “toptan temlik” yoluyla yeterince korunmuş olan “Factor Kurum” karşısında “müşteri”nin korunması gereksinimi yakın bir gelecekte ciddi bir sorun olarak gündeme gelecektir. Bu açıdan factoring’i de kapsayacak şekilde Borçlar Hukuku alanında yapılacak “özel” düzenlemelere gereksinim vardır.”⁸⁰

1.6.2. FACTORİNG İŞLEMİNİN TÜRK VERGİ SİSTEMİ AÇISINDAN İNCELENMESİ

Başından beri yinelendiği gibi, gerek factoring işleminin ve gerekse factor kurumların vergisel sorunları için kanunlarda özel hükümler mevcut değildir. Bu konu ancak genel hükümlere ve vergi kanunlarına göre şöyle açıklanabilir.

1.6.2.1. Gelir Vergisi Kanunu

Factoring işlemi gerek banka bünyesinde ve gerekse özel olarak bu amaçla kurulmuş bulunan bir anonim şirket bünyesinde yapılsın, bundan doğan gelirler 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu’nun 37 ve devamı maddeleri gereğince ticari kazanç sayılmakta ve buna göre vergilenmektedir.

Factoring ile ilgili vergisel sorunları incelerken, bankaların veya factor kurumların müşterilerinden sağladıkları hasılatı incelemek ve buna göre bir değerlendirme yapmak gerekecektir. Bu hasılat daha öncede değinildiği gibi başlıca iki kalemden oluşmaktadır.

⁸⁰ Kocaman, Arif: a.g.e., s. 38.

a) *Hizmet Bedeli*: Fatura bedelinin vadesinde tahsili, riskin karşılanması ve diğer yan hizmetler dolayısıyla müşteriden % 0.5-% 2.5 arasında değişen oranlarla alınan bir meblağdır. Factoring komisyonu olarak ta bilinir.

b) *Finansman Bedeli*: Bazen fatura bedelinin % 70-90'ı müşteriye avans şeklinde peşin olarak ödenir. Bu şekilde factor kurum müşterisine kısa vadeli bir finansman sağlar. Bu durumda müşteriden iskonto haddine eşit bir faiz tahsil edilmiş olur.

Bu analiz de gösteriyor ki, “her iki hasılat kalemi de vergileme açısından (bunlar kurum bünyesinde yapıldığı için) ticari kazanç sayılmaktadır.”⁸¹

1.6.2.2. Kurumlar Vergisi Kanunu

Factoring işlemleri ile iştigal eden banka ve anonim şirketler kurumlar vergisi mükellefi bulunmaktadır. Factoring işlemleri için özel istisna hükümleri bulunmadığından, bunlar ticari kazanç olarak vergi kapsamına girmekte ve kurum kazancı olarak vergilenmektedir. Çünkü Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 13. maddesi gereğince, kurum kazancının tesbitinde Gelir Vergisi Kanunu'nun ticari kazanç hakkındaki hükümleri uygulanacaktır.

1.6.2.3. Damga Vergisi Kanunu

Yukarıda factoring işleminin alacağın bir tür devri olduğu belirtilmişti. Bu yüzden Yönetmeliğin 10. maddesi gereğince, factor kurumların müşterileri ile yapacakları işlemler için yazılı bir sözleşme imzalamaları zorunlu olmaktadır. Hukuki açıdan bu akit, bir tür alacağın devrini kapsayan temlikname hükmündedir. 488 sayılı Damga Vergisi Kanunu'na bağlı (I) sayılı tabloya göre, bu tür sözleşme ve temliknameler belli bir parayı içerdiği takdirde %06 (Binde altı), belli parayı içermiyorsa 147.400 liralık damga vergisine tabidir. Bu duruma göre, factor kurum ile müşterisi arasında yapılan ve alacağın devri ile ilgili factoring sözleşmesi binde 6 oranında nisbi damga vergisine tabi olacaktır.

⁸¹ Tuncer, Selhattin: Factoring'in Vergi Sorunları, Mükellefin Dergisi, Lebib Yalkın Yay., Sayı 45, Eylül 1996, s. 70.

“Bu sözleşmeden sonra müşteri tarafından factor kurumuna temlik edilen fatura tutarları üzerinden ayrıca damga vergisi ödenmemektedir. Çünkü factoring sözleşmesi bütün işlemleri kapsayacak şekilde düzenlenmiş bulunmaktadır.”⁸²

1.6.2.4. İhracatın Finansmanı İle İlgili Factoring İşlemlerine Vergi, Resim ve Harç İstisnası

03.12.1984 tarih ve 3505 sayılı Kanunun geçici 2. maddesinin (a) bendi gereğince ihracat işlemleri 488 sayılı Damga Vergisi Kanunu ile 492 sayılı Harçlar Kanununa göre damga vergisinden ve harçlardan istisna edilmiştir.

Factoring işlemlerinin ihracat finansmanında kullanıldığı takdirde, 3505 sayılı Kanun hükümlerinden yararlanıp yararlanamayacağı tartışma konusu olmuş ve sorun Maliye Bakanlığına intikal ettirilerek görüş istenmiştir. Bakanlıkça verilen 14.3.1993 gün ve 23711 sayılı özalgede aynen şöyle denilmiştir:

“İlgide kayıtlı yazınız üzerine, bankalarca yapılan ihracat bedelinin sağlıklı bir biçimde tahsili, diğer bir ifade ile garanti altına alınması sonucu doğuran factoring işlemlerinin ihracatın finansmanı ile ilgili bir işlem olup olmadığı hususunda tereddüde düşülmüş ve Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığından konu ile ilgili görüşleri sorulmuştur.

Anılan Müsteşarlıktan alınan yazıdan; bankaların konusu ihracat olan rücu şartlı factoring işlemlerinin ihracat kredilerinden farklı olmadığı, bu nedenle ihracatın gelişmesine yönelik katkıları dikkate alınarak, ihracata yönelik her türlü factoring işlemlerinin banka ve sigorta muameleleri vergisi ve damga vergisinden istisna edilmesinin uygun olacağına mütalaa edildiği anlaşılmıştır.”

“Buna göre, 4.3.1989 gün ve 20098 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan ihracat ve Yatırımlarda Damga Vergisi ve Harç İstisnası Uygulaması Hakkında (1) Seri No.lu Tebliğin II/A bölümüne istinaden factoring işlemlerinin ihracatın finansmanı amacıyla yapılması halinde sözkonusu işlemlerin 3505 sayılı Kanunun geçici 2. maddesinde sözü edilen damga vergisi ve harç istisnasından, bu işlemler sonucu bankanın lehine aldığı paraların ise, Bakanlar Kurulunca çıkarılan İhracatı ve Döviz Kazandırıcı

⁸² Tuncer Selçattin: a.g.e., s. 71.

Faaliyetleri Teşvik Kararları ve bu kararlara dayanılarak Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığınca yayımlanan Tebliğlerde yer alan vergi, resim ve harçlardan istisnası hükümlerine göre banka ve sigorta muameleleri vergisinden istisna edilmesi gerekir.”⁸³

Bu özelge gereğince, factor kurumlar, ihracatın finansmanı ile ilgili factoring işlemlerini BSMV’den istisna etmektedirler.

1.6.2.5. Factoring İşlemlerinde Çifte Vergi Tartışması

Yasal düzenleme yeterli olmadığı için factoring işlemlerinin 27 Mart 1956 gün ve 6802 sayılı Gider Vergileri Kanunu’nun 28. maddesinin 1 numaralı bendine göre BSMV: Banka sigorta muamele vergisine mi yoksa 25.10.1984 gün ve 3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu’na göre KDV’ye mi tabi olacağı uzun süredir tartışılmaktadır.

“Bankalar gibi mevduat toplama veya diğer bankacılık hizmetlerini verme yetkisine sahip olmadıkları halde factor kurumların yaptıkları ön ödemelerinde BSMV’ne tabi olması haksız rekabet ortamı oluşturmaktadır. Bu durum factor kurumların temlik ettikleri vadeli alacaklara karşılık fatura meblağının %80 hatta %90’ına kadar finansman sağlama hizmetini yerine getirdiklerinde ortaya çıkmaktadır.”⁸⁴

Factor kurumlar tarafından yapılan ön ödemeler ile ilgili olarak devlet iki kez BSMV tahsil etmektedir. Şöyle ki: “Ön ödeme yapabilmek için factor kurumlar bankalardan fonlandıkları takdirde bankaya ödedikleri faiz üzerinden %6 Kaynak Kullanımı Destekleme Fonu (KKDF) ve %5 BSMV ödemektedirler. Burada factor kurumlarının bankadan kredi kullanan herhangi bir firmadan farklı olmadıkları düşünülmektedir. Öte yandan factor kurumlarının üzerine kendi paylarını ekleyerek tahsil ettikleri iskonto masrafları da tekrar BSMV’ne tabi olmaktadır. Çünkü burada devlet factor kurumunu banka gibi görmektedir. Bu kararsızlık dolayısıyla devlet aynı tutar için iki kez BSMV almaktadır.”⁸⁵

⁸³ Tuncer, Selehattin: a.g.e., s. 73.

⁸⁴ Sünteroğlu, Yavuz: "Factoring Şirketlerinin BSMV’ne tabi tutulması haksız rekabet yaratıyor", *Dünya Dosyası* 32, 9 Ağustos 1993, s. 8.

⁸⁵ Çevik, Ahmet: "Factoring nedir?", *Dünya Dosyası* 32, 9 Ağustos 1993, s. 10.

Özetlemek Gerekirse bu tür şirketler bankalardan sağladıkları fonların % 5 oranında BSMV: Banka sigorta muamele vergisi ve fon dış kaynaklı ise %6 oranında KKDF: Kaynak kullanımı destekleme fonu olmak üzere toplam %11 oranında ek bir maliyetle kendilerine mal olduğunu ve bu fonu müşteriye devrederken müşterinin ayrıca %5 oranında BSMV: Banka sigorta muamele vergisi ödemek zorunda kalmadığını belirtmektedirler. Bu uygulamada, çifte vergileme bulunup bulunmadığına gelince; teorik olarak çifte vergileme, aynı olay ve matrah üzerinden çeşitli nedenlerle aynı anda birden fazla vergi alınması halidir. Factoring olayında ise müşteri fonlanırken bir kez BSMV: Banka sigorta muamele vergisi ödemektedir. Ancak fon maliyeti içinde, duruma göre, dış kaynak sağlanması nedeniyle BSMV artı KKDF mevcuttur. Böylece factoring müşterisi %5 BSMV artı %6 KKDF artı %5 BSMV olmak üzere toplam %16 katlanmış vergi ödemektedir. Olayda çifte vergileme değil, fon maliyetine dahil BSMV artı KKDF mevcuttur.

Uygulamadaki alışkanlığa bakıldığında, factoring işlemi bir banka bünyesinde yapılıyorsa vergileme yukarıdaki gibi yapılıyor. İşlem bir factor kurum bünyesinde yapılıyorsa KDV uygulanmaktadır BSMV'nin mali yükü daha az görülse bile gerçek böyle değildir. Çünkü "KDV indirimine tabi tutulduğu halde BSMV direkt gider yazılabilmekte, böylelikle KDV'nin mali yükü şirketler açısından daha yararlı görünmektedir. Bu durum factor kurumların ve banka bünyesinde faaliyet gösteren factoring birimlerinin uygulamalarında eşitsizliğe neden olmaktadır."⁸⁶

Yine de factoring işlemi bir banka bünyesinde yapıldığı takdirde konunun BSMV: Banka sigorta muamele vergisine tabi olacağı tartışmasızdır. Ancak aynı işlem bir factor kurum bünyesinde yapıldığı takdirde BSMV ve KDV tartışması sürmüştür. Sonunda bir özel Factor Kurum Maliye Bakanlığına başvurarak görüş istemiş ve Bakanlıkça verilen Gelirler Genel Müdürlüğü 1991 tarih ve HZMT: 28201 sayılı özelge de konu kesin olarak sonuca bağlanmıştır. Buna göre:

"Bilindiği üzere, 6802 sayılı Gider Vergileri Kanunu'nun 28. maddesinin ikinci fıkrasında; bankerlerin yapmış oldukları banka muamele ve hizmet dolayısıyla kendi lehlerine her ne nam ile olursa olsun nakden veya hesaben aldıkları paralar... da banka

⁸⁶ Arnak, Nilüfer: "Sektörün Risk Santralizasyon Merkezine İhtiyacı var". *Dünya Dosyası* 33, 17.8.1992, s. 2.

muameleleri vergisine tabidir denilmekte, son fıkrasında ise 2279 sayılı Kanuna göre ikraz işleriyle uğraşanlarla ikinci fıkrada belirtilen muamele ve hizmetlerden herhangi birini devamlı olarak yapanların da banker sayılacağı belirtilmektedir.

Anılan hükümlere göre, banka muamelelerinden herhangi birini devamlı olarak yapanlar banker addedilmektedir.

Bu nedenle şirketiniz, banka muamelelerinden birini teşkil eden kredi verme işlemi nedeniyle banker sayılacağından,

1- Şirketinizle satıcı arasında yapılan sözleşme gereğince satıcının istediği anda kullanabileceği ön ödemeler için genellikle fatura bedelinin % 70-90'ı oranında verilen kredi dolayısıyla alınan faiz veya iskonto bedelinin,

2- Kredibilite araştırması, üstlendiği risk, alacak hesaplarının tutulması ve tahsilatı gibi hizmetler karşılığı satıcının temlik etmiş olduğu alacaklar üzerinden alınan komisyon, ücret ve benzerlerinin,

banka ve sigorta muameleleri vergisine tabi tutulması gerekir.”

Bu özelge uygulamada bir dizi eleştiriye konu olmuştur. Şöyle ki, “factoring işleminin bir banka bünyesinde yapılması durumunda bunun bir kredi işlemi olduğu ve dolayısıyla bu işlemin BSMV’ye tabi olacağı açıktır.”⁸⁷

Ancak özellikle factoring işlemleri yapmak üzere kurulan bir şirket bünyesinde yapılacak factoring işleminin ve bu işlemi yapan kuruluşun BSMV’ye tabi tutulması 6802 sayılı Kanunun esprisine aykırı düşmektedir. Bu bakımdan bazı maliyeciler Maliye Bakanlığının bu görüşüne karşı çıkmışlardır. Çünkü factor kurumlarının “banker” hüviyeti açık olmadığı gibi, factoring işlemini de sadece “kredileme” şeklinde görme ve değerlendirme yerinde değildir.

Tartışma konusu olan sorun şimdilik kapanmış görünmektedir. Böylece factor kurumların kendi iştigal konusu ile ilgili olarak yaptıkları hizmetler bankerlik sayılmış ve BSMV’ye tabi tutulmuştur. Fakat bir Factor Kurum asli iştigal konusu dışında bir işlem yapacak olursa, bu takdirde şirket KDV mükellefi olmaktadır.

⁸⁷ Tuncer, Selhattin: a.g.e., s. 72.

Şunu da belirtmek gerekir ki, factor kurumların fon maliyetlerinin kıtlığı ve pahalılığı yüzünden bankalarla rekabet edemedikleri bir gerçektir. Soruna bir çözüm yolu bulabilmek için her durumda factoring işlemlerinin teşviki ve daha düşük düzeyde vergilendirilmesi gerekir. Nitekim leasing işlemlerinde bu olanak sağlanmış ve KDV kapsamına giren bu işlemler nedeniyle %1, %8 ve %23 gibi tercihli oranlar uygulanması mümkün hale gelmiştir. Aynı olanak BSMV için factoring şirketlerine de sağlanabilir. Çıkarılacak bir Bakanlar Kurulu Kararı, bu sorunu çözümlenmeye yetecektir.⁸⁸

1.6.3. RÜCULU-RÜCUSUZ FACTORİNG'İN VERGİSEL AÇIDAN TAHLİLİ:

1.6.3.1. Rücu Edilebilir Factoring'in Vergisel Açıdan Tahli

Rücu edilebilir factoring'de factor kurum devraldığı alacağı borçlusundan tahsil edemezse alacağını devraldığı müşterisine rücu edebilmektedir. Bu nitelik dikkate alındığında rücu edilebilir factoring olayında factor kurumun müşterisine iki tür hizmet sağladığı anlaşılmaktadır. Bunlar;

- Finansman Hizmeti: Rücu edilebilir factoring'de, factor kurum alacak sahibine nezdindeki cari hesabına borç kaydederek bir ön ödeme yapabilir. Bu ödeme için belli bir faiz oranı üzerinden adına tahakkuk ettirdiği faiz tutarını da bu hesaba borç kaydeder. İşte bu durumda factor kurum müşterisine bir finansman hizmeti sağlamış olmaktadır.

- Tahsilat Hizmeti: Rücu edilebilir factoring'de fatura bedeli alacak, fatura üzerine düşülmüş olan ödemenin factor kuruma yapılacağına ilişkin ibareye dayanılarak, vadesinde borçlusu tarafından factor kuruma ödenir. Factor kurum tahsil ettiği bu bedeli müşterisinin nezdindeki cari hesabına alacak olarak kaydeder. İşte factor kurumun bu hizmeti tahsilat hizmeti olarak kabul edilmektedir. Eğer factor kurum vadesinde alacağı tahsil edemezse bunu müşterisine iade eder, tahsil edilmeme riski tamamen müşteriye aittir.

⁸⁸ Tuncer, Selhattin: "Factoring'in Vergi Sorunları". *Mükellefin Dergisi*, Lebib Yalkın Yay. sayı 45, Eylül 1996, s. 74.

Bu işlemlerin taraflar adına vergisel açıdan ifade ettiği anlamlar şu şekilde izlenebilir.⁸⁹

Factor Kurum Açısından Olayın İzlenmesi: Factor Kurum müşterisine sağladığı finansman hizmeti karşılığında elde ettiği faiz gelirini kurum kazancına ilave eder. Zira, alacak takibi, tahsili ve muhasebesi karşılığında müşteriden tahsil ettiği factoring komisyonu da kurum kazancının bir unsurudur. Factoring komisyonu uygulamada fatura bedelinin % 0.5-2.5 arasında değişmektedir.

Bu tutarlar üzerinden ayrıca Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi ödenmesi de gerekmektedir.

Müşteri Açısından Olayın İzlenmesi: Factor kuruma alacağını tahsil için veren ve ondan kredi kullanan müşteri sağladığı finansman ve tahsilat hizmeti için ödediği tutarları gelir veya kurumlar vergisi matrahının tespitinde gider olarak yazabilecektir.

Rücu edilebilir factoring'de müşteri, factor kuruma sadece alacaklarını kendisi adına tahsil etme yetkisini verdiği için, bu alacaklar tahsil edildikleri ana kadar müşterinindir. Dolayısıyla dönem sonunda bu alacaklarla ilgili olarak yapılacak değerlemeler de,

- V.U.K.'nun 323. maddesi hükmüne uygun olarak oluşacak şüpheli alacak karşılığı ayırma hakkı müşteriye aittir.

- V.U.K.'nun 322. maddesi hükmüne uygun olarak oluşacak değersiz alacakları zarara atma hakkı müşteriye aittir.

- V.U.K.'nun 281. maddesine uygun olarak, alacakları reeskonta tabi tutma hakkı da müşteriye aittir.

Yukarıda belirtilen konularda factor kurumun tahsilini üstlendiği müşterilerinin alacakları için aynı işlemi yapması mümkün değildir.

⁸⁹ Tarakçı, Hızır: Vergisel Açıdan Rücu Edilebilir ve Rücu Edilemez Factoring, Vergi Dünyası, Sayı 157, Eylül 1994, s. 42.

Borçlu Açısından Olayın İzlenmesi: Rücu edilebilir factoringde borçlu tamamen pasif bir konumdadır. Vadeli mal alışı nedeniyle borçlandığı tutarı bu borcunu tahsil etme yetkisi nedeniyle factor kuruma ödemektedirler.

1.6.3.2. Rücu Edilemez Factoring'in Vergisel Açıdan Tahlili:

Rücu edilemez factoring'de factor kurum devraldığı alacağı borçlusundan tahsil edemezse, kendisine bu alacağı devreden müşterisine rücu edemez. Burada factor kurum borçlunun karşısında asıl alacaklı olarak yer almaktadır. Çünkü, factor kurum ile alacağını kendisine devreden müşterisi arasındaki anlaşma gereği alacağın tahsil edilememe riskini factor kurum yüklenmektedir. Bir diğer ifadeyle, bu olayda müşterinin alacağını factor kuruma satışı sözkonusudur. Bu satıştan sonra müşterinin tek muhatabı factor kurumdur. Factor kurum, alacaklarını kendisine sattığı için kendisine anlaştıkları tutarı ödeyecektir ve ödeme satışı konu edilen alacakların vadesinden önce de yapılabilir vade de beklenebilir. Ancak, kesin olan husus, bu ödeme ödemeye mesnet olan alacakların tahsil şartına bağlı değildir.⁹⁰

Yukarıda anlatılanlar örneklendirilerek şu şekilde izlenebilir;

ÖRNEK: (X) Anonim Şirketi (Y) Limited Şirketi'ne kendisine maliyeti 700.000.000 TL. olan malı kısa vadeli olarak 1.000.000.000 TL.'sına satmıştır. Mal bedeli ve katma değer vergisi için toplam 1.150.000.000 TL.'lık alacak senedi almıştır. Bu alacağını (A) Factor Kuruma rücu edilemez şekilde factoring işlemine tabi tutmuştur. Sözkonusu alacağın %100'üne karşılık gelmek üzere (A) Factor Kurumun kendisine 1.050.000.000 TL. ödeme yapması kararlaştırılmıştır. Örnekdeki factoring işleminin taraflar açısından ifade ettiği anlamlar ayrı ayrı şu şekilde ortaya konulabilir.

(X) Anonim Şirketi Açısından Olayın Anlamı:

(X) Anonim Şirketi malını sattığı zaman, aşağıdaki şekilde muhasebe kaydını yapacaktır.

⁹⁰ Tarakçı, Hızır: a.g.c., s. 43.

_____ / _____	
120 YURTİÇİ FACT. AL. (Y) Limited Şti.	1.150.000.000
600 YURT İÇİ FACT. GEL.	1.000.000.000
391 HESAPLANAN KDV	150.000.000
_____ / _____	
621 SATILAN TİCARİ MALLAR M.	700.000.000
153 TİC. MALLAR	700.000.000
_____ / _____	
600 YURTİÇİ SATIŞLAR	1.000.000.000
621 SATILAN TİC. MALLAR MAL.	700.000.000
690 KAR/ZARAR HESABI	300.000.000
_____ / _____	

Alacağını (A) Factor Kurumu'na rücu edilemez factoring işlemine göre devrettiğinde yapacağı muhasebe kaydı da şöyledir:

_____ / _____	
136 DİĞ. ÇEŞİTLİ ALACAKLAR (A) Factor Kurum	1.050.000.000
690 KAR/ZARAR HESABI	100.000.000
120 Y.İÇİ FACT. AL. (Y) Limited Şti.	1.150.000.000
_____ / _____	

(A) Factor Kurumundan alacağını tahsil ettiğinde ise aşağıdaki şekilde muhasebeleştirilecektir.

_____ / _____	
100 KASA HESABI	1.050.000.000
136 DİĞ. ÇEŞT. ALACAKLAR (A) Factor Kurum	1.050.000.000
_____ / _____	

(X) Anonim Şirketi görüldüğü üzere factoring işlemi sayesinde malını peşin satmış gibi olmaktadır. Sattığı malın peşin bedeline eşit bir tutarı (A) Factor Kurumu'ndan tahsil etmektedir. (Y) Limited Şirketine vadeli satış nedeniyle mal bedeli üzerinden hesapladığı vade farkı tutarı -ki bu tutar mal bedelinin içinde görünmeden yer alabileceği gibi faturada ayrıca gösterilmiş de olabilir- ile (A) Factor Kurumun sözkonusu alacak üzerinden belli bir faiz oranından hareketle hesapladığı faiz tutarının birbirine eşit olduğu varsayılmaktadır. Bu sonucu, yukarıdaki muhasebe maddelerinde yer alan hesapların bakiyelerin de gözlemek mümkündür. Bu hesapların bakiyelerinin gösterilmesi ise aşağıdaki gibidir.

_____ / _____	
100 KASA	1.050.000.000
600 Y.İÇİ SATIŞLAR	900.000.000
391 HESAPLANAN KDV	150.000.000
_____ / _____	
621 SAT. TİC.MALLAR M.	700.000.000
153 TİC. MALLAR	700.000.000
_____ / _____	
600 YURTIÇİ SATIŞLAR	900.000.000
690 DÖN. K/Z HES.	900.000.000
_____ / _____	
690 DÖN. K/Z HES.	700.000.000
621 SAT. TİC.MALLAR M.	700.000.000
_____ / _____	
690 DÖN. K/Z HES.	200.000.000
590 DÖN. NET KARI	200.000.000
_____ / _____	

(X) A.Ş., kendisine maliyeti 700.000.000 TL. olan bir malı peşin bedelle 900.000.000 TL.'sına satmaya razı iken, kendisinden bu malı vadeli olarak talep eden (Y) Ltd. Şti.'ne bu malı 1.150.000.000 TL satmıştır. Ve bu tutar üzerinden de hasılat KDV'ini hesaplamıştır. Bu satışı sonucunda KDV'nide içeren tutarda (1.150.000.000 TL) alacaklanmıştır. bu alacağını (A) Factor kuruma rücu edilemez şekilde devrederek

(bir anlamda satarak) 1.050.000.000 TL. tahsil etmiştir. Bu meblağın 150.000.000 TL.'nin hasılat KDV'nin karşılığı olduğu açıktır. Geri kalan maliyeti (700.000.000 TL.) ile bu satışı karşılığında oluşan karın (200.000.000 TL.) karşılığıdır.

Bu rakamsal sonuç bir gerçeği de vurgulamaktadır. Factoring olayının gelişmesi firmaların alacaklarını daha likit hale getireceğinden vadeli satışların hacmi toplam satışlar içinde artacaktır. Vadeli satış halinde ise alıcıdan mal bedeli yanında bir de vade farkı (ki bu tutar enflasyonist ortamlarda önemli bir meblağa ulaşmaktadır.) istenmektedir. Bu ise Katma Değer Vergisi'ne tabidir. Dolayısıyla, mevcut mevzuat çerçevesinde *factoring müessesenin gelişmesi, katma değer vergisini arttırıcı yönde etki yapacaktır.*⁹¹ Nitekim bunu yukarıdaki örnekte gözlemek mümkündür. (X) A.Ş. malını peşin satsaydı razı olacağı bedel 900.000.000 TL. idi. Bunun üzerinde ise $(900.000.000 \times \%15=)$ 135.000.000 TL. hasılat KDV. tahsil edecekti. Oysa, sözkonusu malı vadeli satarak 150.000.000 TL. hasılat KDV. tahsil etmiştir. Eğer, factoring işlemini yapma imkanı olmasaydı peşin satışta ısrar edip vadeli satmak istemeyebilirdi. Bu da vadeli satışa kıyasen devletin daha az KDV. tahsilatı demek olurdu.

Örnekteki factoring işleminde (X) A.Ş. (A) Factor kurumun kendisine hesapladığı faiz tutarını kayıtlarına gider olarak intikal ettirecektir ve bu tutar üzerinden ayrıca Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi ödenecektir.

(Y) Limited Şirketi Açısından Olayın Anlamı:

Factoring olayı (X) Anonim Şirketi'nden mal alarak ona borçlanan (Y) Limited Şirketi'nin konumunu değiştirmemektedir. Yine olayın aynı tutarda borçlusu olup sadece rücu edilemez factoring nedeniyle alacaklısı değişmiştir.

Ancak, bu olay dolaylı yoldan da olsa (Y) Limited Şirketi'nin finansmanını sağlamıştır. Şöyle ki; Eğer factoring olayı olmasaydı, aslında peşin satış isteğinde olan (X) Anonim Şirketi malını (Y) Limited Şirketi'ne vadeli olarak satmazdı. Bu durumda (Y) Limited Şirketi ihtiyacı olan bu malı peşin parayla alabilmek için mali piyasadan

⁹¹ Tarakçı, Hızır: a.g.e., s. 45.

finanse edilmek gereğini hissedecekti. Dolayısıyla *rücu edilemez şekilde factoring işleminde finanse edilen borçludur demek yanlış olmaz.*⁹²

(A) Factor Kurum Açısından Olayın Anlamı:

(A) Factor Kurum, (X) A.Ş.'nin alacağını rücu edilemez şekilde factoring işlemine konu ettiğinde aşağıdaki şekilde muhasebeleştirecektir.

_____ / _____	
120 YURTİÇİ FACTORİNG ALACAKLARI	1.050.000.000
(Y) Limited Şirketi	
323 YURTİÇİ FACTORİNG BORÇLARI	1.050.000.000
(X) Anonim Şirketi	
_____ / _____	

Kayıtta görüldüğü üzere, (A) Factor Kurum (X) A.Ş.'nden devraldığı 1.150.000.000 TL. tutarında alacağı 1.050.000.000 TL. olarak aktifleştirilmiştir. Çünkü, bu alacak karşılığında (X) Anonim Şirketi'ne borçlandığı ve akabinde ödediği tutar 1.050.000.000 TL.'dir. Alacağın toplam tutarı ile bu tutar arasındaki (1.150.000.000 - 1.050.000.000 =) 100.000.000 TL. ise factoring işlemi nedeniyle (A) Factor Kurumun elde edeceği geliri göstermektedir. Bu gelir ise vadenin işlemesine bağlı olarak oluşacak ve alacağın vadesinde elde edilecektir. Factoring işleminin yapılması anında ise herhangi bir gelirin elde edildiğini düşünmek yanlıştır. Zira faiz veya vade farkı bir paranın belli bir süre kullanımı karşılığında, bu hizmeti sağlayanlara karşı borçlanılan veya bunlara ödenen tutardır. Bu nedenle, "bir olayda finansman gelirin varlığından bahsedebilmek için, aşağıdaki hususların gerçekleşmesi gerekir.

- Bir kişinin bir başka kişiye belli bir parayı vermesi;
- Parayı alan kişinin, bunu belli bir süre kullanması ve kullanma karşılığında belli bir oranda faiz veya vade farkı ödeyeceğini parayı alanın kabul etmesi gerekir.⁹³

Örneğin, bu hususlar açısından incelenmesi, bize net bir şekilde şunu göstermektedir ; Bir finansman tedarik etme yöntemi olan factoring işleminde, factor

⁹² Tarakçı, Hızır: a.g.e., s. 46.

⁹³ Tarakçı, Hızır: a.g.e., s. 47.

kurumlar rücu edilemez şekilde devraldıkları alacaklar karşılığında yaptıkları ödemeler için, sözkonusu alacakların vadesinde yapacakları muhasebe kaydının aşağıdaki gibi olması gerekir.

_____ / _____	
100 KASA	1.150.000.000
120 Y.İÇİ FACT. ALACAKLARI	1.050.000.000
(X) Limited Şti.	
600 YURT İÇİ FAC. GEL.	100.000.000
Factoring Kom. Gelirleri	
_____ / _____	

Ancak, burada hemen belirtmek gerekir ki eğer alacağın vadesi, içinde bulunulan yılda dolmuyorsa, dönem sonunda içinde bulunulan yıla ait dolan vadeye karşılık gelen gelirin o yılın hesaplarına intikal ettirilerek Kurumlar Vergisi'ne tabi tutulması gerekir. Olayın bu şekilde algılanması dönemsellik ilkesinin bir gereğidir.

Factor Kurumun rücu edilemez factoring işlemi sonucunda devraldığı alacaklarla ilgili olarak,

- V.U.K.'nun 323. maddesi hükmüne uygun olarak oluşacak şüpheli alacak karşılığı ayırma hakkı ile,

- V.U.K.'nun 322. maddesi hükmüne göre oluşacak değersiz alacakları zarara atma hakkı,

Factore ait olacaktır. Çünkü, bu mahiyetteki factoring'de alacağın asıl sahibi Factor Kurum olmaktadır.⁹⁴

⁹⁴ Tarakçı, Hızır: "Vergisel Açından Rücu edilebilir ve Rücu edilemez factoring", *Vergi Dünyası*, sayı 157, Eylül 1994, s. 47.

2. FACTORİNG MUHASEBESİ

Bir işletmenin faaliyet ve sonuçları ile doğrudan ilgili olan kesim, artık sadece o işletmenin sahip veya ortakları değildir. Ekonomik gelişmeler göstermiştir ki, ticari işletmelerle doğrudan ilgili olan işletme sahip veya ortaklarının yanısıra, işletme personeli, işçi sendikaları, kredi, yatırım ve finans kuruluşları, Devlet ve o işletme ile ticari, mali ve ekonomik ilişkiler kuran birey ya da işletmeler de işletmenin faaliyet ve sonuçları konusunda bilgi sahibi olmak istemektedirler. İşletmelerin faaliyet ve sonuçları konusunda bilgi kaynağı ise, o işletmenin muhasebe kayıtlarıdır.

İşletme faaliyet ve sonuçları ile ilgilenen muhasebenin nasıl tutulacağına ilişkin temel ve evrensel bir kanun bulunmamaktadır. Muhasebe teorisi bilimsel yöntemlere dayansa bile, muhasebe uygulaması onu uygulayan işletmelere göre farklılıklar arz etmektedir. Uluslararası ticari, mali ve ekonomik ilişkilerin son derece arttığı günümüzde, muhasebe uygulamalarındaki farklılık boyutlarının uluslararası seviyede daha geniş yelpazede ortaya çıktığı da bilinen bir gerçektir. Bu duruma yol açan etkenleri, muhasebenin teknik olma özelliğinin tanıdığı yöntem çeşitliliği olduğu kadar onun dinamik ve sürekli değişen bir disiplin olmasında aramak gerekir.

Öte yandan “muhasebe, bireylerin birbirleri ile veya toplumsal kurumlarla olan ilişkilerini düzenleyen hukuk normlarının dışında, ondan soyutlanmış da değildir. Türkiye’de de işletmenin içinde bulunduğu ekonomik, mali ve ticari ortamı düzenleyen Türk Ticaret Kanunu, Vergi Usul Kanunu, Sermaye Piyasası Kanunu vb. gibi pozitif hukuk kuralları yürürlüktedir. Sözü edilen her bir düzenlemenin kendine özgü bakış açıları olduğu gibi odak noktası da işletme ve muhasebe değildir. Bununla birlikte, muhasebe uygulamalarına yön vermişlerdir. Sorun uluslararası düzeyde ele alındığında, farklı hukuk normları nedeniyle muhasebe uygulamalarına verilen yönde farklılaşmıştır.”⁹⁵

İşletmeye ilgi duyan kesimlerin farklılığı ve çokluğu, işletme faaliyet ve sonuçları konusunda güvenilir ve sağlıklı bilgi elde etme ihtiyacını arttırmış, ve muhasebe usul ve yöntemlerinde ve muhasebe bilgilerinin sunulmasında tekdüzeliğin sağlanması hususunu gündeme getirmiştir. Sorun, sadece ülke bazında görülmemiş,

⁹⁵ Türmob: Örneklerle Tekdüzen Hesap Planı Açıklamaları ve Mali Tablolar, Türmob Yayınları, No: 7, Ankara 1993, s. 1.

uluslararası muhasebe uygulamalarında da uyum sağlamak amacıyla uluslararası muhasebe standartlarının tespiti ve yayımlanmasıyla çözümlenmek istenmiştir.

Kuşkusuz, işletmeye ilgi duyan kesimlerin güvenilir bilgi ihtiyacının karşılanması sadece muhasebe standartlarının geliştirilmesi ile sınırlı değildir. Muhasebe ve denetimi ile ilgilenen meslek mensuplarının disiplin altına alınması ve işletme faaliyet ve sonuçlarının sunulduğu mali tabloların gerçek durumu yansıtmayı yansıtmadığının belirlenmesine ilişkin denetim standartlarının oluşturulması, bu gereksinimin giderilmesine ilişkin çabalar olarak ortaya çıkmıştır.

Bu çabaların bir kısmı muhasebe sistemlerinin kurulması ve geliştirilmesi amacıyla muhasebe uygulamalarına yönelik olmasına rağmen, önemli bir kısmı muhasebe mesleğinin yasal bir statüye kavuşturularak kurulması amacını taşımıştır.

“50 yıllık bir süreyi kapsayan meslek mücadelesi sonucunda 13.6.1989 tarihinde yürürlüğe giren 3568 sayılı “Serbest Muhasebecilik, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Müşavirlik Kanunu” ile muhasebe mesleği bir statüye kavuşmuştur. Bu çalışmalar devam ederken 1988 yılında Maliye Bakanlığı bünyesinde bir komisyon kurularak “muhasebe usul ve esaslarında” bir örnekliğin sağlanması ve ilkelerin belirlenmesi amaçlanmıştır.”⁹⁶

2.1. MUHASEBENİN TANIMI VE ÖĞELERİ

2.1.1. MUHASEBENİN TANIMI

“Muhasebe, belirli bir dönemde kurumun varlık, borç ve sermaye durumunu, iç ve dış dünyası ile olan hesapsal ilişkilerini belgeler üzerinde belirleyip hesap adı verilen çift yanlı çizelgeler üzerine işleyerek izleyen, her türlü kurallara ve yasalara uygun hesaplaşmayı sağlayıp maloluşun hesaplanması, işletmenin ölçülmesi ve öngörünün belirlenmesi ile ilgili işlemleri içeren bir bilgi, anlayış ve erişme alanıdır.”⁹⁷

Tanımda sözkonusu edilen belirli bir dönemden kastedilen, kurumun dış dünyası ile ilgili hesapsal ilişkileri için hesap dönemi, iç dünyası ile ilgili hesapsal ilişkileri için ise maloluş dönemidir. Tanımdan da anlaşılacağı gibi muhasebe, hesap

⁹⁶ Türmob: *Örneklerle Tekdüzen Hesap Planı Açıklamaları ve Mali Tablolar*, Türmob Yayınları., Ankara 1993, s. 2.

⁹⁷ Haftacı, Vasfi: *Maloluş Muhasebesi*, 2. Baskı, KTÜ Yayınevi, Trabzon 1992. s. 1.

dönemi itibari ile kurumun dış dünyasına, maloluş dönemi itibarı ile de kurumun iç dünyasına ilişkin hesapsal ilişkileri inceler. buna göre de muhasebe, işlem muhasebesi ve işletme muhasebesi olmak üzere ikiye ayrılabilir.

Muhasebenin örgütlenme açısından altı ögesi vardır. bunlar: Belgeleri düzenleme, hesapları tutma, maloluşu hesaplama, sonuç çıkarma, işletmeyi ölçümleme ve öngörüü belirlemedir.

Bu öğelerden belgeleri düzenleme, hesapları tutma ve sonuç çıkarma işlem muhasebesini; maloluşu hesaplama, işletmeyi ölçümleme ve öngörüü belirleme işletme muhasebesini oluşturur.

İşletme Muhasebesi, her hesap dönemi için ayrı ayrı olmak üzere kurum ya da hesapsal kişinin varlık ve sermaye durumu ile, masraf, hasılat ve kazanç durumuna ilişkin işlemleri belgeler üzerinde belirleyip, hesap adı verilen çift yanlı çizelgeler üzerine işleyerek izleyen, her türlü yasa, kural, ilke ve yöntemlere uygun hesaplaşmayı sağlayan işlemlerin tümüdür.

Mali muhasebe, ticari muhasebe, finansal muhasebe, genel muhasebe gibi adlar da verilen işlem muhasebesi bir hesap dönemi içinde kurumun dış dünyası ile olan hesapsal ilişkilerini inceler ve dayanağı hesap planıdır.

Hesap dönemi, kurumun ard arda iki envanter günü ya da anı arasında geçen süredir. Bu da genellikle bir takvim yılı yani 12 aydır.

Muhasebenin örgütlenme açısından öğelerini oluşturan belgeleri düzenleme, hesapları tutma ve sonuç çıkarma işlem muhasebesini ilgilendirir.⁹⁸

2.1.2. MUHASEBEDE BELGE DÜZENİ

Alış, satış, ödeme, tahsil gibi kurum ve işletmenin iç ve dış dünyasına ilişkin çeşitli hesapsal iş olgularını yer, zaman, kişi, değer ve miktar gibi çeşitli açılardan kanıtlamak amacıyla düzenlenen nesnelere belge denir.

⁹⁸ Haftacı, Vasfi: a.g.c.. s. 3.

Belge, işolguları ile hesaplar arasında gerekli bağlantıyı kurar. Böylece işolguları hesaplara işlenebilir duruma gelir. Bundan da anlaşılacağı gibi belge olmazsa hesaplara işlem düşme de olmaz. Başka bir deyişle belgenin olmadığı yerde hesaplara işlem düşme son bulur.⁹⁹

Belgeler, ya işin doğal akışına uygun olarak ya da bunların olmadığı yerde yapay olarak düzenlenirler. Alış-satış faturaları, ödeme-tahsil belgeleri, mahsup fişleri gibi belgelerin örnek verilebileceği birinci tür belgelere doğal belgeler, bunların dışında kalıp genellikle iç değer kıymdanışlarına ilişkin olarak ve hesaplara işlem düşebilme amacıyla düzenlenenlere de yapay belgeler denir.

Doğal belgelerin taşınması gereken nitelikler VUK(Vergi Usul Kanunu) ve TTK gibi kanunlarda belirtilmiştir. İlgili Kanunlarda yer alan bu niteliklerin eksik olması ya da bulunmaması durumunda belge bu özelliğini kaybeder. Bu nedenle belgeler düzenlenirken kesin olarak taşınması gereken niteliklerin bulunup bulunmadığına dikkat etmek gerekir.

2.1.3. HESAPLARIN TUTULMASI

Hesap sözcüğü muhasebe açısından teknik olarak üzerine aynı değer ölçüsü ile işlem düşülen çift yanlı denetime uygun bir çizelgedir.

Bu çizelgenin sol yanına borç sağ yanına alacak adı verilir. İşlem muhasebesinde hesapların tutulabilmesi için başlangıçtaki varlık, borç ve sermaye durumunun bilinmesi gerekir. Kurum ve işletmenin belirli bir andaki bu durumunu gösteren tabloya bilanço adı verilir.

Bilançoda yer alan varlık, sermaye ve borç kalemleri ilgili hesapların borcuna veya alacağına yazılır. Bir işolgusuna ilişkin tutarın bir hesabın borcuna yazılmasına hesabı borçlandırma, alacağına yazılmasına da hesabı alacaklandırma denir.

Bu işlemin hesap dönemi içinde ilk kez yapılmasına ise hesabı açma adı verilir. Başlangıç bilançosunda yer alan değerlerin ilgili hesaplara işlenmesi ile hesaplar tutulmaya başlanır. Bu işlem sürekli olarak karşılıklı yani bir hesaba borç diğer bir

⁹⁹ Haftacı, Vasfi; a.g.e.. s.4.

hesaba alacak şeklindedir. Böylece hesap dönemi sonuna kadar başlangıçtaki dengenin büyüyerek ya da küçülerek de olsa devamı sağlanır. Muhasebe açısından tutulan hesaplar varlık, sermaye, masraf ve hasılat hesapları diye dörde ayrılır.

Genel hatları ile masraf hesaplarının işleyişi varlık hesaplarına, hasılat hesaplarının işleyişi de sermaye ve borç hesaplarına benzemektedir.¹⁰⁰

2.1.4. SONUÇ ÇIKARMA

Hesap dönemi başında açılan ve çalışmaya başlayan hesaplar, hesap dönemi sonunda varlık, borç, sermaye ve kazanç durumunu belirlemek amacıyla kapatılırlar. Bu işleme sonuç çıkarma adı verilir. Hesap dönemi sonunda sonuç çıkarabilmek için sayım-saptam yani envanter yapmak gereklidir. Yapılan envanterle belirlenen fiili sonuçlar ile kayıtlı sonuçlar arasında ortaya çıkan farklar fiili sonuçlara göre düzeltilir, hesap dönemi sonucu çıkarılarak hesaplar kapatılır.¹⁰¹

2.2. FACTOR KURUMLARDA MUHASEBE

2.2.1. FACTOR KURUMLARDA BELGE DÜZENİ

Factor kurumlar işlem sonunda müşterilerine bir belge vermek zorundadırlar. Vergi Usul Kanunu hükümlerine göre bu belgenin normal olarak fatura şeklinde düzenlenmesi gerekir. “Yalnız 243 sayılı Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği ile dekont, bankalar, sigorta şirketleri açısından yasal bir belge haline geldiği için, bazı şirketler müşterilerine fatura yerine, aynı nitelikte olmak üzere dekont ta vermektedirler. Bu itibarla her iki belge de factoring işlemini ve alınan ücreti (Komisyon) kanıtlama açısından eşdeğer sayılmaktadır. Bu durumda gerek faturada ve gerekse dekontta müşteriden tahsil edilen %5’lik Banka Sigorta Muamele Vergisi’nin gösterilmesi gerekecektir.”¹⁰²

Burada öncelikle factor kurum satıcıdan şu evrakları tamamlayıp kendisine vermesini ister:

¹⁰⁰ Haftacı, Vasfi; *Maloluş Muhasebesi*, 2. Baskı, KTÜ Yayınevi, Trabzon 1992, s. 5.

¹⁰¹ Haftacı, Vasfi; *a.g.e.*, s. 5.

¹⁰² Tuncer, Selhattin: "Factoring'in Vergi Sorunları". *Mükellefin Dergisi*, Lebib Yalkın Yayınları, Sayı 45, Eylül 96, s. 73.

- Satıcıyla ilgili gerekli bilgilerin yer aldığı “satıcı bilgileri formu” (bkz. ek 3)
- Yeni müşterilerle ilgili olarak satıcıya verilen “Alıcı bilgileri Formu” (bkz. ek 4) üzerinde mümkün olan en detaylı bilgileri,
- Faturaların orjinal nüshalarını,
- İade dekontlarının orjinal nüshalarını,
- Yükleme ile ilgili belgeleri,
- (varsa) faturalara bağlı teminatları.

Bundan sonra, factor kurum da satıcıya aşağıdaki bilgileri sunar:

- Haftalık Çek/Senet Durum Raporu (tahsilat bilgisi)
- Aylık Cari Hesap Ekstre’si; factorde bulunan cari hesabın aylık dökümü,
- Aylık Alacaklar Hesabı’nı; her borçluya olan satışlarla ilgili tahsil edilmeyi bekleyen faturaları, bunların vade yaşlandırılması ve bunlardan yapılan tahsilatları gösteren raporu,
- Aylık kullarımdaki Fonlar Hesabı factordende o ay içinde kullanılan fonların dökümü,
- Borçlu Listesi; Factoring sözleşmesine konu tüm borçluların adı, adresi, kredi limiti ve bu limitin geçerlilik süresinin dökümü,
- Faturanın orjinalı satıcı tarafından borçluya gönderilecektir.
- Faturanın 1 kopyası, AB Formu ile birlikte factor kuruma gönderilecektir.
- Factoring Sözleşmesine dahil borçlulara yapılacak tüm satışlarla ilgili faturalar garanti limiti olsun olmasın, limit açılışın açılmasını factor kuruma gönderilmelidir. Bu konudaki istisnalar sadece sözleşmede yazılı olanlardır.
- Faturaların tüm kopyalarında temlik notu olmalıdır. Temlik notu olmayan faturalar onaysız sayılır ve satıcıya iade edilir.

ABC FAT.NO : 01 TARİH : 01.01.1996	FATURA	BORÇLU LTD.
ADET	AÇIKLAMA	TOPLAM
1000	T-SHIRT VADE: 01.02.96 TEMLİK NOTU	45.000.000
	KDV	DAHİL
	TOPLAM	45.000.000

- Alıcı adı ve adresi satıcıya L.O.B. formu ile bildirilen ad ve adres olmalıdır. Bu konuda değişiklik olması faturanın onaysız olmasına neden olur.

- Her faturada vade/ödeme şartları açıkça yazılı olmalıdır. Belli bir alıcıyla olan vade değiştirilmek istendiğinde bunun önceden factor kuruma yazılı olarak bildirilmesi gereklidir.

- Faturada yazılı vadeden itibaren gerçek ödemeye kadar işletmek istenilen faiz var ise bunun ayrıca her faturanın tüm nüshalarında yazılı olması gerekmektedir. (Not: Gecikme faizi ve mala itiraz etme süresi konularının fatura üzerinde basılı olması ilerde çıkabilecek sorunları engellemesi açısından önemlidir.)

Faturaların Factor Kuruma Bildirimi:

İhracat faturaları ve yurtiçi faturaları için kullanılması gereken ABF formları farklıdır. Yurtiçi işlemlerinde kullanılanına ABF, ihracat işlemlerinde kullanılanına NTR formu denir. (bkz. ek 5-6)

- Her iki durumda da her ABF/NTR formu, satıcı tarafından imzalanmış olmalıdır.

- İhracat faturaları için düzenlenecek her NTR formu tek ülkede bulunan alıcılara düzenlenen belli bir döviz cinsinden olmalıdır. Bu iki bilginin karıştığı NTR formları kabul edilmeyerek tekrar düzenlenmesi istenir.

- Her ABF (NTR) formunda firmanın adı ve sicil no.su açıkça yazılmalıdır.

- Formlara ilişik faturalarla formun üzerindeki bilgiler arasında farklılık olmamalıdır. Bu durum olduğunda formun tekrar doldurulup factor kuruma gönderilmesi gerekir.

- ABF (NTR) formları aynı zamanda iade dekontları içinde kullanıldığı için yukarıda faturalarla ilgili olarak yazılan her konu iade dekontları için de geçerlidir.

- İade dekontlarında temlik notu olmamalıdır.

- Gönderilen formların her nüshası açıkça okunabilir olmalıdır.

- Gönderilen formlar factor kurumun sistemine kayıt edildikten sonra 1'er nüshası factor kurumca imzalanıp satıcıya geri gönderilir.

- Yurtiçi satışlarla ilgili olarak gönderilen faturalara bağlı senet/çek var ise bunları ekli bir çek/senet çıkış bordrosu halinde ve hangi çek/senet'in hangi fatura ile ilgili olduğunu belirtir bir açıklamayı içerecek şekilde gönderilir.

Müşterilere Factoring İşlemine Başlanıldığını Bildirme:

Satıcı, müşterilerine bir factor kurum ile factoring sözleşmesi imzaladığını ve bundan sonra aralarındaki işlemleri bildirir mektubu kendi antetli kağıdına yazarak

gönderir. Bu mektubun örneği aşağıda sunulmuştur. Bunlar ihtiyaca göre sağlanır. Bu mektuplar gönderildiğinde birer kopya factor kuruma gönderilir. Bu mektubun cevabi yazısının da borçlu tarafından factor kuruma gönderilmesi sağlanmalıdır.

MEKTUP

Borçlu Ltd.
XYZ Sok. No.1
Aliköy / İst.

15.10.1996

Sayın baylar,

..... FACTORİNG HİZMETLERİ ANONİM ŞİRKETİ ile imzaladığımız factoring sözleşmesi uyarınca, 30.09.1996 tarihi itibariyle nezdinizde doğmuş ve bu tarihten itibaren ticari ilişkilerimiz, satışlarımız/hizmetlerimiz sebebiyle doğacak alacaklarımızın anılan şirkete devir ve temlik edildiğini bundan böyle bu şirketin alacaklarınız durumunda bulunduğunu, ŞYZ Bankası 00001 numaralı hesaba yapacağınız ödemelerin aramızdaki ticari işlemlerden doğan borçlarınızı sona erdireceğini haber vermekteyiz.

..... FACTORİNG HİZMETLERİ ANONİM ŞİRKETİ'nin sağladığı çeşitli hizmetlerden yararlanmak sureti ile çalışmalarımızı, günlük işlemlerimizin yükünü üzerimizden atarak, kaynak sıkıntısı da çekmeden daha iyi değerlendirme, üretim ve pazar gücümüzü arttırma imkanına kavuşmuş bulunmaktayız.

Ticari ilişkilerimizde bir değişiklik meydana getirmeyen münasebetlerimizin, daha önce olduğu gibi başarı ile devamına engel teşkil etmeyen bu sistemin bize olduğu kadar size de yarar sağlayacağını ummaktayız.

Saygılarımızla,

ABC A.Ş.

Yoğurtçu sok. 12-1

İSTANBUL -----

CEVAP

..... FACTORİNG HİZMETLERİ A.Ş.

Levent Caddesi No:4-6

80621

Levent / İst.

ABC A.Ş.'nin 15.10.1996 tarihli yazısı ile nezdimizde mevcut ve bundan böyle ilerideki ticari ilişkilerimiz sebebiyle doğacak alacakların, şirketinize devir ve temlik edildiğini öğrenmiş bulunmaktayız.

Söz konusu alacakları vadelerinde şirketinizin ŞYZ Bankası 00001 sayılı hesabına ödeyeceğimizi, tarafınızdan yazılı olarak ihbar edilmedikçe, şirketiniz dışında hiç kimseye bir ödeme yapmayacağımızı kabul ve beyan ederiz.

Saygılarımızla,

Borçlu Ltd.

Limit Onay Bildirimi :

Her borçlu için o borçluya tanınan garanti limiti satıcıya aşağıda bir örneği olan LOB formu ile bildirilir. Bu formda yazılı alıcı adı, adresi ve no.su şirketle olan yazışmalarda kullanılması gereken bilgilerdir.

LİMİT ONAY BİLDİRİMİ (LOB)

ABC A.Ş.

30.09.1996

Yoğurtçu Sok. No.12/1

Aliköy/İst

Sayın Baylar,

Aramızda imzalanmış bulunan 30.09.1996 tarihli ve 001 no'lu Factoring Sözleşmesine istinaden aşağıda adı ve açık adresi yazılı borçunuza karşısında yazılı bulunan miktarda garanti limiti tanınmıştır.

<u>Borçlunun adı, adresi</u>	<u>Vade</u>	<u>limiti</u>
Borçlu Ltd.	30 gün	500.000.000 TL
XYZ Sok. No.1		
Aliköy / İst.		

GEÇERLİLİK TARİHİ : 99/99/9999

Yukarıda bahsi geçen sözleşmeye göre, bu garanti limiti;

- Faturalarda borçlunun adı ve adresi tam ve doğru yazıldığında
- Faturaların her nüshasında temlik notu bulunduğunda
- Satışlar yukarıda belirtilen vadelerde yapıldığında

- Sözleşmede belirtilen diğer şartlar çerçevesinde satıcıya yeni bir bildirim yapılana kadar geçerlidir. Daha uzun vadeli satış sözkonusu olduğunda şirketten yazılı ön izin alınması gereklidir.

Saygılarımızla,

..... FACTORİNG HİZMETLERİ A.Ş.

Not: Bu form aynı borçlu için daha evvel yapılmış tüm limit onay bildirimlerini iptal eder ve onların yerine geçer.

Mallar Üzerinde İhtilaf Hali:

Eğer alıcı mallarla/servisle ilgili olarak memnun değilse ve bu nedenle factor kuruma yurtdışındaki muhabirlere ödeme yapmak istemiyorsa satıcıya bir "İhtilaf

Notu” (Dispute Notice) gönderilir. Bu formun üzerine talimatlar doldurularak acilen geri yollanır. Factor kurumunu bu konuda alıcılarla olan görüşmelerden ve gelişmelerden haberdar etmek gerekir.

Aşağıdaki konulara dikkat edilmelidir.

- Satıcıya ihtilaf bildiriminde bulunulan bu formda müşteriyle ilgili alınan tüm bilgiler vardır.

- İhtilafi müşteriyle çözme sorumluluğu satıcıya aittir.

- Ön ödeme olanağı ihtilaf miktarı kadar azalacaktır.

- İhtilaf çıkmış alacaklar onaysız alacaklardır bu nedenle;

1. Borçlunun riski satıcıya kalacaktır.

2. Borçluya karşı girişilecek tüm yasal tedbirlerin masrafı satıcıya aittir.

- Eğer bu ihtilaf 30 gün içinde çözümlenemezse factor kurumu bu faturayı satıcıya geri temlik edebilmektedir.

Finansman Olanağı:

Her fatura üzerinden kullanabilecek önödeme miktarı imzalanan sözleşmenin ekinde görülür. Bu önödeme için faturaları factor kuruma gönderirken veya vade tarihinden önce herhangi bir zamanda satıcı isteyebilir.

İhracat faturaları üzerinden yapılacak önödemeler için en az 4 iş günü beklemek gerekecektir. Yurtiçi satışlarda ise saat 10.00'a kadar factor kuruma ulaştırılan faturaların önödemeleri ertesi ödeme günü yapılır. (Önödeme günleri: Pazartesi/Çarşamba/Cuma) Bu nedenle ihtiyac önceden belirlenerek Factor Kuruma en kısa zamanda bildirilmeli ve faturalar acilen gönderilmelidir (Bu kıstaslar şirketten şirkete fark gösterebilmektedir).

Kullanıma Hazır Fonlar (Availability)

Firmanın kullanımına hazır olan fonların tam miktarı her gün değişiklik gösterecektir. Kullanıma hazır fonların hesaplanma yöntemi aşağıda görüldüğü gibidir.

Önödeme oranı : %80 *

Kullanımdaki fonlar : 75.000 *

Alacaklar Hesabı Analizi (Mevcut)		Tutulan miktarlar (Retentions)	
Toplam Alacaklar	200.000	----	----
Onaylı Alacaklar	150.000	30.000	% 20
Onaysız Alacaklar	50.000	50.000	% 100
İhtilafı Alacaklar	5.000	4.000	% 80

Cari hesabın (yaklaşık) bakiyesi

	200.000 (Toplam Alacaklar)
	75.000 (Kullanımdaki Fonlar)

Kullanıma hazır fonlar (Availability)	125.000
	125.000 (Yaklaşık cari hesap bakiyesi)
	84.000 (Tutulanlar)

	41.000 (Kullanıma hazır fonlar miktarı)

Kullanıma hazır fonların miktarı aşağıdaki hareketlerden etkilenecektir:

- Factor kuruma ABF (NTR) formu ile birlikte gönderilecek yeni faturalar. Bu kullanıma hazır fonları, onaylı alacakların % 80'i * kadar arttıracaktır.

* Örnektir. Her sözleşmede değişik olabilir.

- Borçluların factor kuruma veya muhabirlerine yaptığı ödemeler; Onaylı faturaların ödenmesi kullanıma hazır fonları % 20*, onaysız faturaların ödenmesi de % 100 oranında artıracaktır.

- Garanti limitlerindeki değişiklikler: limitlerdeki artış ve azalışlar kullanıma hazır fonları aynen etkileyecektir. Bu nedenle yeni limit ve limit artışı ihtiyaçlarını anında bildirmek gerekir.

- Factor Kuruma gönderilecek iade dekontları: Bunlar alıcılardan olan alacak miktarını azaltacağı için kullanıma hazır fonları da aynen azaltacaktır.

- İhtilafı Faturalar: Kullanıma hazır fonlar def'i miktarının % 100'ü kadar azalacaktır.

2.2.2. FACTOR KURUMLARDA TUTULAN HESAPLAR

2.2.2.1. Çek Senet Durum Raporu

Factor kurum satıcı tarafından kendisine temlik edilen çek ve senetleri kuruma kabul ettiği özel kodlarla, çekin bankası, şubesi, seri nosu, vade ve meblağını içeren cetveller yardımıyla istendiğinde tahsil edilip edilmediğini gösteren raporlar haline getirir. Benzer bir tablo senetler için de hazırlanır.

08/12/1992 ile 15/12/1992 tarihleri arasında işlem gören çeklerinizin durumu aşağıdadır.

ÇEK DURUM RAPORU

AFF NO	BANKA ADI	ŞUBE	ÇEK SERİ NO	VADE	MEBLAĞ	DURUM T.	DURUMU
	BORÇLUNUZ LTD	346					
9201576	OSMANLI BNK	TAKSİM	1810996	04/12/92	11.200.000.00	08/12/92	İADE EDİLDİ
9201589	İŞ BANKASI	ALTIYOL	3019735	05/12/92	20.000.000.00	08/12/92	TAHSİL EDİLDİ
9211134	ELAKBANK	BÜYÜKALP MEY.	9271229	05/12/92	667.000.00	09/12/92	TAHSİL EDİLDİ
9201670	EMLAKBANK	SAN.SİT/ANT.	9394953	05/12/92	2.000.000.00	09/12/92	TAHSİL EDİLDİ
9201671	YAPI KREDİ BNK	DÜZCE	0010148	05/12/92	3.500.000.00	09/12/92	TAHSİL EDİLDİ
9211132	TÜTÜN BANK	UŞAK	1270915	05/12/92	3.500.000.00	09/12/92	TAHSİL EDİLDİ
9211133	EMLAKBANK	M.KEMAL PAŞA	9976788	05/12/92	4.375.00.00	09/12/92	TAHSİL EDİLDİ
9201670	GARANTİ BANK	İZMİT	8003585	06/12/92	4.000.000.00	09/12/92	TAHSİL EDİLDİ
9201591	DIŞBANK	KADIKÖY	1005375	09/12/92	8.000.000.00	10/12/92	TAHSİL EDİLDİ
9201582	AKBANK	HARBİYE	3035563	10/12/92	2.784.000.00	11/12/92	TAHSİL EDİLDİ
9201598	HALKBANKASI	BAKIRKÖY	1138579	10/12/92	3.000.000.00	11/12/92	TAHSİL EDİLDİ
9201592	AKBANK	YUSUF PAŞA	3018124	10/12/92	4.000.000.00	11/12/92	TAHSİL EDİLDİ
9201667	GARANTİ BANK	ÇELİKTEPE	0045482	10/12/92	6.167.710.00	11/12/92	TAHSİL EDİLDİ
9201668	YAPI KREDİ BANK	GÜNGÖREN	0008845	10/12/92	10.000.000.00	11/12/92	TAHSİL EDİLDİ
9201669	TÜRK TİCARET	KOCASINAN	0332982	10/12/92	10.275.000.00	11/12/92	TAHSİL EDİLDİ
9201594	İŞ BANKASI	ALTIYOL	3019736	10/12/92	15.000.000.00	11/12/92	TAHSİL EDİLDİ
9201595	İŞBANKASI	ANADOLU HİSARI	2000027	10/12/92	15.000.000.00	11/12/92	TAHSİL EDİLDİ
9201596	YAPI KREDİ BANK	GÜLSUYU	257681	10/12/92	15.683.000.00	11/12/92	TAHSİL EDİLDİ
9211186	AKBANK	ÇACUMA	0000222	10/12/92	1.500.000.00	14/12/92	TAHSİL EDİLDİ
9211031	AKBANK	TEKİRDAĞ	3020341	10/12/92	1.918.000.00	14/12/92	TAHSİL EDİLDİ
9211126	İŞ BANKASI	DEMRE	3005678	10/12/92	2.300.000.00	14/12/92	TAHSİL EDİLDİ
9201665	PAMUKBANK	BARTIN	3870634	10/12/92	2.500.000.00	14/12/92	TAHSİL.

9201634	İŞ BANKASI	SAN.SİT/A.PZR	3020781	10/12/92	2.800.000.00	14/12/92	EDİLDİ TAHSİL EDİLDİ
9201635	İŞ BANKASI	KOCAELİ	327387	10/12/92	4.000.000.00	14/12/92	TAHSİL EDİLDİ
9211029	AKBANK	TEKİRDAĞ	3041233	10/12/92	4.000.000.00	14/12/92	TAHSİL EDİLDİ
9211129	SÜMERBANK	ISPARTA	0201504	10/12/92	4.200.000.00	14/12/92	TAHSİL EDİLDİ
9211127	HALKBANKASI	BOLU SAN.SİT	0811906	10/12/92	4.401.000.00	14/12/92	TAHSİL EDİLDİ
9211125	İŞ BANKASI	SAPANCA	3008893	10/12/92	5.000.000.00	14/12/92	TAHSİL EDİLDİ
9201597	İŞ BANKASI	HAYRABOLU	3007707	10/12/92	5.170.000.00	14/12/92	TAHSİL EDİLDİ
9201666	PAMUKBANK	ADAPAZARI	3356427	10/12/92	5.250.000.00	14/12/92	TAHSİL EDİLDİ
9211128	EMLAKBANK	BUCAK	6745404	10/12/92	8.340.000.00	14/12/92	TAHSİL EDİLDİ
9201599	HALKBANKASI	SAN.SİT*BURDUR	0963358	10/12/92	8.500.000.00	14/12/92	TAHSİL EDİLDİ
9211032	ETİBANK	TEKİRDAĞ	0233880	10/12/92	17.339.000.00	14/12/92	TAHSİL EDİLDİ
9211119	SÜMERBANK	ISPARTA	0149929	10/12/92	22.000.000.00	14/12/92	TAHSİL EDİLDİ
9201593	YAPI KREDİ BANK	SAN.ÇARŞISI	0046256	10/12/92	26.500.000.00	14/12/92	TAHSİL EDİLDİ
TAHSİLE VERİLEN		TAHSİL	253.669.710.	İADE:	11.200.000.	KARŞILIKSIZ	: 11.200.000.

1.TAHSİLLER <KF> HESABINIZA ALACAK OLARAK KAYDEDİLMİŞTİR.

İSTANBUL

08/12/1992 ile 15/12/1992 tarihleri arasında işlem gören senetlerinizin durumu aşağıdadır.

SENET DURUM RAPORU

AFF NO	SENET NO	SENEDİN BORÇLUSU	VADE	MEBLAĞ	PRO. MASRAF	DURUM T.	DURUMU
		BORÇLUNUZ LTD	156				
9203107	5	GENCERLER KOLL.ŞTİ.	28/11/92	19.149.600.00		11/12/92	TAHSİL EDİLDİ
9203106	6	GENCERLER KOLL.ŞTİ.	05/12/92	20.000.000.00		10/12/92	TAHSİL EDİLDİ
TAHSİLE VERİLEN:		TAHSİLE VERİLEN :	39.149.600	İADE EDİLEN:			
TAHSİLE VERİLEN:		PROTESTO MASRAFI					

1. Tahsiller <KF> hesabınıza alacak kaydedilmiştir.
2. Protestolu senetler yerine getireceğiniz çek/senetlerin yeni faturalarla birlikte temlikli gereklidir.
3. Yukarıda yazılı toplam protestolu bedeli <MC> hesabınıza borç kaydedilmiştir.
4. İade toplamı ile protesto toplamı arasındaki fark bankadan iade edilen veya tarafınızdan iade istenendir.

2.2.2.2. Müşteri Cari Hesabı

Factor kurumla, kurumun müşterisi arasındaki, fatura temlik, faturanın tahsili, ön ödeme, factoring komisyonu gibi işlemler sonucunda oluşan borç-alacak durumunun izlendiği ve belli bir andaki bakiyenin hesaplandığı cetvellerdir. Aradaki işlemler tamamen belgelere dayalı olarak gerçekleşeceği için borç ve alacağın kaynağının hangi belge olduğu tarih ve numarasıyla bu hesapta gözükecektir.

Cari hesap factor kurumda tutulan alacaklar hesabının bir aynası olacaktır. Bu hesapta bildirimde bulunulan faturalar ve bu faturalarla ilgili olarak factor kurumun yaptığı önödemeler olacaktır. Normal şartlarda, cari hesabın alacak bakiyesi vermesi gerekir ve bu bakiye Factor kuruma temlik edilen faturalarla ilgili olarak factor kurumun satıcıya olan borcunu gösterir. Cari hesaba alacak kayıtları aşağıdaki durumlarda yapılır:

- Factor kurumca satıcıya yapılan ödemeler,
- Kesilen iade dekontları,
- Müşterilere yapılan tüm kesintiler,
- Factor kuruma geri temlik edilen faturalarla ilgili borç dekontları,
- Onaysız alacaklarla ilgili olarak factor kurumun ödediği tüm yasal masraflar,
- Factor kurumla anlaşmada yazılı komisyon ve factoring ücretleri ile bunlara ait vergiler.

Bunlardan başka olabilecek tüm alacak/borç kayıtları için sözleşmeye madde koymak gereklidir.

<DEM(1)> ABC A.S.

MÜŞTERİ CARİ HESABI

TARİH	HAR(2) ADI	FİŞ(3) NO	EVRAK(4)	BORÇ	ALACAK	BAKİYE
31.05.92	DEVİR					521.061.75 A
02.06.92	ÖN ÖDEME	1506	360198	22.000.00		499.061.75 A
02.06.92	ÖN ÖDEME	1508	360112	75.000.00		424.061.75 A
02.06.92	ÖN ÖDEME	1511	360162	19.700.00		404.361.75 A
02.06.92	ÖN ÖDEME	1512	360163	19.700.00		384.661.75 A
02.06.92	ÖN ÖDEME	1514	360161	19.700.00		364.961.75 A
04.06.92	ÖN ÖDEME	1538	360203	26.000.00		338.961.75 A
05.06.92	BNK.MAS	1250	360112	150.45		338.811.30 A
09.06.92	FATURA	20	360255		89.740.80	428.552.10 A
09.06.92	FAT.KOM	20	360255	1.166.63		427.385.47 A
09.06.92	FATURA	20	360252		44.582.40	471.967.87 A
09.06.92	FAT.KOM	20	360252	579.57		471.388.30 A
09.06.92	FATURA	20	360253		85.536.00	556.924.30 A
09.06.92	FAT.KOM	20	360253	1.111.97		555.812.33 A
09.06.92	FATURA	21	360254		92.476.80	648.289.13 A
09.06.92	FAT.KOM	21	360254	1.202.20		647.086.93 A
10.06.92	ÖN ÖDEME	1550	360202	129.170.00		517.916.93 A
10.06.92	ÖN ÖDEME	1552	360206	75.860.00		442.056.93 A
19.06.92	BAK. ÖDE	1584	360161	2.400.00		439.656.93 A
19.06.92	BAK. ÖDE	1585	360162	2.400.00		437.256.93 A
19.06.92	BAK. ÖDE	1586	360163	2.400.00		434.856.93 A
19.06.92	BAK. ÖDE	1588	360203	6.600.00		428.256.93 A
19.06.92	BAK. ÖDE	1589	360206	19.450.00		408.806.93 A
19.06.92	BAK. ÖDE	1591	360202	33.120.00		375.686.93 A
19.06.92	BNK.MAS	1281	360163	169.47		375.517.46 A
23.06.92	BNK.MAS	1284	360206	149.70		375.367.76 A
25.06.92	BNK.MAS	1312	360144	69.60		375.298.16 A
26.06.92	BNK.MAS	1316	360202	400.62		374.897.54 A
26.06.92	FATURA	24	360295		129.600.00	504.497.54 A
26.06.92	FAT.KOM	24	360295	1.684.80		502.812.74 A
26.06.92	FATURA	23	360292		45.417.60	548.230.34 A
26.06.92	FAT.KOM	23	360292	590.43		547.639.91 A
26.06.92	FATURA	23	360289		12.960.00	560.599.91 A
26.06.92	FAT.KOM	23	360289	168.48		560.431.43 A
26.06.92	FATURA	23	360294		103.194.00	663.625.43 A
26.06.92	FAT.KOM	23	360294	1.341.52		662.283.91 A
26.06.92	FATURA	22	360999		16.416.00	678.699.91 A
26.06.92	FAT.KOM	22	360999	213.41		678.486.50 A
29.06.92	BAK.ÖDE	1624	360143	4.970.00		673.516.50 A
29.06.92	BAK.ÖDE	1625	360144	11.790.00		661.726.50 A
30.06.92	F.ÜCRETİ			2.040.29		659.686.21 A

(1) Fesabın döviz cinsi

(2) Hareket adı

(3) Fiş No: Hareket tipine göre referans numarası (ör:NTR/ATB no)

(4) Evrak No: Fatura numarası

2.2.2.3. Kullanımdaki Fonlar Hesabı

Adından da anlaşılacağı üzere bu hesap factor kurumdan kullanılan fonları gösterir hesaptır. Bu hesap satıcıya factor kuruma ödenecek factoring ücretlerinin nasıl hesaplandığını da göstermektedir. Normal şartlarda bir alacak bakiyesi gösteren bu hesabın bakiyesi o anda factor kurumdan alınan önödeme toplamını ifade eder.

Kullanımdaki fonlar hesabına borç kayıtları şu durumlarda yapılır:

- Factor kurumca satıcıya yapılan ödemeler,
- Factor kurumla olan sözleşmede yazılı olan komisyon ve factoring ücretleri,
- Onaysız faturalarla ilgili olarak Factor kurumun satıcı adına ödediği tüm yasal masraflar .

Kullanımdaki Fonlar hesabına alacak kayıtları şu durumlarda yapılır.

- Borçluların factor kuruma veya muhabetlerine yaptığı ödemeler.
- Satıcıdan yapılan nakit tahsilatlar.

<DEM(1)> ABC A.S.

KULLANIMDAKİ FONLAR HESABI

TARİH	HAR(2) ADI	FİŞ(3) NO	EVRAK(4)	BORÇ	ALACAK	BAKİYE
31.05.92	DEVİR					5.763.95 B
02.06.92	ÖN ÖDEME	1506	360198	22.000.00		27.763.95 B
02.06.92	ÖN ÖDEME	1508	360112	75.000.00		102.763.95 B
02.06.92	ÖN ÖDEME	1511	360162	19.700.00		122.463.95 B
02.06.92	ÖN ÖDEME	1512	360163	19.700.00		142.163.95 B
02.06.92	ÖN ÖDEME	1514	360161	19.700.00		161.863.95 B
04.06.92	ÖN ÖDEME	1538	360203	26.000.00		187.863.95 B
05.06.92	ÖDEME	1250	360112		75.535.20	112.328.75 B
09.06.92	BNK.MBS	1250	360255	150.45		112.479.20 B
09.06.92	FAT.KOM	20	360255	1.166.63		113.645.83 B
09.06.92	FAT.KOM	20	360252	579.57		114.225.40 B
09.06.92	FAT.KOM	20	360252	1.111.97		115.337.37 B
09.06.92	FAT.KOM	21	360253	129.170.00		116.539.57 B
09.06.92	ÖN ÖDEME	1550	360253	75.860.00		245.709.57 B
09.06.92	ÖN ÖDEME	1552	360254	2.400.00		321.569.57 B
09.06.92	BAK. ÖDE	1584	360254	2.400.00		323.969.57 B
10.06.92	BAK. ÖDE	1585	360202	2.400.00		326.369.57 B
10.06.92	BAK. ÖDE	1586	360206	6.600.00		328.769.57 B
19.06.92	BAK. ÖDE	1588	360161	19.450.00		335.369.57 B
19.06.92	BAK. ÖDE	1589	360162	33.120.00		354.819.57 B
19.06.92	BAK. ÖDE	1591	360163		22.572.00	387.939.57 B
19.06.92	ÖN ÖDEME	1279	360203		22.572.00	365.367.57 B
19.06.92	ÖN ÖDEME	1280	360206		22.572.00	320.223.57 B
19.06.92	ÖN ÖDEME	1281	360202	169.47		320.393.04 B
19.06.92	BNK.MAS	1281	360163		33.177.60	287.215.44 B
23.06.92	ÖN ÖDEME	1283	360206		97.257.60	189.957.84 B
25.06.92	ÖN ÖDEME	1284	360144	149.70		190.107.54 B
26.06.92	BNK.MAS	1284	360202		5.052.50	185.055.04 B
26.06.92	ÖN ÖDEME	1311	360295		11.985.00	173.070.04 B
26.06.92	ÖN ÖDEME	1312	360295	69.60		173.139.64 B
26.06.92	BNK.MAS	1312	360292		165.601.80	7.537.84 B
26.06.92	ÖN ÖDEME	1316	360292			7.938.46 B
26.06.92	BNK.MAS	1316	360289	400.62		9.623.26 B
26.06.92	FAT.KOM	24	360289	1.684.80		10.213.69 B
26.06.92	FAT.KOM	23	360294	590.43		10.382.17 B
26.06.92	FAT.KOM	23	360294	168.48		11.723.69 B
26.06.92	FAT.KOM	23	360999	1.341.52		11.937.10 B
26.06.92	FAT.KOM	22	360999	213.41		11.907.10 B
29.06.92	BAK.ÖDE	1624	360143	4.970.00		16.907.10 B
29.06.92	BAK.ÖDE	1625	360144	11.790.00		28.697.10 B
30.06.92	F.ÜCRETİ			2.040.29		30.737.39 B

(1) Fesabın döviz cinsi

(2) Hareket adı

(3) Fiş No: Hareket tipine göre referans numarası (ör:NTR/ATB no)

(4) Evrak No: Fatura numarası

2.2.2.4. Alacaklar Hesabı

Alacakların Takibi ve Tahsili: Alacakların takibi ve anında tahsili için her bir alıcıyla ilgili olarak uygulanacak yöntemleri ve derecesini factor kuruma bildirmek gerekecektir.

Bu konuda aşağıdaki bilgiler factor kuruma anında iletilmelidir.

- Müşterilere kesilen iade dekontlarını anında bildirerek,
- Ortaya çıkabilecek her türlü problem ve/veya def'ileri anında bildirerek,
- Vade değişikliklerini anında bildirerek,

factor kuruma alacakların takip ve tahsili konusunda çok önemli yardımlar yapmış olur.

Onaylı/Onaysız Alacaklar: Onaylı Alacak, belli bir anda her borçlu için sağlanmış garanti limitinin içinde olan alacaklardır. Bir alacağın onaylı olması o alacakla ilgili borçluya tanınan garanti limitinde o anda boşluk olup olmamasına bağlıdır. Diğer bir borçlunun limitinde açıklık olması başka bir borçludan olan alacağın onaylı olmasını sağlamaz.

Onaysız Alacak, belli bir anda alıcılara tanınan garanti limitlerinin üstünde olan alacaklardır. Bu alacaklar, daha önce vadesi gelenler ödendikçe onaylı alacaklar haline gelirler.

- Aylık Alacaklar Hesabı'nın onaylı ve onaysız alacakları borçlu bazında belirtilir.

- Ödemeler ve yeni gelen faturalar nedeni ile onaylı/onaysız faturaların yapısı her an değişiklik gösterecektir. Müşteri temsilcisi bu konuda kesin ve detaylı bilgiye sahiptir.

- Ön ödeme olanağından faydalanmak doğrudan onaylı faturalara bağlıdır. Bu nedenle yeni müşterilere limit tahsisi ve mevcut müşterilerin limitlerinin artırılması taleplerini factor kuruma acilen ulaştırmak gerekir.

- Factoring sözleşmesinde bahsi geçen alıcıların batma riskine karşı korunma da onaylı faturalarla ilgilidir. Onaysız faturalar satıcının riskinde olacaktır.

- Sözleşmeye göre mallar hakkında ihtilaf çıkması o alacağın onaysız olmasına neden olur.

MÜSTERİ NO : 0065
ABC A.S.
Levent caddesi
No: 4 1.Levent

< DEM > ALACAKLAR HESABI 06.07.92

Sayfa : 1

BORCLU NO ve UNYANI	LIMITİ	BIT.TAR.	FAT/I.FAT	TARİH	VADE	MEBLAG	BAKIYE
000450 YOUR DEBTOR LTD.	800,000		000360252	09.06.92	22.06.92	44,582.40 FAT	44,582.40
			000360253	09.06.92	22.06.92	85,536.00 FAT	85,536.00
			000360255	09.06.92	22.06.92	89,740.80 FAT	89,740.80
			000360254	09.06.92	22.06.92	92,476.80 FAT	92,476.80
			000360999	25.06.92	09.07.92	16,416.00 FAT	16,416.00
			000360289	25.06.92	09.07.92	12,960.00 FAT	12,960.00
			000360292	25.06.92	09.07.92	45,417.60 FAT	45,417.60
			000360294	25.06.92	09.07.92	103,194.00 FAT	103,194.00
			000360295	25.06.92	09.07.92	129,600.00 FAT	129,600.00
						(BORCLU) ONAYLI BAKIYE :	619,923.60
						(BORCLU) TOPLAN BAKIYE :	619,923.60
000453 YOUR OTHER DEBTOR LTD.	350,000					(BORCLU) TOPLAN BAKIYE :	.00
000524 DEBTOR A GMBH	40,000		000360198	27.05.92	09.06.92	70,500.00 FAT	70,500.00
						(BORCLU) ONAYLI BAKIYE :	22,962.50
						(BORCLU) TOPLAN BAKIYE :	70,500.00
000607 DEBTOR B AG	20,000					(BORCLU) TOPLAN BAKIYE :	.00
						(SATICI) TOPLAN BAKIYE :	690,423.60
						ONAYLI BAKIYE :	642,886.10
						İHTİLAFLI ONAYLI :	.00
						TOPLAN İHTİLAFLI :	.00
						TOPLAN ALACAK BAKIYE:	.00

- (1) Factor kurumdaki müşteri numarası
- (2) Raporun döviz cinsi
- (3) Raporun üretildiği tarih
- (4) Hareket tipi (FAT: Fatura; IFA: İade Fatura-Credit Note; ÖDE: Ödeme; GAO: Garanti kapsamında ödeme; İNO: İndirekt ödeme; İHTİ: İhtilaf)
- (5) Alıcıya Factor kurumca verilen kod
- (6) Alıcıya tanınmış ve rapor tarihi ile geçerli garanti limiti
- (7) Evrak numarası
- (8) Evrak Tarihi
- (9) Evrakın açık (ödenmemiş bulunan) bakiyesi

2.2.3. FACTOR KURUMLARDA SONUÇ ÇIKARMA

Hesap dönemi başında açılan ve çalışmaya başlayan hesaplar, hesap dönemi sonunda varlık, borç, sermaye ve kazanç durumunu belirlemek amacıyla kapatılır ve bilanço, ayrıntılı gelir tablosu, nakit akım tablosu, fon akım tablosu, kar dağıtım tablosu, özkaynak değişim tablosu gibi tablolarla sonuç çıkartılır.

2.2.3.1. Bilanço

Bir ticari işletmenin belirli bir andaki (tarihteki) ekonomik değerlerinin kaynaklarını ve bu değerlerin hangi alanlara kullanıldıklarını gösteren çift yanlı çizelgelerdir. Aktif ve Pasif olmak üzere iki tablodan oluşur. Aktifler işletmenin mal ve hizmet üretmek için yaptığı yatırımlardır. Pasifler ise işletmenin özsermayesi ile finanse ettiği değerlerdir.

AKTİF (VARLIKLAR)		
I. DÖNEN VARLIKLAR		XXXX
A. HAZIR DEĞERLER	XXX	
1. Kasa	XX	
2. Bankalar	XX	
B. MENKUL KIYMETLER	XXX	
1. Hisse Senetleri	XX	
2. Kamu kesimi Tahvil Senet ve Bonoları	XX	
3. Diğer Menkul Kıymetler	XX	
C. KISA VADELİ TİCARİ ALACAKLAR	XXX	
1. Yurtiçi Factoring Alacakları	XX	
2. Yurtdışı Factoring Alacakları	XX	
3. Şüpheli Alacaklar Karşılığı	(XX)	
D. DİĞER DÖNEN VARLIKLAR	XXX	
II. DURAN VARLIKLAR		XXXX
A. MADDİ DURAN VARLIKLAR	XXX	
1. Taşıt Araç ve Gereçleri	XX	
2. Döşeme ve Demirbaşlar	XX	
3. Diğer Maddi Duran Varlıklar	XX	
4. Birikmiş Amortismanlar	(XX)	
B. MADDİ OLMAYAN DURAN VARLIKLAR	XXX	
1. Diğer Maddi Olmayan Duran Varlıklar, net	XX	
AKTİF (VARLIKLAR) TOPLAMI		XXXXXX

PASİF (KAYNAKLAR)		
I. KISA VADELİ BORÇLAR		XXXX
A. FİNANSAL BORÇLAR	XXX	
1. Banka Kredileri	XX	
2. Uzun Vadeli Kredilerin Ana para Taksitleri ve Faizleri	XX	
B. TİCARİ BORÇLAR	XXX	
1. Yurtiçi Factoring Borçları	XX	
2. Yurtdışı Factoring Borçları	XX	
C. DİĞER KISA VADELİ BORÇLAR	XXX	
1. Ortaklara Borçlar	XX	
2. Ödenecek muhabir Komisyonları	XX	
3. Ödenecek Vergi Harç ve Diğer Kesintiler	XX	
4. Kısa Vadeli Diğer Borçlar	XX	
D. BORÇ VE GİDER KARŞILIKLARI	XXX	
1. Vergi Karşılıkları	XX	
II. UZUN VADELİ BORÇLAR		XXXX
A. FİNANSAL BORÇLAR	XXX	
1. Banka Kredileri	XX	
B. BORÇ VE GİDER KARŞILIKLARI	XXX	
1. Kıdem Tazminatı Karşılıkları	XX	
III. ÖZSERMAYE		XXXX
A. SERMAYE	XXX	
B. EMİSYON PRİMİ	XXX	
C. YENİDEN DEĞERLEME DEĞER ARTIŞI	XXX	
1. Duran Varlıklardaki Değer Artışı	XX	
D. YEDEKLER	XXX	
1. Yasal Yedekler	XX	
2. Olağüstü Yedekler	XX	
E. NET DÖNEM KARI	XXX	
PASİF (KAYNAKLAR) TOPLAMI		XXXXXXX

2.2.3.2. Ayrıntılı Gelir Tablosu

İşletmenin belirli bir dönemde elde ettiği tüm gelirler ile aynı dönemde katlandığı bütün maliyet ve giderleri ve bunların sonucunda işletmenin elde ettiği dönem net kar ya da zararını gösterir.

AYRINTILI GELİR TABLOSU		
A. FACTORİNG GELİRLERİ		XXX
1. Faiz Gelirleri	XX	
2. Komisyon Gelirleri	XX	
B. FAALİYET GİDERLERİ		(XXX)
1. Factoring Komisyon Giderleri	(XX)	
2. Genel Yönetim Giderleri	(XX)	
3. Diğer Giderler	(XX)	
C. DİĞER FAALİYETLERDEN GELİRLER VE KARLAR		XXX
1. Menkul Kıymet ve Diğer Faiz Gelirleri	XX	
2. Faaliyet ile İlgili Diğer Gelirler ve Karlar	XX	

D. FİNANSMAN GİDERLERİ		(XX)	(XX)
1. Borçlanma Giderleri	(XX)		
E. OLAĞANÜSTÜ GELİRLER VE ZARARLAR			XXX
1. Konusu Kalmayan Karşılıklar	XX		
F. OLAĞANÜSTÜ GİDERLER VE ZARARLAR			(XX)
1. Önceki Dönem Gider ve Zararları	(XX)		
FAALİYET KARI			XXX
G. ÖDENECEK VERGİ VE DİĞER YASAL YÜKÜMLÜLÜKLER			(XXX)
OLAĞANÜSTÜ VERGİLER ÖNCESİ KAR			XXX
H. OLAĞANÜSTÜ VERGİLER			(XXX)
NET DÖNEM KARI			XXX

2.2.3.3. Nakit Akım Tablosu

İşletmenin belirli bir dönemde yaptığı hizmet ve üretim faaliyetleri sonucu elde ettiği nakit girişleriyle bu faaliyetleri yapmak için katlandığı nakit çıkışlarının izlendiği tablolardır. Dönemin nakit girişi ile nakit çıkışı arasındaki fark dönem sonu nakit mevcudunu verir. Bu mevcudun dönembaşı nakit mevcuduyla karşılaştırılması nakit artış veya azalışının görülmesini sağlar.

NAKİT AKIM TABLOSU		
A. DÖNEM BAŞI NAKİT MEVCUDU		XXXX
B. DÖNEM İÇİ NAKİT GİRİŞLERİ		XXXX
1. Factoring Gelirlerinden Elde Edilen Nakit	XXX	
2. Diğer Faaliyetlerden Gelirler ve Karlardan Dolayı Sağlanan Nakit	XXX	
a. Diğer Faaliyetlerle İlgili Gelirler ve Karlar	XX	
b. Nakit Girişi Gerektirmeyen Gelirler (-)	(XX)	
3. Sermaye Artırımından Sağlanan Nakit	XXX	
4. Emisyon Primi	XXX	
5. Diğer Nakit Girişleri	XXX	
C. DÖNEM İÇİ NAKİT ÇIKIŞLARI		XXXX
1. Faaliyet Giderlerinden Dolayı Nakit Çıkışı	XXX	
a. Factoring Komisyon Giderleri	XX	
b. Genel Yönetim Giderleri	XX	
c. Diğer Giderler	XX	
d. Nakit Çıkışı Gerektirmeyen Giderler (-)	(XX)	
2. Finansman Giderlerinden Dolayı Nakit Çıkışı	XXX	
3. Olağanüstü Giderler ve Zararlardan Dolayı Nakit Çıkışı	XX	
a. Olağanüstü Vergiler	XX	
4. Duran Varlık Yatırımları Nedeniyle Nakit Çıkışı	XXX	
5. Ödenen Vergiler	XXX	
6. Ödenen Temettüleri	XXX	
7. Diğer Nakit Çıkışları	XXX	
D. DÖNEM SONU NAKİT MEVCUDU		XXXX
E. NAKİT ARTIŞI		XXX

2.2.3.4. Fon Akım Tablosu

İşletmenin sahip olduğu kaynaklar ile bu kaynakların kullanımı arasındaki fark net işletme sermayesindeki değişimi verir. Net işletme sermayesi dönen varlıkların kısa süreli borçları aşan kısmıdır. Bu kaynak ve kullanım akımları sonucu oluşan akım ve net işletme sermayesindeki değişim fon akım tablolarında izlenir.

FON AKIM TABLOSU		
A. KAYNAKLAR		XXXX
1. Faaliyet Karından Sağlanan Kaynak	XXX	
a. Faaliyet Karı	XX	
b. Amortismanlar (+)	XX	
c. Fon Çıkışı Gerektirmeyen Diğer Giderler (+)	XX	
d. Fon Girişi Sağlamayan Gelirler (-)	(XX)	
2. Kısa Vadeli Borçlarda Artış	XXX	
3. Uzun Vadeli Borçlarda Artış	XXX	
4. Dönen Varlıkların Tutarında Azalış	XXX	
5. Sermaye Artırımı (Nakit Karşılığı)	XXX	
6. Emisyon Primi	XXX	
B. KAYNAK KULLANIMLARI		XXXX
1. Olağanüstü Zararlardan Dolayı Kaynak Kullanımı	XXX	
a. Olağanüstü Vergiler	XX	
2. Ödenen Vergi ve Benzerleri	XXX	
3. Ödenen Temettüleri	XXX	
4. Dönen Varlıkların Tutarındaki Artış	XXX	
5. Duran Varlıkların Tutarındaki Artış	XXX	
6. Kısa Vadeli borçlarda Azalış	XXX	
7. Uzun Vadeli Borçlarda Azalış	XXX	
NET İŞLETME SERMAYESİNDEKİ DEĞİŞİM		XXXX
1. Net İşletme Sermayesindeki Artış	XXXX	

2.2.3.5. Kar Dağıtım Tablosu

Bir faaliyet dönemi sonucunda oluşan karın nasıl dağıtılacağı izlendiği tablolardır.

KAR DAĞITIM TABLOSU		
A. DÖNEM KARININ DAĞITIMI		XXXX
1. Dönem Karı (***)	XXX	
2. Ödenecek Vergiler	(XXX)	
- Kurumlar Vergisi	(XX)	
- Gelir Vergisi	(XX)	
- Diğer Vergi vb.	(XX)	
3. Birinci Tertip Yasal Yedekler	(XXX)	
Net Dağıtılabilir Dönem Karı	(XX)	
4. Ortaklara Birinci Temettü	(XXX)	

5. Yönetim Kuruluna/Personele Temettü	(XXX)	
6. Ortaklara İkinci Temettü	(XXX)	
7. İkinci Tertip Yasal Yedek	(XXX)	
Olağanüstü Yedek	XX	
B. HİSSE BAŞINA KAR (*) (**) (TL/%)		XXXX
C. HİSSE BAŞINA KAR PAYI (*) (**) (TL/%)		XXXX
(*) Hisse başına kar ve kar payı bilgisi tam TL olarak sunulmuştur.		
(**) Hisse başına kar ve kar payı bilgisi, ödenmiş sermayenin yıl içindeki hareketi göz önüne alınarak ağırlıklı hisse senedi başına hesaplanmıştır.		
(***) Dönem karı faaliyet karından olağanüstü vergiler düşülerek bulunmuştur.		

2.2.3.6. Özkaynak Değişim Tablosu

Herbir sermaye kaleminin dönembası ve dönem sonu değişikliklerinin izlendiği tablolar özkaynak değişim tablosunu oluşturur.

ÖZKAYNAK DEĞİŞİM TABLOSU		
31 ARALIK 1994 BAKİYELERİ		XXXX
TRANSFERLER	XX	
YASAL YEDEKLER	XX	
İHTİYARİ YEDEKLER	XX	
TEMETTÜ BORÇLARI	XX	
ÖDENMİŞ SERMAYE ARTIRIMI	XX	
EMİSYON PRİMİ	XX	
YENİDEN DEĞERLEME (NET)	XX	
NET DÖNEM KARI	XX	
31 ARALIK 1995 BAKİYELERİ		XXXX
TRANSFERLER	XX	
YASAL YEDEKLER	XX	
İHTİYATİ YEDEKLER	XX	
TEMETTÜ BORÇLARI	XX	
ÖDENMİŞ SERMAYE ARTTIRIMI	XX	
EMİSYON PRİMİ	XX	
YENİDEN DEĞERLEME (NET)	XX	
NET DÖNEM KARI	XX	
31 ARALIK 1996 BAKİYELERİ		XXX

2.3. FACTOR KURUMLARA ÖZGÜ MUHASEBE İŞLEMLERİNİN KAYITLARA ALINMASI

2.3.1. FACTOR KURUMLARA ÖZGÜ TEKDÜZEN HESAP PLANI ÖRNEĞİ AKTİF HESAPLAR

1	DÖNEN VARLIKLAR
10	HAZIR DEĞERLER
100	Kasa
101	Alınan Çekler
102	Bankalar
103	Verilen Çekler Ve Ödeme Emirleri (-)
108	Diğer Hazır Değerler
11	MENKUL KIYMETLER
110	Hisse Senetleri
111	Özel Kesim Tahvil , Senet Ve Bonoları
112	Kamu Kesimi Tahvil, Senet Ve Bonolari
118	Diğer Menkul Kıymetler
119	Menkul Kıymetler Değer Düşüklüğü Karşılığı (-)

12 KISA VADELİ FACTORİNG ALACAKLARI

Bu grup bir muhasebe dönemi içinde paraya dönüşmesi öngörülen ve ticari ilişkilerden dolayı ortaya çıkan her türlü alacakları kapsar. Ancak bu grupta yer alan hesapların detaylandırılmasında, ilişkide bulunulan işletmelerin çeşitli özellikleri itibariyle gruplandırılması tebliğde istenen bir durumdur.¹⁰³

120	Yurtiçi Factoring Alacakları
120.01	Yurtiçi Factoring Borçlularından Alacaklar

¹⁰³ Türmob: *Örneklerle Tekdüzen Hesap Planı ve Mali Tablolar* , Türmob Yayınları 7., Ankara 1993, s. 39.

120.02	İthalat Factoring Borçlularından Alacaklar
120.03	Diğer
123	Yurtdışı Factoring Alacakları
123.01	Muhabirlerden Alacaklar
123.02	Yabancı İthalatçılardan Alacaklar
123.03	Diğer
127	Diğer Factoring Alacakları
127.01	İdari Takipteki Alacaklar
127.02	Kanuni Takipteki Alacaklar
128	Şüpheli Factoring Alacakları
129	Şüpheli Factoring Alacakları Karşılığı (-)

13 DİĞER ALACAKLAR

131	Ortaklardan Alacaklar
131.01	Senetli Alacaklar
131.02	Senetsiz Alacaklar
132	İştiraklerden Alacaklar
132.01	Senetli Alacaklar
132.02	Senetsiz Alacaklar
133	Bağlı Ortaklıklardan Alacaklar
133.01	Senetli Alacaklar
133.02	Senetsiz Alacaklar
135	Personelden Alacaklar
135.01	Senetli Alacaklar
135.02	Senetsiz Alacaklar
136	Diğer Çeşitli Alacaklar
137	Diğer Alacak Senetleri Reeskontu (-)
137.01	Ortaklık Senetleri Reeskontu
137.02	İştirak Senetleri Reeskontu
137.03	Bağlı Ortaklık Senetleri Reeskontu
137.05	Personel Senetleri Reeskontu

137.06	Diğer Senetler Reeskontu
138	Şüpheli Diğer Alacaklar
139	Şüpheli Diğer Alacaklar Karşılığı (-)
18	GELECEK AYLARA AİT GİDERLER VE GELİR TAHAKKUKLARI
180	Gelecek Aylara Ait Giderler
181	Gelir Tahakkuları
19	DİĞER DÖNEN VARLIKLAR
190	Devreden KDV
191	İndirilecek KDV
192	Diğer KDV
192.01	Tecil Edilebilir KDV
192.02	İndirilecek Ek Vergi
192.03	İade Edilecek KDV
193	Peşin Ödenen Vergiler ve Fonlar
193.01	Geçici vergi
193.02	Gelirlerden Yapılan Vergi ve Fon Kesintileri
193.03	Verilen Depozito ve Teminatlar
193.04	Verilen Avanslar
195	İş Avansları
196	Personel Avansları
197	Sayım ve Tesellüm Noksanları
197.01	Kasa Sayım ve Tesellüm Noksanları
197.02	Menkul Kıymet Sayım ve Tesellüm Noksanları
197.03	Maddi Duran Varlıklar Sayım ve Tesellüm Noksanları
198	Diğer Çeşitli Dönen Varlıklar
199	Diğer Dönen Varlıklar Karşılığı (-)

2 DURAN VARLIKLAR

Bu ana hesap grubu aynı zamanda temel mali tablolardan bilançonun varlıklar bölümünün temel gruplarından biridir. Bu grup; bir yıldan veya bir normal faaliyet döneminden daha uzun sürelerle, işletme faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi için kullanılmak amacıyla elde edilen ve ilke olarak bir yılda veya normal faaliyet dönemi içinde paraya çevrilmesi, tüketilmesi veya başka bir varlığa dönüşmesi öngörülme-yen varlık unsurlarını kapsar.¹⁰⁴

22 UZUN VADELİ FACTORİNG ALACAKLARI

220	Yurtiçi Factoring Alacakları
220.01	Yurtiçi Factoring Borçlularından Alacaklar
220.02	İthalat Factoring Borçlularından Alacaklar
220.03	Diğer
222	Alacak Senetleri Reeskontu
223	Yurtdışı Factoring Alacakları
223.01	Muhabirlerden Alacaklar
223.02	Yabancı İthalatçılardan Alacaklar
223.03	Diğer

23 DİĞER ALACAKLAR

231	Ortaklardan Alacaklar
231.01	Senetli alacaklar
231.02	Senetsiz alacaklar
232	İştiraklerden Alacaklar
232.01	Senetli alacaklar
232.02	Senetsiz alacaklar
233	Bağlı Ortaklıklardan Alacaklar
233.01	Senetli Alacaklar

¹⁰⁴ A.g.e., s. 63

233.02	Senetsiz Alacaklar	
235	Personelden Alacaklar	
235.01	Senetli Alacaklar	
235.02	Senetsiz Alacaklar	
236	Diğer Çeşitli Alacaklar	
236.01	Senetli Alacaklar	
236.02	Senetsiz Alacaklar	
237	Diğer Alacak Senetleri Reeskontu (-)	
237.01	Ortaklık Senetleri Reeskontu	
237.02	İştirak Senetleri Reeskontu	
237.03	Bağlı Ortaklık Senetleri Reeskontu	
237.05	Personel Senetleri Reeskontu	
237.06	Diğer Senetler Reeskontu	
238	Şüpheli Diğer Alacaklar	
239	Şüpheli Diğer Alacaklar Karşılığı (-)	
24	MALİ DURAN VARLIKLAR	
240	Bağlı Menkul Kıymetler	
241	Bağlı Menkul Kıymetler Değer Düşüklüğü Karşılığı (-)	
242	İştirakler	
243	İştiraklere Sermaye Taahhütleri (-)	
244	İştirakler Sermaye Payları Değer Düşüklüğü	Karşılığı (-)
245	Bağlı Ortaklıklar	
246	Bağlı Ortaklıklara Sermaye Taahhütleri (-)	
247	Bağlı Ortaklıklar Sermaye Payları Değer Düşüklüğü Karş. (-)	
248	Diğer Mali Duran Varlıklar	
249	Diğer Mali Duran Varlıklar Karşılığı (-)	

25	MADDİ DURAN VARLIKLAR
250	Arazi ve Arsalar
251	Yeraltı ve Yerüstü Düzenleri
252	Binalar
253	Tesis, Makina ve Cihazlar
254	Taşıtlar
255	Demirbaşlar
256	Diğer Maddi Duran Varlıklar
257	Birikmiş Amortismanlar (-)
258	Yapılmakta Olan Yatırımlar
259	Verilen Avanslar
26	MADDİ OLMAYAN DURAN VARLIKLAR
260	Haklar
261	Şerefiye
262	Kuruluş ve Örgütlenme Giderleri
264	Özel Maliyetler
267	Diğer Maddi Olmayan Duran Varlıklar
268	Birikmiş Amortismanlar (-)
269	Verilen Avanslar
28	GELECEK YILLARA AİT GİDERLER VE GELİR TAHAKKUKLARI
280	Gelecek Yıllara Ait Giderler
281	Gelir Tahakkukları

29	DİĞER DURAN VARLIKLAR
291	Gelecek Yıllarda İndirilecek KDV
292	Diğer KDV
294	Elden Çıkarılacak Maddi Duran Varlıklar
295	Peşin Ödenen Vergiler ve Fonlar
297	Diğer Çeşitli Duran Varlıklar
9	NAZIM HESAPLAR
90	Fatura Temlikinden Borçlular
92	Temlik Alınan Çeklerden Borçlular
94	Temlik Alınan Senetlerden Borçlular

PASİF HESAPLAR

3 KISA VADELİ YABANCI KAYNAKLAR

Bu temel grup, dönen varlıkların ayrılmasında kullanılan ölçüye uygun olarak en çok bir yıl veya işletmenin normal faaliyet dönemi sonunda ödenecek yabancı kaynakları kapsar.¹⁰⁵

30	FİNANSAL BORÇLAR
301	Yurtiçi Banka Kredileri
302	Yurtdışı Banka Kredileri
303	Uzun Vadeli Kredilerin Anapara Taksitleri ve Faizleri
304	Tahvil Anapara Borç, Taksit ve Faizleri
305	Çıkarılmış Bonolar ve Senetler
306	Çıkarılmış Diğer Menkul Kıymetler
308	Menkul Kıymetler İhraç Farkı (-)
309	Diğer Finansal Borçlar
310	Peşin Ödenen Factoring Bedelleri
32	FACTORİNG BORÇLARI
323	Yurtiçi Factoring Borçları
323.01	Yurtiçi Factoring Müşterilerine Borçlar
323.02	İhracat Factoring Müşterilerine Borçlar
324	Yurtdışı Factoring Borçlar
325	Ödenecek Muhabir Komisyonları
329	Diğer Factoring Borçları

¹⁰⁵ A.g.c., s. 97

33	DİĞER BORÇLAR
331	Ortaklara Borçlar
331.01	Senetli Borçlar
331.02	Senetsiz Borçlar
332	İştiraklere Borçlar
332.01	Senetli Borçlar
332.02	Senetsiz Borçlar
333	Bağlı Ortaklıklara Borçlar
333.01	Senetli Borçlar
333.02	Senetsiz Borçlar
335	Personele Borçlar
335.01	Senetli Borçlar
335.02	Senetsiz Borçlar
336	Diğer Çeşitli Borçlar
336.01	Senetli Borçlar
336.02	Senetsiz Borçlar
337	Diğer Borç Senetleri Reeskontu (-)
36	ÖDENECEK VERGİ VE DİĞER YÜKÜMLÜLÜKLER
360	Ödenecek Vergi ve Fonlar
360.01	Ödenecek BSMV ve Fonlar
360.02	Ödecek Kurumlar Vergisi ve Fonlar
360.03	Ödenecek KDV
360.04	Gelir Vergisi Kesintileri
360.05	Damga Vergisi Kesintileri
360.06	Fon Kesintileri
361	Ödenecek Sosyal Güvenlik Kesintileri
361.01	SSK Kesintileri
361.01.001	SSK İşçi Kesintileri

361.01.002	SSK İşveren Kesintileri
361.02	Tasarrufu Teşvik Kesintileri
361.02.001	Tasarrufu Teşvik İşçi Kesintileri
361.02.002	Tasarrufu Teşvik İşveren Kesintileri
361.03	Ödenecek Konut Edindirme Yardımları
368	Vadesi Geçmiş, Ertelenmiş veya Taksitlendirilmiş Vergi ve Diğer Yükümlülükler
369	Ödenecek Diğer Yükümlülükler
37	BORÇ VE GİDER KARŞILIKLARI
370	Dönem Karı Vergi ve Diğer Yasal Yükümlülük Karşılıkları
371	Dönem Karının Peşin Ödenen Vergi ve Diğ. Yükümlülükleri (-)
372	Kıdem Tazminatı Karşılığı
379	Diğer Borç ve Gider Karşılıkları
38	GELECEK AYLARA AİT GELİRLER VE GİDER TAHAKKUKLARI
380	Gelecek Aylara Ait Gelirler
381	Gider Tahakkukları
39	DİĞER KISA VADELİ YABANCI KAYNAKLAR
391	Hesaplanan KDV
392	Diğer KDV
393	Merkez ve Şubeler Cari Hesabı
397	Sayım ve Tesellüm Fazlaları
397.01	Kasa Sayım ve Tesellüm Fazlaları
397.02	Menkul Kıymet Sayım ve Tesellüm Fazlaları
397.03	Maddi Duran Varlıklar Sayım ve Tesellüm Fazlaları
399	Diğer Çeşitli Yabancı Kaynaklar

4 UZUN VADELİ YABANCI KAYNAKLAR

Kredi kurumlarından, sermaye piyasasından ve işletmenin ilişkide bulunduğu üçüncü kişilerden sağlanan ve bir yıldan fazla vadeli olan işletme borçlarını kapsar.¹⁰⁶

40 FİNANSAL BORÇLAR

400	Banka Kredileri
405	Çıkarılmış Tahviller
407	Çıkarılmış Diğer Menkul Kıymetler
408	Menkul Kıymetler İhraç Farkı (-)
409	Diğer Finansal Borçlar

42 FACTORİNG BORÇLARI

423	Yurtiçi Factoring Borçları
423.01	Yurtiçi Factoring Müşterilerine Borçlar
423.02	İhracat Factoring Müşterilerine Borçlar
424	Yurtdışı Factoring Borçları
425	İthalat Factoring Muhabir Borçları
429	Diğer Factoring Borçları

43 DİĞER BORÇLAR

431	Ortaklara Borçlar
431.01	Senetli Borçlar
431.02	Senetsiz Borçlar
432	İştiraklere Borçlar
432.01	Senetli Borçlar
432.02	Senetsiz Borçlar
433	Bağlı Ortaklıklara Borçlar
433.01	Senetli Borçlar

¹⁰⁶ A.g.e., s. 108.

433.02	Senetsiz Borçlar
435	Personele Borçlar
435.01	Senetli Borçlar
435.02	Senetsiz Borçlar
436	Diğer Çeşitli Borçlar
436.01	Senetli Borçlar
436.02	Senetsiz Borçlar
437	Diğer Borç Senetleri Reeskontu (-)
438	Kamuya Olan Ertilenmiş veya Taksitlendirilmiş Borçlar
44	ALINAN AVANSLAR
47	BORÇ VE GİDER KARŞILIKLARI
472	Kıdem Tazminatı Karşılığı
479	Diğer Borç ve Gider Karşılıkları
48	GELECEK YILLARA AİT GELİRLER VE GİDER TAHAKKUKLARI
480	Gelecek Yıllara Ait Gelirler
481	Gider Tahakkukları
49	DİĞER UZUN VADELİ YABANCI KAYNAKLAR
5	ÖZKAYNAKLAR
50	ÖDENMİŞ SERMAYE
500	Sermaye
501	Ödenmemiş Sermaye (-)

52	SERMAYE YEDEKLERİ
520	Hisse Senedi İhraç Primleri
521	Hisse Senedi İptal Karları
522	Maddi Duran Varlık Yeniden Değerleme Artışları
523	İştirakler Yeniden Değerleme Artışları
529	Diğer Sermaye Yedekleri
54	KAR YEDEKLERİ
540	Yasal Yedekler
541	Statü Yedekleri
542	Olağanüstü Yedekler
548	Diğer Kar Yedekleri
549	Özel Fonlar
57	GEÇMİŞ YILLAR KARLARI
58	GEÇMİŞ YILLAR ZARARLARI (-)
59	DÖNEM NET KARI (ZARARI)
590	DÖNEM NET KARI
591	DÖNEM NET ZARARI
9	NAZIM HESAPLAR
90	Fatura Temlikinden Borçlular
92	Temlik Alınan Çeklerden Borçlular
94	Temlik Alınan Senetlerden Borçlular

GELİR TABLOSU HESAPLARI

İşletmenin faaliyet dönemine ilişkin brüt satışları, satış indirimleri, satışların maliyeti, faaliyet giderleri, diğer faaliyetlerden gelir ve karlar, diğer faaliyetlerden gider ve zararlar, finansman giderleri, olağandışı gelir ve karlar ve olağandışı gider ve zararlardan oluşur. Yine burada işletmenin esas faaliyetleri çerçevesinde satılan mal yada hizmetler karşılığında alınan yada tahakkuk ettirilen toplam değerleri kapsar.¹⁰⁷

60	FACTORİNG GELİRLERİ
600	Yurtiçi Factoring Gelirleri
600.01	Yurtiçi Factoring Faiz Gelirleri
600.02	Factoring Komisyon Gelirleri
600.03	Yurtiçi Factoring Ücret Gelirleri
601	Yurtdışı Factoring Gelirleri
601.01	Yurtdışı Factoring Faiz Gelirleri
601.02	Factoring Komisyon Gelirleri
601.03	Yurtdışı Factoring Ücret gelirleri
602	Diğer Gelirler
63	FAALİYET GİDERLERİ (-)
632	Genel Yönetim Giderleri (-)
632.01	Personel Giderleri
632.02	Genel Giderler
634	Amortisman Giderleri

¹⁰⁷ A.g.e., s. 131.

64	DİĞER FAALİYETLERDEN OLAĞAN GELİR VE KARLAR
640	İştiraklerden Temettü Gelirleri
641	Bağlı Ortaklıklardan Temettü Gelirleri
642	Faiz Gelirleri
643	Komisyon Gelirleri
644	Konusu Kalmayan Karşılıklar
645	Menkul Kıymet Satış Karları
646	Kambiyo Karları (Kur Farkı Gelirleri)
647	Reeskont Faiz Gelirleri
649	Faaliyetle İlgili Gelir ve Karlar
65	DİĞER FAALİYETLERDEN OLAĞAN GİD. VE ZARAR. (-)
653	Komisyon Giderleri (-)
653.01	Yurtiçi Komisyon Giderleri
653.02	Yurtdışı Komisyon Giderleri
653.03	Kredi Sigortası Primi
653.09	Diğer
654	Karşılık Giderleri (-)
654.01	Menkul Kıymet Değer Düşüklüğü Karşılık Giderleri
654.02	Şüpheli Alacak Karşılık Giderleri
654.09	Diğer
655	Menkul Kıymet Satış Zararları (-)
657	Reeskont Faiz Giderleri (-)
659	Diğer Gider ve Zararlar (-)

66	FINANSMAN GİDERLERİ (-)
660	Kısa Vadeli Borçlanma Giderleri (-)
660.01	Kredi Faizleri
660.02	Kur Farkları
661	Uzun Vadeli Borçlanma Giderleri (-)
661.01	Kredi Faizleri
661.02	Tahvil ve Menkul Kıymet Faizi
669	Diğer
67	OLAĞANDIŞI GELİR VE KARLAR
671	Önceki Dönem Gelir ve Karları
679	Diğer Olağandışı Gelir ve Karlar
68	OLAĞANDIŞI GİDER VE ZARARLAR (-)
681	Önceki Dönem Gider ve Zararları (-)
682	Diğer Olağandışı Gider ve Zararlar (-)
69	DÖNEM NET KARI/ (ZARARI)
690	Dönem Karı/Zararı
691	Dönem Karı Vergi ve Diğer Yasal Yükümlülükler Karşılığı (-)
692	Dönem Net Karı veya Zararı

2.3.2. MUHASEBE İŞLEMLERİNİN KAYITLARA ALINMASI

Factoring İşlemlerinin Muhasebeleştirilmesi

Fatura Kesimi: Satış faturaları kesildiği anda, satışlar hesabını alacaklandırıp, müşterilerden alacaklar hesabını borçlandırmak gerekir.

Factor Kuruma Temlik (NTR/ABF düzenlenmesi): Factor Kuruma temlik edilen faturalar için müşteri hesabına alacak, Factor Kurumun hesabına borç yazılır. Böylece fatura bedeli kadar Factor Kurumdan alacaklı hale gelinir.

Factoring Komisyonu: Factoring sözleşmesi uyarınca uygulanan factoring komisyonu temlik anında muaccel olduğu için bununla ilgili komisyon faturası satıcıya hemen gelecektir. Factoring işlemlerinde bu tür bedeller hesaben tahsil edilir. Dolayısıyla bu fatura bedelini de AFF'de alacaklar hesabına alacak kaydetmek gerekir.

Önödeme: Factor Kurum ile imzalanan sözleşmenin finansman hizmetinin gerçekleşme yoludur. Bu işlemde Factor Kuruma temlik edilen fatura bedeli (Factor Kurumdan alacaklı olunan rakam) üzerinden finansman kullanma imkanı sağlar. Böylece Factor Kuruma temlik (satılmış) olunan fatura bedelinin bir kısmını önödeme yolu ile Factor Kurumdan tahsil etme mümkün olur. Buna göre yapılacak muhasebe kaydı ise kasa borç, Factor Kurum hesabına alacaktır. Bu yolla factoring ile sağlanan finansmanın bir tür kredi olmadığı ve bilanço makyaj etkisi ortaya çıkmış olacaktır. Aynı işlem, fatura bedeli borçludan tahsil edildiğinde, satıcıya yapılan bakiye ödemeler için de geçerlidir.

Factoring Ücreti: Factor Kurum ile imzalanan factoring sözleşmesinin finansman hizmetinin bedeli olan factoring ücreti her ay sonunda her döviz cinsinde tutulan kullarımdaki fonlar hesabının adlandırılması ile elde edilir. Bu bedel ile ilgili fatura kesilince, Factor Kurumun hesaplarında satıcıdan hesaben tahsil edilir. Buna göre satıcı tarafından yapılması gerekli muhasebe kayıtları ise, Factor Kurum hesabına alacak, gider hesaplarına borçtur.

Banka Masrafları / Diğer Masraflar: Factor Kurum ile imzalanan sözleşme kapsamında içinde satıcı tarafından ödenmesi gerekli tüm masraflar ile özellikle ihracat işlemlerinde geçerli olan banka masrafları önce Factor Kurum tarafından ödendiği için, satıcıya bir borç dekontu ile bildirilir. Buna göre yapılacak muhasebe kaydı ise Factor Kurum hesabına alacak, giderler hesabına borçtur.

Yukarıdaki açıklamalara göre bir örnek yapılırsa satıcı ve Factor Kurumun hesapları şöyle bir seyir izleyecektir.

Factor Kurum			
B	Müşteri Cari		A
(3)	1	100	(2)
(4)	80		
(5)	6		
(6)	1		
(7)	12		

B			A
(6)	99	80 (4)	
		12 (7)	

Müşteri (Satıcı)			
B	Satışlar		A
		100	(1)

B	Müşteriler		A
(1)	100	100	(2)

- 1) Fatura kesimi
- 2) Factor Kuruma temlik
- 3) Factor Kurumdan komisyon faturası
- 4) Önödeme
- 5) Factoring ücreti
- 6) Tahsilat (1 birimlik banka msr.)
- 7) Bakiye ödeme

B	Kullanımdaki Fonlar		A
(3)	1	100	(6)
(4)	80		
(5)	6		
(6)	1		
(7)	12		

B	Alacaklar		A
(2)	100	100	(6)

B	Factor Kurum		A
(2)	100	1	(3)
		80	(4)
		6	(5)
		1	(6)
		12	(7)

B	Kasa		A
(4)	80		
(7)	12		

B	Gelirler		A
		1	(3)
		6	(5)

B	Giderler		A
(3)	1		
(5)	6		
(6)			

Yukarıda açıklanmaya çalışılan durumun haricinde nadiren ortaya çıkan bir durum ise müşterilerin satıcıdan indirim veya iade istemeleridir. Bu durum ise Factor kurum açısından faturanın tam tersi bir işlem anlamına gelir. Bu durumda satıcıdan bir Alacak Dekontu (Credit Note) talep edilir ya da borçludan bir borç dekontu (Debit Note) gelir. Bu durumda ise Factor Kurumda rakam düşecektir. Buna göre satıcı tarafından yapılacak muhasebe kaydı, satışlar hesabına borç, Factor kurum hesabına ise alacak vermektir.

Yukarıda kısaca açıklanmaya çalışılan duruma istisna olarak 2 durum görünmektedir.

İhracatta Dış Ticaret Sermaye Şirketi (DTSS): İhracat işlemlerinde satıcı çeşitli nedenlerden dolayı herhangi bir DTSS'den geçmek durumunda, Factor Kurum açısından muhatap, muhasebe anlamında, DTSS'dir. Buna göre yukarıda bahsi geçen tüm kayıtları bu şirketin tutması gerekmektedir. Tüm hizmet faturaları da (komisyon, ücret ve banka masraf dekontları) Factor Kurum tarafından bu şirkete kesilecektir. Bu şirket ise aynı faturayı satıcıya kesecektir.

Yurtiçi İşlemlerde Çek/Senet İle Çalışma: Bu durumda normal muhasebe kayıtlarında, çek/senetler satıcı tarafından borçludan alındıktan sonra, müşterilerden alacaklar değil, senetli alacaklar hesabı oluşacaktır. Buna göre Factor Kuruma temlik edilen alacak rakamı, bu çek/senetlerin Factor Kuruma cirolanan miktarını gösterecektir.

Bundan sonra yapılacak tüm muhasebe kayıtları aynıdır. Yani;

- Temlik edilen alacak tutarı Factor Kuruma borç, senetli / çekli alacaklara alacak,
 - Önödemelerde Factor Kuruma alacak, kasaya borç,
 - Komisyon ve ücret faturaları Factor Kuruma borç,
 - Tüm masraf dekontları Factor Kuruma alacak giderlere borç,
 - Geri temlikler (rücülü factoringte tüm iadeler) Factor Kuruma alacak, senetli alacaklar hesabına borç,
- olarak kaydedilir.

Yalnızca faturaya dayalı factoring işlemleri

Fatura tutarı 1.000.000.000 TL, Peşin ödeme oranı % 80, Komisyon, Fatura tutarı üzerinden peşin % 1, aylık faiz tahsilatı yapılıyor.

- 1) Fatura bilgi girişi ve peşinat ödemesine ilişkin muhasebe kayıtları.

<hr/>			
120	Yurt İçi Factoring Alacakları		1.000.000.000
	120.01 Y.İçi Factoring Borç. Alacaklar		
	323	Yurtiçi Factoring Borçları	1.000.000.000
<hr/>			
310	Peşin Ödenen Factoring Bedelleri		800.000.000
	310.01 Yurtiçi Factoring İşlemleri		
	100	Kasa (veya 102 Bankalar)	789.500.000
	600.02	Factoring Kom.Gel	10.000.000
	360.01	BSMV	500.000
<hr/>			

2) Faiz tahakkuku ve hesaben tahsili

<hr/>			
310	Peşin Ödenen Factoring Bedelleri		52.500.000
	310.01 Yurtiçi Factoring İşlemleri		
	600.03	Factoring Ücret.Gel	50.000.000
	360.01	BSMV	2.500.000
<hr/>			

3) Fatura bedelinin tahsili

<hr/>			
100	Kasa		1.000.000.000
	120	Yurtiçi Factoring Alacakları	1.000.000.000
	120.01	Y.İçi Factoring Borç. Alacaklar	
<hr/>			
323	Y.İ.Factoring Borçları		1.000.000.000
	310	Peşin Ödenen Factoring Bedelleri	852.500.000
	100	Kasa	147.500.000
<hr/>			

4. Defteri kebir Hareketleri

120		323		310	
1.000.000.000			1.000.000.000	800.000.000	
	1.000.000.000	1.000.000.000		52.500.000	
					852.500.000

Fatura yanında teminata çek/senet alınması durumunda işlemler

(1.) bölümdeki fatura yanında 900 milyonu fatura vadesinden önce, 1 milyar ise fatura vadesinden sonra ödenecek toplam 1 milyar 900 milyon liralık teminat senedi alınmıştır.

1) Fatura, senet bilgi girişi ve peşinat ödemesi yapılması

		/	
120	Y.İFactoring Alacakları		1.000.000.000
	120.03 Diğer Alacaklar		
	120.031 Senet Teminatı Karşılığı		
	323 Y.İFactoring Borçları		1.000.000.000
		/	
903	Teminata Alınan Senetler		900.000.000
	953 Tem.Al.Senetlerden Borçlar		900.000.000
		/	
310	Peş.Öd.Fac.Bedelleri		800.000.000
	100 Kasa		800.000.000
		/	

2) 900 milyonluk senedin tahsil edilmesi

		/	
100	Kasa		900.000.000
	310 Peş.Öd.Fac.Bedelleri		800.000.000
	100 Kasa		100.000.000
		/	

_____ / _____		
953	Tem.Al.Sen.Borçları	900.000.000
	903 Tem.Al.Senetler	900.000.000
_____ / _____		

3) Fatura bedeli ve 500 milyonluk senedin aynı anda tahsili

_____ / _____		
100	Kasa	1.500.000.000
	120 Y.İ.Factoring Alacakları	1.000.000.000
	120.03 Diğer Alacaklar	
	120.031 Senet Teminatı Karşılığı	
	323 Y.İ. Factoring Borçları	500.000.000
_____ / _____		

323	Y.İ.Factoring Borçları	1.500.000.000
	100 Kasa	1.500.000.000
_____ / _____		

953	Tem.Al.Sen.Borçları	500.000.000
	903 Tem.Al.Senetler	500.000.000
_____ / _____		

4) Son 500 milyonluk senedin tahsili

_____ / _____		
100	Kasa	500.000.000
	903 Tem.Al.Senetler	500.000.000
_____ / _____		

953	Tem.Al.Sen.Borçlar	500.000.000
	323 Y.İ.Factoring Borçları	500.000.000
_____ / _____		

323	Y.İ.Factoring Borçları	500.000.000
	100 Kasa	500.000.000
_____ / _____		

Çek/Senetle Tahsil edilecek faturalı factoring işlemleri

(1.) bölümündeki faturanın %20'sinin fatura tarihinden itibaren 15 gün içinde nakden ödeneceği, kalan 800 milyon liranın ise 45 ve 60 günlük eşit tutardaki 2 ayrı çek/senetle ödeneceği varsayılmıştır.

1) Fatura, çek/senet bilgi girişi ve peşinat ödemesi

_____ / _____		
120	Y.İ.Factoring Alacakları	1.000.000.000
	Senetli Alacaklar	
	323 Y.İ.Factoring Borçları	1.000.000.000
_____ / _____		
905	Tahsile Alınan Senetler	800.000.000
	955 Tah.Al.Senetlerden Borçlar	800.000.000
_____ / _____		
310	Peş.Öd.Fac.Bedelleri	800.000.000
	100 Kasa	800.000.000
_____ / _____		

2) Fatura tutarının nakit olarak ödenen %20'lik kısmı

_____ / _____		
100	Kasa	200.000.000
	120 Y.İ.Factoring Alacakları	200.000.000
	Senetli Alacaklar	
_____ / _____		
323	Y.İ.Factoring Borçları	200.000.000
	310 Peş.Öd.Fac.Bedelleri	200.000.000
_____ / _____		

3) 45 gün vadeli senedin ödenmesi

_____ / _____		
100	Kasa	400.000.000
	120 Y.İ.Fac.Alacakları	400.000.000
_____ / _____		

/		
323	Y.İ.Fac.Borçları	400.000.000
	310 Peş.Öd.Fac.Bedelleri	400.000.000
/		
955	Tah.Al.Sen.Borçlar	400.000.000
	905 Tah.Al.Senetle	400.000.000
/		

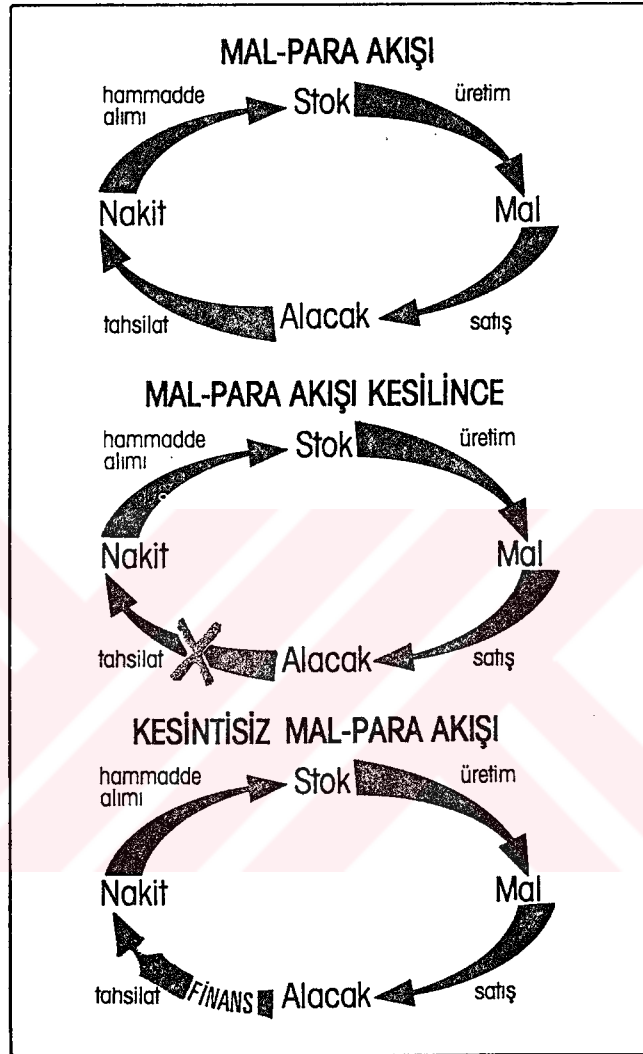
4) 60 gün vadeli senedin ödenmesi

/		
100	Kasa	400.000.000
	120 Y.İ.Fac.Alacakları	400.000.000
/		
323	Y.İ.Fac.Borçları	400.000.000
	310 Peş.Öd.Fac.Bedelleri	200.000.000
	100 Kasa	200.000.000
/		
955	Tah.Al.Sen.Borçlar	400.000.000
	905 Tah.Al.Senetler	400.000.000
/		

2.4. FACTORİNG İŞLEMİNİN SONUÇLARI

2.4.1. FACTORİNG'İN AVANTAJLARI

Bir işletme gereksinim duyduğu nakti, cari aktiflerinden sağlar. Hammadde işlenir mamüle dönüşür, mamül satılır alacağa dönüşür, alacak zamanında ve tam olarak tahsil edilir ve nakit olur. İşletme, bu zinciri kontrol edebildiği ve girişler ile çıkışlar arasında zaman farkı olmadığı takdirde sorun yoktur. Ancak bu zincirde işletmenin doğrudan kontrol edemediği bir alan vardır. Alacaklar! Bu alacakların alıcılar tarafından ödenmediği veya geç ödendiği durumlarda işletmenin can damarı kesilmiş olacaktır. Bu durum Şekil 6'da sistematikleştirilmeye çalışılmıştır.¹⁰⁸

Şekil 7: Mal ve Para Akışına Factoring'in Etkisi

Şu kadar varki Türkiye'de, ticari alacakların en az % 20'si, en çok % 60'ı yalnızca toplanabilmekte, toplanamayan alacaklar kuruluşları çok zor durumda bırakmaktadır. Nakit akışlarındaki tikanlıkları yüksek faizli banka kredisi ile aşmaya çalışan işletmelerin, kazanacakları işlerden zararla çıktıkları görülebilmekte iken,¹⁰⁹ factoring'in nasıl önemli bir boşluğu doldurduğu daha iyi anlaşılmaktadır.

¹⁰⁸ Tanay, Ferruh: "Ülkemizde Factoring Konusunun Yeterince Bilinmemesine Rağmen Geleceği Çok Parlaktır", *İstanbul Sanayi Odası Dergisi*, Nisan 1992, s. 22.

¹⁰⁹ Ekmekçioğlu, Rengin: "Factoring KDV istiyor", *Dünya Gazetesi*, 6 Mayıs 1992, s.4.

Şekil 7’de de izlendiği gibi Factoring nakit akışına doğrudan etki ederek olabilecek zamanlama ve kopukluk problemini ortadan kaldırdığı gibi daha bir çok faydalı tarafları vardır. Bunlar:

- Hisse senedi finansman bonosu ve tahvil ihracı gibi çeşitli fon sağlama yöntemleri varsa da, yeterince gelişmiş bir sermaye piyasasının bulunmayışı, borçlanmayı kolaylaştıracak ekonomik istikrarın olmayışı vb. nedenlerle söz konusu fonlama araçları banka kredilerine ciddi bir alternatif oluşturamamış, bu konuda factoring alternatif olmuştur.¹¹⁰

- Özellikle, dış ticaretle ilgili işlemlerde, diğer ödeme yöntemlerine göre daha az işlem ve bürokrasi gerektirmekte ve akreditif gibi alışılmış ödeme yöntemlerinden daha ucuz maliyetle çalışma imkanı sağlamaktadır.¹¹¹ Böylece ithalat ucuzlar.

- Şirketler alım-satımlarda uzayan vadelerle karşı karşıya kalmaktadırlar. Factoring sistemi devreye girdiğinde, artık arada bir kurum olduğu için kendilerini daha düzenli ödemeler yapmak durumunda hissetmektedirler.¹¹²

- Factoring işlemlerinin maliyeti, vade farkı maliyetlerinden daha az olduğundan factoring’in yaygın kullanılışı, maliyetleri dolayısıyla fiyatları düşürücü bir etki yapar. Bu yolla canlanan ticari hayatta daha çok üretim yapılarak daha fazla istihdam sağlanır.¹¹³

- Alacakların satılmasıyla işletmeye likit girişi olmaktadır. Dolayısıyla, satış da o derece nakten yapılmış olmaktadır. Alacaklara bağlanan sermaye azalmakta, böylece işletme sermayesi yükü hafiflemektedir.¹¹⁴ Yani bilanço daha likit hale gelmektedir.

- Factor Kurumların istihbarat hizmeti sunmasıyla da firmalar yüksek riskli işletmelerden kaçma imkanına kavuşurlar ve müşterilerinin kredi değerliliğinin tesbiti masraflarından kurtulurlar.¹¹⁵

¹¹⁰ Derince, Eyüp: "Sanayi ve Ticaretin Finansmanında yeni bir seçenek: Factoring", *Dünya Gazetesi*, 10 Kasım 1992, s. 4.

¹¹¹ Seval, Selim: "İstihbarat Kaynaklarının yetersizliği Factoring’in gelişmesini önüyor", *Dünya Gazetesi*, 17.8.1992, s. 4.

¹¹² Belbek, Nuray: a.g.e., s. 35.

¹¹³ Gökdemir, Neslihan: "Türkiye Factoring konusunda oldukça iyi bir başlangıç yaptı", *Dünya Gazetesi*, 10.4.1992, s. 1.

¹¹⁴ Fettahoğlu, Abdurrahman. a.g.e., s. 142.

- Güvence ve istikrarın hakim olduğu bir ekonomik ortam oluşturmak, vadeli işlemlerde açık hesap çalışmayı özendirme politikasıyla, bu da factoringle mümkündür.¹¹⁶

- Dış pazarlarda uzmanlaşmış factorler sayesinde küçük firmalar başka türlü girmek istemeyecekleri pazarlara girme şansı elde ederler.¹¹⁷

- İhracatta factorun yaptığı önödeme döviz olacağından kambiyo dosyası kapatılır ve KDV iadesi daha erken yapılarak Finansal avantaj sağlanır.¹¹⁸

- Factor kurumlar factoring hizmeti niteliği gereği, geniş bir müşteri portföyüne sahip olduklarından satıcı firma için yeni pazarlar bulunması konusunda yardımcı bir rol oynamaktadırlar.¹¹⁹

- Factoring sözleşmesinde riskin üstlenildiği durumda (gayri kabili rücu-geri dönülemez), borçlunun ödeyememe riski de factore devredilmiş olmaktadır.¹²⁰

- Tahsilat ve muhasebe servislerinde çalışan memurlardan, giderlerden ve zamandan tasarruf sağlanır. Dolayısıyla satıcı, üretim ve satışla ilgili faaliyetlere daha fazla vakit ayırmak, satış hacmini artırmak imkanını bulur.¹²¹

- Alıcı ile olabilecek dil sorunu ortadan kalkar, ortaya çıkabilecek sorunlar, onun ana dili ile factor tarafından çözüme götürülür.¹²²

- Ön ödeme satıcının ihtiyacı ve talebi üzerine verildiği için, işletme gereksiz zamanlarda banka kredisi kullanmaz ve faiz giderlerini düşürebilir.¹²³

- Satış muhasebesi ve defter kayıtlarının yapılması, tahsilat, kredi, bilgi sağlama, kredi sigortası ve vade hatırlatma gibi zaman ve maliyet yüklü işlemlerde tasarruf mümkün olmaktadır.¹²⁴

¹¹⁵ Seval, Selim: a.g.m., s. 4.

¹¹⁶ Derince, Eyüp: a.g.m., s. 4.

¹¹⁷ Bakır, Pınar: "Factoring Uygulaması", *Para ve Sermaye Piyasası Dergisi*, Mayıs 1985, s. 19.

¹¹⁸ Çevik, Ahmet: a.g.m., s. 10.

¹¹⁹ Baysal, Özal: "TKB ve Factoring Hizmetleri", *Dünya Dosyası*, 9 Ağustos 1993, s. 1.

¹²⁰ Fettahoğlu, Abdurrahman: a.g.e., s. 142.

¹²¹ Ünay, Vecdi: a.g.e., s. 203.

¹²² Tanay, Ferruh: a.g.m., s. 23.

¹²³ Tanay, Ferruh: a.g.e., s. 23.

- Malların sevkinin de factor üstlendiği takdirde ihracat, bir iç pazar satışı kadar kolaylaşmış olur.¹²⁵

2.4.2. FACTORİNG'İN DEZAVANTAJLARI

Factoring'ın yukarıda sayılan avantajlarına karşılık bir takım dezavantajları da yok değildir. Bunlar:

- Factoring Türkiye'de yeni bir ticari enstrüman olmakla birlikte özellikle ihracatta hızlı bir gelişme göstermiş, ancak iç piyasada alıcı satıcı ilişkisine zarar verir endişesinin giderilememesi nedeniyle henüz istenilen seviyeye ulaşamamıştır.¹²⁶ Çünkü piyasada hakim olan hareket tarzı, factoring yolu ile alacağını elden çıkaran firmalara vadeli satış yapan diğer firmalarda durumu, likidite gücünün bir zaafiyeti olarak yorumlayarak vadeli satıştan kaçınmaları şeklindedir.¹²⁷

- Her bir müşteriye yapılan satış değerleri küçük, müşteri sayısı fazla dolayısıyla fatura sayısı çok kabarık ise maliyet oldukça yüksek (çek-senet tahsil masrafları vb.), işlem yükü fazla olabilir. Ancak her geçen gün bilgisayar teknolojisinin hızlı gelişmesi karşısında factoring ile ilgili idari giderlerin düşeceği ve dolayısıyla ufak miktarda satışlar için bile factoring ile finansmanın mümkün olabileceği tahmin edilmektedir.¹²⁸

2.5. FACTORİNG'İN TÜRKİYE'NİN YAPISINA UYGUNLUĞU

Factoring'e konu mallar ve ticari hayattaki tabloya bakıldığında bir finansal hizmet olarak Türkiye'nin ticari yapısına son derece uygun olduğu söylenebilir. Çünkü ilk olarak, Türkiye'de yüksek enflasyon dolayısıyla, kurumların işletme sermayesi sıkıntıları kronik bir problem, yani işleri iyi giden ticaretini iyi yürüten ve bunu seneden seneye, sezondan sezona artıran bir şirket, büyümesine ve karlılığına rağmen, kendini sürekli bir işletme sermayesi açığı içerisinde bulabilmektedir. Factoring işletme sermayesi ihtiyacı içerisindeki şirketlere alacaklarını finanse etme ve devretme imkanını verdiği için işletme sermayesine sürekli ve otomatik finansal hizmet

¹²⁴ Fettahoğlu, Abdurrahman: a.g.e., s. 142.

¹²⁵ Ünay, Vecdi: a.g.e., s. 203.

¹²⁶ Hasdal, Müge: "Factoring Yurt İçi ve Yurt Dışı ticareti Canlandırıcı Özelliğe Sahip". *Dünya Gazetesi*, 9.8.1993, s. 6.

¹²⁷ Gelmez, Hasan: a.g.m., s. 38.

¹²⁸ Brigham, E.F.: *Financial Management Theory and Practice*. (Çev: Ünal Bozkurt) The Dryden Press, Nisdaile, 111, 2 nd. Edition 1979, s. 344.

getirmektedir. Bu yüzden çok yaygın bir taleple karşı karşıyadır. İkinci olarak, Türkiye’de ticaret hayatında toptan yapılan ticaretin çok büyük bir yüzdesi, vadeli satışlarla olmakta, Factoring de vadeli satışların oluşmasına imkan verdiği için, Factoring desteği olmadan malını mümkün olduğu kadar peşin, kısa vadeli satmak zorunda olan bir kuruluş factoring anlaşması çerçevesinde, bunu daha makul, iki-üç aylık vadelere rahatlıkla yayabilmektedir. Bunu yayabilecek, destekleyebilecek finansmanı sağlamaktadır. Dolayısıyla, Türkiye’deki ticaretin vadeli yapısına factoring’in uygunluğu görülür. Factoring hizmet olarak tahsilatların düzenli olarak yapılmasını sağlayan bir sistem, şeklinde düşünülebilir.¹²⁹

Burada hangi firmaların factoring’e uygun olduğu da önemli bir konudur. Teoride, malın tüketim zincirinde nihai tüketiciye daha yakın olması gerekmektedir. Yani genelde hammaddeden, tüketim mamülüne yaklaştıkça, firmaların factoringe daha yakın olduğu söylenebilir. Bu bağlamda en yoğun ilgi gıda, tekstil, konfeksiyon, elektrikli-elektronik eşya, otomotiv ve otomotiv yan sanayiinde görülmektedir. Türkiye’nin ihracat kalemlerine bakıldığında, factoringe uygun tüketim mallarından oluştuğu görülür.

Öte yandan ihracatçılar, talep edip birkaç kuruluştan ayrı ayrı edinebilecekleri hizmetleri (finansman, kredi sigortası, tahsilat vs.) tek bir kuruluştan ve daha ucuza alabilmektedirler.¹³⁰

Aşağıdaki rakamlar bu konuya ışık tutmaktadır. Uluslararası factor kuruluşlarının oluşturduğu Factoring ağı AB, EFTA (Avrupa Serbest Ticaret Birliği), OECD (Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı), U. Doğu ülkelerini kapsamaktadır. Bu ülkelere ihracat yapan tüm firmalar factoring hizmetinden faydalanabilirler. Türkiye’nin 1991 yılı dış ticaret rakamlarına bakıldığında toplam cironun 13.598 milyon \$ ve bunların içinde 8.857 milyon \$ bölümünün OECD ülkelerine yapılan ihracat olduğu düşünülürse, Türkiye ihracatının %65’inin factoring konusu olma potansiyeline sahip olduğu görülür.¹³¹

¹²⁹ Tiryakioğlu, Turan. "Data Bankalarına İhtiyaç Var". *Dünya Dosyası* 32. 9 Ağustos 1993, s.4.

¹³⁰ Uyar, Alper: a.g.m., s. 3.

¹³¹ Çevik, Ahmet: a.g.m., s. 10.

Ayrıca, ihracata yönelik kalkınma hızının yüksek olması da, Türkiye'nin factoring için oldukça ideal bir pazar olmasına sebeptir.¹³²

Türkiye'nin ticari yapısındaki bütün bu artılar factoring cirosunun yıllar itibariyle katlanarak büyümesine neden olmuştur. Bir başka neden de Factor kurumlarının daha uygulamanın başından beri çok olumlu bir faaliyet sergilemeleri ve ciddi bir sarsıntı geçirmemeleridir. (Şirket sayısının hızla artması buna delildir).

Dünya'daki factoring işlemleri genelde ulusal (domestik) pazar merkezlidir. Türkiye'de bu işin ihracatla başlaması sektörün sağlıklı gelişmesinde en büyük sebeptir. Çünkü, yurtdışı alıcıların ödeme gücüne düşmesi halinde, ihracat bedelleri muhabir factor kurumlarına ödenecektir. Böylece ihracat bedelinin % 100 tahsili sonucu ülkenin bir döviz kaybı söz konusu olmayacaktır. Alıcının ülkesinde bulunan factor kurum tarafından yapılacak ön ödeme, ihracatçılara vadeyi beklemeden nakit girişi sağlayacak ve ihracat dövizlerini ülke ekonomisine daha erken kazandıracaktır. Olaya ithalat factoring'i açısından bakıldığında, Türk ithalatçıların akreditif açarak yapacakları ithalatlar muhabir bankalar nezdindeki ülke limitlerini doldururken, bankacılık sisteminin dışında aynı imkanları sağlayan factoring sayesinde bu banka limitleri orta ve uzun vadeli proje finansmanları için kullanılabilir.¹³³

Yine Dünya'daki uygulamaların aksine Türkiye'deki factor kurumlar büyük şirketleri müşteri olarak hedeflemiş zaten önemli tahsilat problemleri olmayan bu firmalar sayesinde hızla büyümüş ve piyasada tutunmaya başlamışlardır.

2.6. TÜRKİYE'DE FACTORİNG'İN ÖNÜNDEKİ ENGELLER

Factoring'in önemli sorunlarından biri bugüne kadar tefecilikle karıştırılmış olmasıdır. Bunda, factoring'e ilişkin yasal düzenlemelerin gecikmesinin kuşkusuz büyük etkisi vardır. Ancak piyasada factoring adı altında çek-senet kırma işi yapan firmalar da bulunmaktadır. Bunların gerçek factoring yapan firmalardan ayrılması gerekir. Şöyleki: Herşeyden önce şirketin yöneticileri kim, nereden gelmişler bu soruya cevap aranmalıdır. Genellikle banka ortaklığı içinde bunu ayırt etmek kolaydır,

¹³² Özderici, Ahmet: "Factoring, Türkiye ve Dünya Uygulaması". *Uzman Gözüyle Bankacılık*, Aralık 1993, s. 14.

¹³³ Gökdemir, Neslihan: a.g.m., s. 1.

ancak piyasada banka ortaklığı dışında factoring yapan ciddi kuruluşlar vardır. Öte yandan gerçek bir factor kurumu fiyatlarını ve çalışma şekillerini çok açık ve net gösterebilir. Komisyonu, faizi, kredi limiti bellidir.¹³⁴

Factoring'ın de bankacılık, finansal kiralama ve özel finans kurumları gibi devletin denetim ve gözetimine ihtiyacı vardır. Düzenleme ve denetimin bir an önce tamamlanmaması halinde önüne gelenin factoring firması kurabileceğini bunun da yeni bir bankerlik olayına zemin hazırlayabileceğini gözden uzak tutmamalıdır. Factoring milletlerarası kurullarla idare edilen bir topluluktur, herşeyden önce itimat ve itibar kurumu niteliğini taşıdığını unutmamak gerekir.

Önceleri kurulacak factor kurumlarda bankalarla ortaklık şartı arayan HDTM (Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı), 1993'ün ikinci yarısında bu uygulamadan vazgeçmiştir.¹³⁵

Gerçek anlamda açık hesap satışların yok denecek kadar az olduğu ve borçlulardan vadeli çek senet alındığı için factor kurumlar da temlik aldıkları faturaların ekinde ödeme aracı sayılan çek senetleri de almak durumundadırlar. Dolayısıyla factoring'ın önemi işlevlerinden biri olan tahsilat hizmeti gerçek anlamda verilememektedir.

Faturanın kıymetli kambiyo evrağı haline dönüştürülmesi ve serbestçe ciro edilmesi sağlandığı takdirde başka hiç bir kurumun veremeyeceği hizmet olan tahsilat hizmeti factor kurumlar tarafından verilecektir. Faturanın kıymetli evrak haline gelmesi factoring'i diğer finansal hizmetlerden ayıştıracak ve sektörün sağlıklı gelişimine katkıda bulunacaktır.¹³⁶

Daha önce factoring mevzuatında değinildiği gibi çifte BSMV uygulamasına göre, factor kurumlar kendini bankalardan fonladığı zaman %6 KKDF ve %5 BSMV ödemekte ve kendisi bu fonu müşterisine kullandığında tekrar bu kaynağın %5 BSMV'ne tabi olması önemli bir sorundur.

¹³⁴ Belbek, Nuray: a.g.m., s. 36.

¹³⁵ Emen, İsmail: "Yasal Düzenlemenin Gecikmesi İmajı Zedeleyebilir", *Dünya Gazetesi*, 17 Ağustos 1992, s. 3.

¹³⁶ Sünteroğlu, Yavuz: a.g.m., s. 8.

TCMB (Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası)'nın bilgi kaynaklarından bankalar dışında başka finansal kuruluşların yararlandırılmaması ve bunun sonucu olarak iç piyasada çoğunlukla risk üstlenilmeden sadece rüculu factoring uygulamak zorunda kalınması da ayrı bir sorundur.¹³⁷

Eximbank ve TCMB tarafından ihracatın gelişimini sağlamak amacıyla, bankalar aracılığıyla kullanılan teşvikli kredilerden özellikle garantisi yurt dışı muhabir factor kuruluşlardan sağlanan, riski sıfır olan işlemler için factor kuruluşların ihracatçı müşterilerinin de faydalanmasına imkan tanınmalıdır.¹³⁸

Yurt içi factoring'in geliştirilmesi için kredi sigortası sisteme sokulmalıdır. Dünya da yurt içi factoring'in gelişiminde en önemli etken, factorlerin üstlendikleri risleri dağıtabilmeleri, reasüre edebilmeleridir. Bu nedenle kredi sigortası Türkiye'de veya yurt dışında sigortalanabilecek konular arasında yer almadığından, Sigorta Murakabe Kanunda gerekli düzeltmelerin yapılması gereklidir.¹³⁹

Bankaların ve finansal kiralama şirketlerinin yurt içi müşterilerinden alacaklarını VDMK (Varlığa Dayalı Menkul Kıymet) çıkarmak için kullanabildikleri gibi factor kurumlarda sadece yurt dışı factoring işlemlerinden değil, yurt içinden de temellük ettikleri alacakları karşılığı VDMK çıkarma imkanına sahip olabilmelidirler.¹⁴⁰

SPK (Sermaye Piyasası Kanunu)'nun seri III No: 14 sayılı ve 31 Temmuz 1992 tarihli tebliğinde, factor kurumların sadece ihracat factoring alacaklarının VDMK (Varlığa Dayalı Menkul Kıymet) ihracına konu olabileceği belirtilmekte, yurt içi factoring alacaklarını bu uygulamanın dışında tutmaktadır. Oysa ihracat factoring alacakları zaten ihracatın yapıldığı ülkedeki yabancı bir factor kurum tarafından garanti edilmektedir. Yurt dışındaki factor kurumlar genelde banka ortaklığında kurulmuş büyük hacimli, köklü ve güçlü kurumlardır. Garantileri banka garantisi hükmündedir. Tebliğde bu kurumların garantilerine de itibar edilmemekte, mutlaka bir

¹³⁷ Özderici, Ahmet: a.g.m., s. 14.

¹³⁸ Bayraktaroğlu, M. Kemal: "Factorinde gözlenen gelişmeler ve geleceğe yönelik beklentilerimiz", *Çağın Tekstil Dergisi*, sayı 38, Kasım 1993, s. 42.

¹³⁹ Emcn, İsmail: "Factoring'in Bugünü ve Yarını", *Uzman Gözüyle Bankacılık Dergisi*, Aralık 1993, s. 9.

¹⁴⁰ Kiriş, Metin: "İstanbul Finans 2000", *Dünya Dosyası* 32, 9 Ağustos 1993, s. 2.

yerli bankanın aracılığı şart koşulmaktadır. Factor kurumların VDMK ihraçlarında banka aracılığı şartının aranması sadece maliyeti artırıcı bir unsurdur. Amaç bankalara kıyasla daha ucu ve etkin fon aktaran kurumların ortaya çıkarılması olduğuna göre, söz konusu tebliğ yeniden düzenlenmelidir.¹⁴¹

Uygulamada finansal kiralama sözleşmelerinde olduğu gibi factoring sözleşmelerine de damga vergisi muafiyeti sağlanmalıdır.

Factoring kuruluşlarının fon ihtiyaçlarının karşılanmasında, sınırlarının ve prensiplerinin saptanması halinde, İnterbank'tan teminat karşılığı fonlanma imkanlarının sağlanması faydalı olacaktır.¹⁴²

Vergi ile ilgili bir diğer sorun, factor kurumların kurumlar vergisi ödemeleri noktasında ortaya çıkmaktadır. Mevcut vergi mevzuatına göre factor kurumlar belli riskler almalarına rağmen karşılık ayıramamakta, ayırsalar dahi kurumlar vergisi matrahından düşmemektedirler. Bu da gerçekte belki de doğmamış karlar karşılığında fazladan kurumlar vergisi ödeme sonucunu doğurmaktadır. Geçici olarak Factor kurumlar hem borçlanırken, hem müşterilerine factoring işlemleri yaparken, hem sözleşme imzalarken, hem personeline maaş öderken, hem de sene sonlarında elde ettikleri kar üzerinden inanılmaz boyutta vergi ödeyen kurumlar haline gelmişlerdir. Bunda da birtakım düzenlemeler yapılarak factoring'in aleyhine olan bu düzenlemelerin birazda factor kurumlar lehine getirilmesinde faydalı sonuçlar elde edileceği açıktır.¹⁴³

¹⁴¹ Seval, Selim: "Factoring Doğru Tanıtılmalı ve Uygulanmalıdır", *Uzman Gözüyle Bankacılık Dergisi*, Aralık 1993, s. 13.

¹⁴² Bayraktaroğlu, M. Kemal: a.g.m., s. 42.

¹⁴³ Tanay, Ferruh: "Factoring Şirketleri Birliği Kurulmalıdır", *Uzman Gözüyle Bankacılık Dergisi*, Aralık 1993, s. 17.

SONUÇ

Üretim, dağıtım ve ticaretle ilgili bir şirket genişlemek üzere veya gelişen bir şirkette, işin genişlemesi ek finansman sağlama problemi sebebiyle olumsuz etkileniyorsa, sezonluk işlerde satışların artmasıyla birlikte nakit akışında sorunla karşı karşıya kalınıyorsa, müşteriler daha süratli ödeme yaptığında çok büyük yararlar sözkonusuysa, zamanın büyük bir kısmı ödemelerin ve tahsilatların takibine ayrılıyorsa, ödenmesi şüpheli hale dönüşen alacaklar önemli boyutlara ulaşmışsa factoring'in tercih edilmesi daha bir önem kazanmaktadır.

Hele hele sözkonusu firma sermaye piyasasında işlem gören halka açık bir şirkette, factoring bilanço dışı yani alınan kredilere girmeden finansman imkanı sağlayarak borçlanma kabiliyetini artırdığından hem fiilen hem de bilançoda daha güçlü bir mali yapının kazanılmasında güvenli bir yol olmaktadır.

Bu arada bilindiği gibi bankaların sunduğu hizmet türleri oldukça artmıştır. Ancak bu artış verimliliği menfi yönde etkilemektedir. Bankaların bu olumsuzluğa rağmen çok ve çeşitli hizmet türlerini aynı anda sunmaya çalıştıkları son yıllarda Türkiye'de factoring hızlı bir tempo ile gelişme göstermiştir. Başlangıçta sadece bankaların ilgilendiği bu konuya şimdi bankalar dışında birçok kişi ve kurumlar da ilgi göstermektedir.¹⁴⁴

Diğer finansal hizmetler gibi, factoring'in de başlangıçta bankalar tarafından finans piyasasına kazandırılması olumlu bir gelişmedir. Ancak Bankacılıkla Factoring arasındaki bu ilişki zamanla anlam kargaşasına neden olmuş, Factoring firmaları bazen banka, bazen kredi müşterisi gibi değerlendirilmişlerdir. Bankaların ve banka ortaklığındaki factor kurumların da etkisiyle bu konuyu netleştirecek yasal düzenlemeler gecikmiştir. Yasal düzenlemeler geciktikçe de factoring'in imajı konusunda bir takım tereddütlerin oluşmasına engel olunamamıştır.

Factoring'le, güvence olarak alacağın bankaya devri birbirinden tamamen farklıdır. Bu durum Tablo 5'de gösterilmiştir.¹⁴⁵

¹⁴⁴ Tuyun, İ. Hakkı: "Factoring". *Dünya Gazetesi*, 9.8.1993, s. 8.

¹⁴⁵ Yüksel, Ali Sait: "İhracat Finansmanının Yeni Türleri Forfaiting ile Factoring", *Uzman Gözüyle Bankacılık Dergisi*, Aralık 1993, s. 23.

Tablo 5: Alacağın Factor'e Satılmasıyla, Bankaya Devri Arasındaki Farklar

<i>Factoring</i>	<i>Alacağın Bankaya Devri</i>
Alacağın satın alınması. Factor kurumu, alacağın alacaklısı durumuna geçer. Alacak, factor kurumun bilançosunda gözüktür.	Teminat olarak alacağın devri. Banka güvene dayanan bir alacaklı olur ve kredi vadesinde alacağı geri vermekle yükümlü olur. Teminatta alacak kredi alanın(müşteri) bilançosunda kalır.

Türkiye'de kredi istihbaratı konusundaki altyapıyı oluşturmuş olmaları, yaygın şube bankacılığı nedeniyle ve ayrıca işletmelere verdikleri kredilerin geri dönmesinde bir kontrol mekanizması oluşturabileceği nedeniyle, başta bankaların bu faaliyetleri olumlu olmuştur. Ancak bütün işi factoring konusunda hizmet vermek olan özel şirketlerin, hizmet düzeyini sürekli yükselteceği gerçeğinden hareketle, sözkonusu problemlerinin de çözümlenerek teşvik edilmeleri son derece faydalı olacaktır.

Türkiye gibi gelişmekte olan ülkeler için özellikle ihracatta factoring'in sağladığı yararlar bu ülkelerin yetersiz sermaye, know-how, ihracat pazarlaması gibi sorunlarını çözücü niteliktedir. Finansman ile birlikte kredi riskinin de üstlenilmesi ve konu ile ilgili yardım, orta ve küçük büyüklükteki tecrübesiz ihracatçılar için -ki Türkiye'de ağırlığı teşkil eden kesim- çok önemlidir. Bu nedenle sözkonusu bu finansal enstrümanın çok iyi değerlendirilmesi gerekmektedir.

5 Nisan kararlarının ardından girilen kriz döneminde, risk taşıdıkları gerekçesiyle, factor kurumlar bankalar tarafından denetime alınmış ve günü gelmeden bu şirketlerin kullandıkları fonların tahsilatına girişilmiştir.¹⁴⁶ Yeterli finansal derinliğe ulaşamamış piyasalara sahip bir ekonominin sağlıklı işleyemeyeceği bir gerçektir. Krizli bir ekonomide ayakta kalabilmenin şartı da faaliyetlerin devam etmesidir. Yine krizden kurtulmanın en önemli şartının ihracat olduğu bilindiğine göre bu şirketlerin faaliyetlerine engel olmanın hiçbir ekonomiye faydasının olmayacağı da açıktır.

¹⁴⁶ *İntermedya Ekonomi*: "Bankalardan Destek Bekliyorlar". 15 Mayıs 1994, yıl 1, sayı 15, s. 48.

KAYNAKÇA

- “545 Sayılı KHK İle Factoring Konusunda Getirilen Düzenlemeler”, BATİDER, Aralık 1994, Cilt 17.
- Ağralı, Sedat: “Factoring Türk Ekonomisine Yeni Bir Boyut Kazandı”, *Dünya Dosyası* 32, 09.08.1993.
- Ariak, Nilüfer: “Leasing ve Factoringde Büyük Gelişme Yaşanacak”, *Dünya Gazetesi*, 20.09.1992.
- Ariak, Nilüfer: “Sektörün Risk Santralizasyon Merkezine İhtiyacı var”, *Dünya Dosyası* 33, 17.8.1992
- Ataman, Zafer: “Factoringde Riskin Kontrol ve Takibi”, *Dünya Dosyası* 33, 17.08.1992.
- Ataman, Zafer: “Rücusuz Factoring’in Uygulanabilmesi İçin Kredi Sigortası Mekanizmasına İhtiyaç Var”, *Dünya Dosyası* 32, 17.08.1992.
- Bakır, Pınar: “Factoring Uygulaması”, *Para ve Sermaye Piyasası Dergisi*, Mayıs 1985
- Bayraktaroğlu, M. Kemal: “Factorinde gözlenen gelişmeler ve geleceğe yönelik beklentilerimiz”, *Çağın Tekstil Dergisi*, sayı 38, Kasım 1993.
- Baysal, Özal: “TKB ve Factoring Hizmetleri”, *Dünya Dosyası*, 9 Ağustos 1993.
- Belbek, Nuray: Düzensiz Nakit Akışına Çözüm, Factoring, *Barometre Dergisi*, 11 Ekim 1993.
- Birlik Dergisi*: “İhracat Sözlüğü, Factoring Tanımı”, Temmuz 1993.
- Bozkurt, Ünal: “Factoring Yeni Bir Finansman Türü olabilir mi?”, *Para ve Sermaye Piyasası Dergisi*, Mayıs 1995.
- Brigham, E.F.: *Financial Management Theory and Practice*, (Çev: Ünal Bozkurt) The Dryden Press, Nisdale, I 11, 2 nd. Edition 1979.
- Candan, Süleyman: “İstihbarat Yetersizliği Sektörü Zorluyor”, *Dünya Dosyası* 32, 09.08.1993.
- Ceran, Ahmet Hamdi: *Alacakların Yönetiminde Factoring*, Sanayi Odası Dergisi, sayı 321, Kasım 1992.
- Ceylan, Ali: Dış Ticaretin Finansmanı ve Factoring, *Bursa Ekonomi Dergisi*, Ekim 1991
- CoxFCA, Antony-MacKenzie, John A.: *International Factoring*, (Çev. Ahmed Ceran), Euromoney Publication 1986.
- Çevik, Ahmet: “Factoring nedir?”, *Dünya Dosyası* 32, 9 Ağustos 1993.
- Çolak, M. Kemal: “Factoring Gözde”, *Dünya Gazetesi*, 09.03.1992.
- Derince, Eyüp: “Sanayi ve Ticaretin Finansmanında yeni bir seçenek: Factoring”, *Dünya Gazetesi*, 10 Kasım 1992.

- Ekmekçioğlu, Rengin: "Factoring KDV istiyor", *Dünya Gazetesi*, 6 Mayıs 1992.
- Ekmekçioğlu, Rengin: "Factoring Doğru Yönde Gelişmiyor", *Dünya Dosyası 33*, 17.08.1992.
- Ekmekçioğlu, Rengin: "Factoring'ın Ufku Açık", *Dünya Dosyası 32*, 09.08.1993.
- Emen, İsmail: "Factoring'ın Bugünü ve Yarını", *Uzman Gözüyle Bankacılık Dergisi*, Aralık 1993.
- Emen, İsmail: "Factoring ve Geleceği", *Dünya Dosyası 33*, 17.08.1992.
- Emen, İsmail: "Yasal Düzenlemenin Gecikmesi İmajı Zedeleyebilir", *Dünya Gazetesi*, 17 Ağustos 1992.
- Emen, İsmail: "Her Müessesede Factoringe Yer Vardır", *Dünya Dosyası 32*, 09.08.1993.
- Erdemol, Haluk: *Factoring ve Forfaiting*, Akbank Ekonomi Yayınları, İstanbul 1992.
- Esen, Aydın: "Factoring ve Türk Mevzuatı Karşısında Durumu", *Para ve Sermaye Piyasası Dergisi*, Mayıs 1985.
- FCI, Factor Chain International, The International Factoring Report, Keizersgracht 559, 1017 DR Amsterdam.
- Fettahoğlu, Abdurrahman: *İşletme Finansı*, KTÜ İkt. ve İd. Bil. Yay. No:4, Trabzon 1988.
- Figgis, Patrick: *Factoring, Pride and Prejudice, Accountancy*, (Çev: Ahmet Hamdi Ceran), volume 103, No: 1146, February 1989.
- Gelmez, Hasan: "İhracatta Yeni Finansman Modelleri, Factoring ve Forfaiting", *Gümrük Dergisi*, Mart 1993, sayı 4.
- Gökdemir, Neslihan: "Türkiye Factoring konusunda oldukça iyi bir başlangıç yaptı", *Dünya Gazetesi*, 10.4.1992.
- Haftacı, Vasfi: *Maloluş Muhasebesi*, 2. Baskı, KTÜ Yayınevi, Trabzon 1992.
- Hasdal, Müge: "Factoring Yurt İçi ve Yurt Dışı ticareti Canlandırıcı Özelliğe Sahip", *Dünya Gazetesi*, 9.8.1993.
- İntermedya Ekonomi Dergisi*: "Bankalardan Destek Bekliyorlar", 15 Mayıs 1994, yıl 1, sayı 15.
- Karataş, Nilgün: "Factoring Sektörü Derneğe Kavuşuyor", *Dünya Gazetesi*, 5 Nisan 1994.
- Kiriş, Metin: "İstanbul Finans 2000", *Dünya Dosyası 32*, 9 Ağustos 1993.
- Kocaman, Arif: "Factoring İşleminin Hukuki Niteliği", Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yay., Ankara 1992.
- Kocaman, Arif: "Factoring Konusunda Getirilen Son Hukuki Düzenlemeler Üzerine Bir Değerlendirme", *Uzman Gözüyle Bankacılık Dergisi*, Mart 1995.
- Kocaman, Berna: *Finansal Açından Factoring*, Özgü Yayıncılık, 1991.

- Köksal, Aydın: "Factoringde Geç Kalmışlığın Sıkıntıları Yaşanıyor", *Dünya Dosyası* 32, 09.08.1993.
- Management Accouting: Lending Made to Measure*, (Çev: Ahmet Hamdi Ceran) Nisan 1983.
- Okumuş, Abdullah: "Factoring Şirketleri Artıyor", *Finans Dergisi*, Eylül 1992.
- Özakman, Cumhur: "Factoring'in teorik Esasları ve Dünya Uygulaması", İAV Seminer Tebliğler, İstanbul 1991.
- Özderici, Ahmet: "Factoring Çeşitleri ve Uygulaması", *Dünya Dosyası* 32, 9 Ağustos 1993.
- Özderici, Ahmet: "Factoring, Türkiye ve Dünya Uygulaması", *Uzman Gözüyle Bankacılık Dergisi*, Aralık 1993.
- Özferendeci, Okşan: "Factoring İçe Dönüyor", *Panorama Dergisi*, 02.02.1992.
- Özkan, Nedim: "Factoring Çek Senet Tahsilatı Değildir", *Sabah Ekonomi*, 11.10.1992.
- Özsunay, Ergun: "Türkiye'de Factoring Uygulaması", İAV 1, İstanbul 1991.
- Sabah Gazetesi*, 20.3.1994.
- Sabah Gazetesi*: "Factore giderseniz maliyetiniz ne olur", 11 Ekim 1992.
- "Sektör Bilançoları (1992-1994) 2 İmalat Dışı Sektörler Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası", Ankara 1995, J6522 Kredi Veren Banka Dışı Kurumlar (Factoring).
- Seval, Selim: "Factoring Doğru Tanıtılmalı ve Uygulanmalıdır", *Uzman Gözüyle Bankacılık Dergisi*, Aralık 1993.
- Seval, Selim: "İstihbarat Kaynaklarının Yetersizliği Factoring'in Gelişmesini Önlüyor", *Dünya Gazetesi*, 17.8.1992.
- Seval, Selim: "Factoring Yaygınlaşıyor", *Çağın Tekstil Dergisi*, Ağustos 1992.
- Seval, Selim: "Factoring'in Gerçek Yüzü", *Dünya Gazetesi*, 09.08.1993.
- Sevimli, Erdiç: "Factoring Tefecilik Olarak Değerlendiriliyor", *Dünya Dosyası* 32, 09.08.1993.
- Sünteroğlu, Yavuz: "Factoring Şirketlerinin BSMV'ne tabi tutulması haksız rekabet yaratıyor", *Dünya Dosyası* 32, 9 Ağustos 1993.
- Tanay, Ferruh: "Factoring Gözde", *Dünya Gazetesi*, 9 mart 1992.
- Tanay, Ferruh: "Factoring Şirketleri Birliği Kurulmalıdır", *Uzman Gözüyle Bankacılık Dergisi*, Aralık 1993.
- Tanay, Ferruh: "Ülkemizde Factoring Konusunun Yeterince Bilinmemesine Rağmen Geleceği Çok Parlaktır", *İstanbul Sanayi Odası Dergisi*, Nisan 1992.
- Tanay, Ferruh: "Factoring En Zor Devreyi Atlattı", *Dünya Dosyası* 33, 17.08.1992.
- Tanay, Ferruh: "Önemli Sorunlar Artık Atlatıldı", *Sabah Ekonomi*, 11.10.1992.

Tarakçı, Hızır: "Vergisel Açından Rücu edilebilir ve Rücu edilemez factoring", *Vergi Dünyası Dergisi*, sayı 157, Eylül 1994.

Taşkın, Murat: "Factoring'in Borç Para Veren Bir Kurum Gibi Gösterilmesi Sistemi Olumsuz Etkileyecek", *Dünya Dosyası 33*, 17.08.1993.

Tiryakioğlu, Turan. "Data Bankalarına İhtiyaç Var", *Dünya Dosyası 32*, 9 Ağustos 1993.

Tuncer, Selahattin: "Dünya'da ve Türkiye'de Factoring", *Dünya Dosyası 32*, 9 Ağustos 1993.

Tuncer, Selahattin: "Factoring'in Vergi Sorunları", *Mükellefin Dergisi*, Lebib Yalkın Yayınları, Sayı 45, Eylül 1996.

Tuncer, Selahattin: "Factoringle ilgili Yasal Düzenleme ve Vergileme Sorunları", *Dünya Dosyası 33*, 17 Ağustos 1992.

Tuyun, İ. Hakkı: "Factoring", *Dünya Gazetesi*, 9.8.1993.

Tuyun, İ.Hakkı: "Factoring'in Dünya'da ve Türkiye'deki Uygulamaları", *Dünya Dosyası 33*, 17 Ağustos 1992.

Türe, Umut: "İç Piyasaya Yönelik Çalışıyoruz", *Dünya Gazetesi*, 09.08.1993.

Türmob: Örneklerle Tekdüzen Hesap Planı Açıklamaları ve Mali Tablolar, Türmob Yayınları, Ankara 1993.

Uyar, Alper: "Factoringde serbest mevzuattan yanayız", *Dünya Dosyası 32*, 9 Ağustos 1993.

Uzman Gözüyle Bankacılık Dergisi: Factoring Türkiye ve Dünya Uygulaması, Aralık 1993.

Ünay, Vecdi: *Bankalarca Dış Ticaretin Finanse Edilmesi Usulleri*, Es Yayınları, İstanbul 1989.

Yüksel, Ali Sait: "İhracat Finansmanının Yeni Türleri Forfaiting ile Factoring", *Uzman Gözüyle Bankacılık Dergisi*, Aralık 1993.

EKLER

EK 1: TÜRKİYE'DEKİ FACTOR KURUMLAR

NO	FACTOR KURUMLAR	KURULUŞ TARİHİ	İLK SERMAYESİ	Telefon
1	AKTİF FİNANS FACTORİNG HİZMETLERİ AŞ.	29.05.1990	20.000.000.000	2802172
2	FACTO FİNANS ALACAK ALIM-SATIM HİZ. AŞ.	05.06.1990	30.000.000.000	2746666
3	DEVİR FACTORİNG HİZMETLERİ AŞ.	14.05.1991	20.000.000.000	2748090
4	DREND FACTORİNG İÇ VE DIŞ TİCARET HİZ. AŞ.		5.000.000.000	
5	HELLER FACTORİNG AŞ.	11.02.1992	15.000.000.000	2806390
6	PASİFİK FİNANS VE FACTORİNG HİZ. AŞ.	06.05.1992	10.000.000.000	2930148
7	KAPİTAL FACTORİNG HİZ. AŞ.	22.05.1992	10.000.000.000	
8	ÖZ FİNANS FACTORİNG HİZMETLERİ AŞ.	15.06.1992	5.000.000.000	2705170
9	SOYLU FİNANS FACTORİNG HİZ. AŞ.	23.06.1992	5.000.000.000	
10	EURO FACTORİNG ALACAK ALIM AŞ.	09.06.1992	10.000.000.000	2452313
11	ES FACTO FACTORİNG HİZ. AŞ.	27.08.1992	20.000.000.000	2931100
12	DİREKT FACTORİNG AŞ.	30.09.1992	10.000.000.000	
13	HEPKON FACTO FACTORİNG HİZMETLERİ AŞ.	06.08.1992	5.000.000.000	
14	TOKAT FACTO FACTORİNG HİZMETLERİ AŞ.	09.10.1992	5.000.000.000	
15	ULLU FACTORİNG AŞ.		10.000.000.000	
16	GÖKÇE FİNANS FACTORİNG AŞ.		5.000.000.000	
17	TAHTAKALE FİNANS FACTORİNG		5.000.000.000	
18	MUTLULAR FACTORİNG AŞ.		5.000.000.000	
19	ŞETAT FACTORİNG AŞ.	29.09.1992	25.000.000.000	2320506
20	POYRAZ FACTORİNG FİNANS MAN AŞ.		5.000.000.000	
21	AK FACTORİNG HİZ. TİCARET AŞ.		5.000.000.000	
22	FİBA FACTORİNG HİZ. AŞ.	27.11.1992	5.000.000.000	2931850
23	PLATO FİNANS FACTORİNG HİZ. AŞ.	03.11.1992	5.000.000.000	2886228
24	UMUR TÜR FİNANS FACTORİNG HİZ. AŞ.	14.09.1993	5.000.000.000	
25	PRİM FİNANS FACTORİNG HİZ. AŞ.		5.000.000.000	
26	DIŞ FACTORİNG AŞ.	25.11.1992	5.000.000.000	
27	ŞİRİNOĞLU FACTORİNG FİNANSAL HİZ. AŞ.	28.12.1992	15.000.000.000	
28	ACAR FACTORİNG AŞ.	02.02.1993	5.000.000.000	
29	TÜR FACTORİNG HİZMETLERİ AŞ.	11.01.1993	5.000.000.000	
30	KURTULUŞ FACTORİNG HİZ. AŞ.	13.01.1993	10.000.000.000	
31	OKUMUŞ FİNANS VE FACTORİNG HİZ. AŞ.	06.04.1993	10.000.000.000	
32	AKDENİZ FACTORİNG HİZ. AŞ.	22.06.1993	40.000.000.000	
33	HAS FACTORİNG AŞ.		10.000.000.000	
34	TATİS FACTORİNG HİZ. AŞ.		10.000.000.000	
35	DEMİR FACTORİNG AŞ.	23.06.1993	10.000.000.000	2886800
36	İSTANBUL FACTORİNG HİZ. AŞ.	22.06.1993	5.000.000.000	
37	İŞ FACTORİNG FİNANSAL HİZ. AŞ.	06.07.1993	30.000.000.000	2529900
38	TİCARET FACTORİNG HİZ. AŞ.	16.07.1993	5.000.000.000	2747719
39	ATLAS FACTORİNG HİZ. AŞ.	06.08.1993	10.000.000.000	
40	BEST FACTORİNG AŞ.	10.08.1993	10.000.000.000	
41	FACTO KAPİTAL FACTORİNG HİZ. AŞ.	02.08.1993	10.000.000.000	
42	EKSPRES FACTORİNG AŞ.	27.08.1993	10.000.000.000	
43	FON FACTORİNG HİZ. AŞ.	26.10.1993	10.000.000.000	
44	KURU FACTORİNG FİNANSAL HİZ. AŞ.	04.10.1993	10.000.000.000	
45	EGE FACTORİNG HİZ. AŞ.		10.000.000.000	
46	KULEVOLLU FACTORİNG FİNANSAL HİZ. AŞ.	29.11.1993	10.000.000.000	
47	BERLER FACTORİNG VE FİNANS MAN AŞ.	09.12.1993	10.000.000.000	
48	ÖKTEN FACTORİNG HİZ. AŞ.		10.000.000.000	
49	KÖRFEZ FACTORİNG AŞ.		20.000.000.000	
50	MARMARA FACTORİNG AŞ.		5.000.000.000	
51	ÜZREK FİNANS FACTO FACTORİNG HİZ. AŞ.		10.000.000.000	
52	GENÇ FACTORİNG FİNANSAL AŞ.		10.000.000.000	
53	FERMAN FACTORİNG AŞ.		10.000.000.000	
54	AYGÜN FACTORİNG VE FİNANS MAN AŞ.		10.000.000.000	
55	EKO FİNANS FACTORİNG HİZMETLERİ AŞ.		12.000.000.000	
56	ENDEKS FACTORİNG VE FİNANS MAN AŞ.		10.000.000.000	
57	ÇAĞDAŞ FİNANS FACTORİNG HİZ. AŞ.		10.000.000.000	2460786
58	TOPRAK FACTORİNG AŞ.		10.000.000.000	
59	TEKSTİL FACTORİNG HİZ. AŞ.		10.000.000.000	
60	HERMES FACTORİNG ALACAK ALIM AŞ.		10.000.000.000	

FACTOR KURUMLARIN SAYISI : 60

A- Sermayesinin %50' den fazlası

Bir bankaya ait olanlar : 14

Diğer : 46

EK 2: TCMB'NİN FACTOR KURUMLARLA İLGİLİ MALİ TABLO VERİLERİ

Dış Ticaret Müsteşarlığı'nın 1994 yılı itibariyle kuruluş izni verdiği 63 firma içinden 1992-1994 yıllarında faaliyeti bulunan factoring firmalarından 14'ü ile sektörel analiz çalışması yapılmıştır. Katılımcı firmaların hukuki zorunluluk gereği tamamı Anonim Şirket biçiminde örgütlenmiştir. Ayrıca seçilen bu firmaların sermayelerinin %50'den fazlası bir bankaya aittir.

İstihdam Kriterine Göre Sektörün Göstergeleri: İstihdam kriteri esas alınarak, tarafımızca belirlenen ölçek büyüklüklerine göre sektörün net satışlar, aktif toplamı ve öz kaynak değerleri Tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1: İstihdam Kriterine Göre Sektörün Göstergeleri

ÖLÇEKARALIĞI	Firma Sayısı	Çalışan Sayısı	Yüzde	Net Satış Milyar TL	Yüzde	Aktif Top. Milyar TL	Yüzde	Özkaynak Milyar TL	Yüzde
Küçük Ölçekli Firmalar - Çalışan Sayısı 50 kişinin altında olan	14	166	100.00	2,835.0	100.00	7,074.2	100.00	990.1	100.00
Orta Ölçekli Firmalar - Çalışan Sayısı 50-500 Kişi Arasında olan	0	0	0.00	0.0	0.00	0.0	0.00	0.0	0.00
Büyük Ölçekli Firmalar - Çalışan Sayısı 500 Kişinin Üzerinde Olan	0	0	0.00	0.0	0.00	0.0	0.00	0.0	0.00
TOPLAM	14	166	100.00	2,835.0	100.00	7,074.2	100.00	990.1	100.00

İstihdam kriteri esasına göre yapılan incelemede, toplam istihdamı 166 kişi olan katılımcı 14 firmanın tamamı küçük ölçek grubunda yer almış olup, söz konusu firmaların net satışları toplamı 2,835.0 milyar Türk Lirası, aktif toplamı 7,074.2 milyar Türk Lirası, öz kaynak toplamı ise 990.1 milyar Türk Lirasıdır.

Kullanılan Banka Kredileri: Katılımcı firmaların incelenen sektör ve diğer faaliyetleri ile ilgili olarak;

a) Toplam 769,5 milyar Türk Lirası tutarında nakit kredi kullandıkları bu kredilerin tamamının kısa vadeli olduğu,

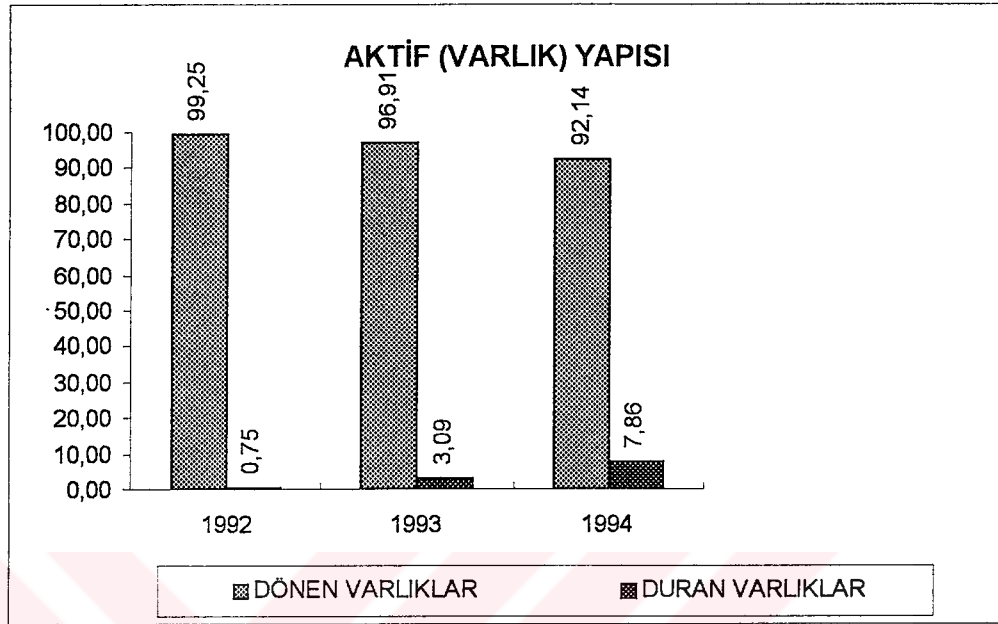
b) 1,615,1 milyar Türk Lirası tutarında nakit dışı kredi kullandıkları,

c) 166,4 milyar Türk Liralık tahvil ihracında buldukları

anlaşmıştır.

Bilanço Yapısı:

Aktif (Varlık) Yapısı

Grafik 1: Aktif (Varlık) Yapısı

Finansal aracılık sektörü içinde yer alan factoring sektörünün toplam varlıkları 1992 yılında 1,566.2 milyar Türk Lirasından 1993 yılında yüzde 237.11 artarak 5,279.8 milyar Türk Lirasına, 1994 yılında ise yüzde 33.99 artarak 7,074.2 milyar Türk Lirasına ulaşmıştır.

Sektörün toplam varlıkları içinde dönen varlıklarının payı yıllar itibariyle azalmış, 1992 yılında yüzde 99.25, 1993 yılında yüzde 96.91, 1994 yılında ise yüzde 92.14 olarak gerçekleşmiştir. Sektörün dönem varlıklarının payının yüksek olması kısa vadeli alacakların finansmanına yönelik faaliyette bulunmasından kaynaklanmaktadır.

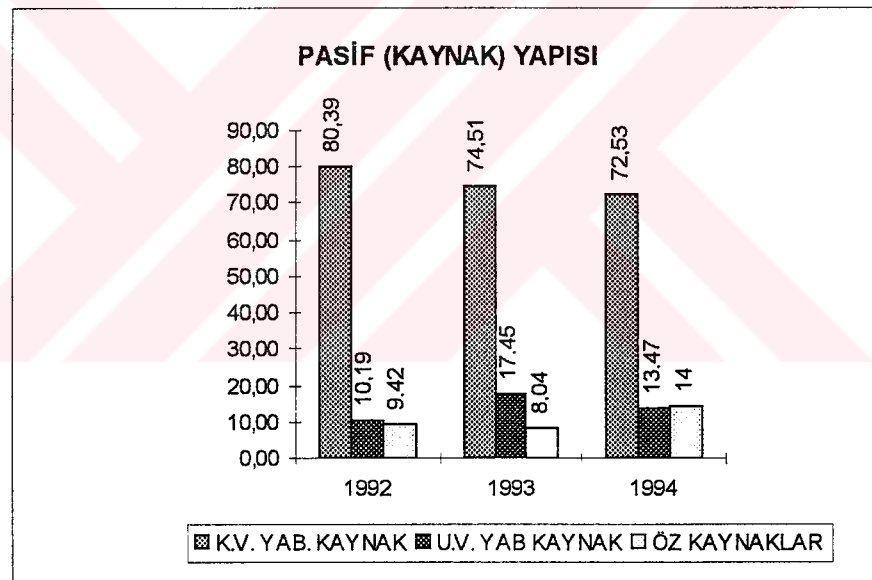
Dönen varlıklar içinde sektörün factoring hizmetlerinden doğan ticari alacakları 1992 yılında % 87.54'den, 1993 yılında yüzde 89.13'e yükselmiş, 1994 yılında ise yüzde 77.12'ye gerilemiştir.

Sektörün toplam varlıkları içinde duran varlıklarının payı yıllar itibariyle artış göstermişse de (sırasıyla yüzde 0.75, yüzde 3.09, yüzde 7.86) sektörün özelliğinden dolayı sınırlı kalmıştır.

Duran varlıkların 1992 yılında yüzde 68.94'ünü maddi duran varlıklar oluştururken, bu oran 1993 yılında yüzde 13.57'ye 1994 yılında ise yüzde 7.68'e gerilemiştir. Sektörün maddi duran varlıkları ise 1992 yılında yüzde 0.85'den, 1993 yılında yüzde 80.31'e yükselmiş son yılda yüzde 78.29'a gerilemiştir. Factoring firmalarının büyük çoğunluğunun, kuruluş yılının 1992 yılına rastlaması mali ve maddi duran varlıklarda inceleme konumuz yıllarda farklılıklar meydana getirmiştir.

B- Pasif (Kaynak) Yapısı

Sektörün kaynak yapısının dönem içindeki gelişimi grafik 2'de gösterilmiştir.

Grafik 2: Pasif (Kaynak) Yapısı

Sektörün toplam borçları 1992 yılında varlıklar toplamının yüzde 90.58'ini oluştururken, 1993 yılında 1.38 puan artarak yüzde 91.96'ya yükselmiş, 1994 yılında ise 5.96 puan azalarak yüzde 86.00'a gerilemiştir.

Toplam kaynaklar içinde kısa vadeli yabancı kaynakların payı yıllar itibariyle azalırken, uzun vadeli yabancı kaynakların payı 1993 yılında 7.26 puan artmış 1994 yılında ise 3.98 puan azalmıştır.

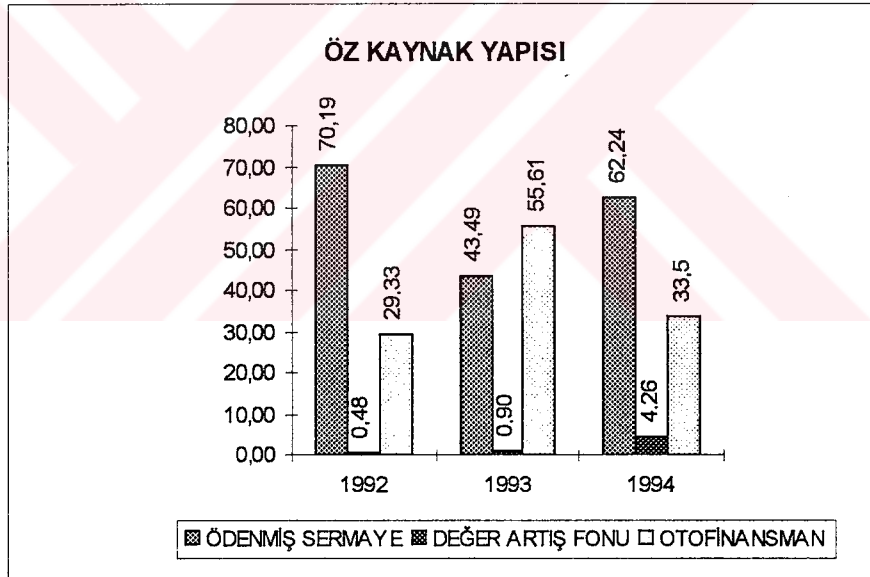
İnceleme döneminde, kısa vadeli yabancı kaynaklar içinde mali borçların payı, 1992 yılında yüzde 62.13 iken, 1993 yılında yüzde 61.03'e düşmüş, 1994 yılında ise 17.16 puan artarak yüzde 78.19'a yükselmiştir. Kısa vadeli yabancı kaynaklar içinde, ticari borçların payında ise inceleme konumuz yıllarda azalma gözlenmiştir.

Uzun vadeli yabancı kaynaklar içinde mali borçların payı, yıllar itibariyle artarak 1994 yılında yüzde 99.65'e ulaşmıştır. Ancak kaynaklar toplamı içindeki payı 1994 yılında 3.85 puan azalarak yüzde 13.43 olmuştur.

Sektörün toplam kaynakları içinde öz kaynaklarının payı 1992 yılında yüzde 9.42'den, 1993'de yüzde 8.04'e düşmüş, 1994 yılında ise yüzde 14.00'e yükselmiştir.

Öz Kaynak Yapısı

Sektörün öz kaynak yapısı Grafik 3'de gösterilmiştir.

Grafik 3: Özkaynak Yapısı

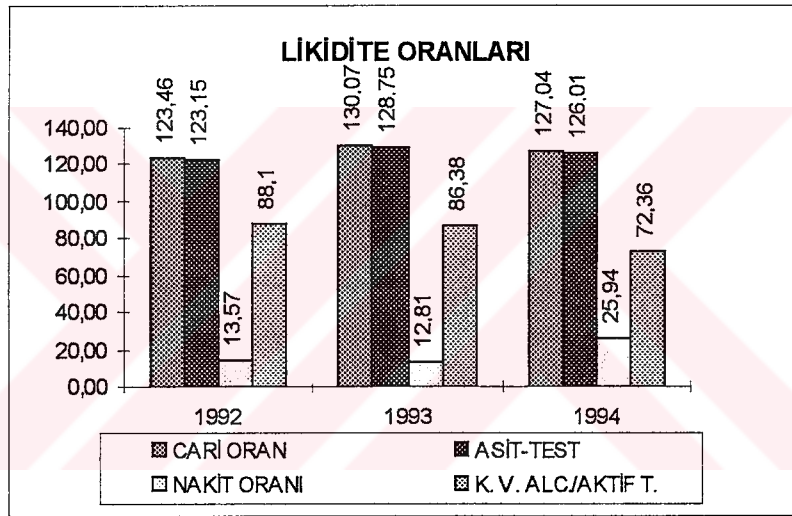
Öz Kaynaklar içinde değer artış fonundan yapılan ilaveler dahil ödenmiş sermayenin payı, factoring firmalarının önemli bölümünün 1992 yılında kurulması nedeniyle yüzde 70.19 iken, 1993 yılında yüzde 43.49'a gerilemiş, 1994 yılında yapılan yasal düzenleme ile factoring firmalarının ödenmiş sermayelerinin 30 Haziran 1995 tarihine kadar 75 milyar Türk Lirasına yükseltilmesi zorunluluğu, öz kaynaklar içinde ödenmiş sermayenin payının yüzde 62.24'e yükselmesine neden olmuştur.

Factoring firmalarının öz kaynaklar içinde oto finansmanının payı yıllar itibariyle yüzde 29.33'den yüzde 55.61'e yükselmiş son yılda ise yüzde 33.50'ye gerilemiştir. Oto finansmanın ögelerinden sektörün dönem karı dışında kayda değer yedek akçelerinin bulunmadığı ve sektörün dönem net karının 1992 yılında öz kaynaklarının yüzde 27.72'sinden, 1993 yılında yüzde 37.76'sına yükseldiği, 1994 yılında ise yüzde 8.68'ine gerilediği anlaşılmaktadır.

Oranlar:

A- Likidite Oranları

Sektörün likidite oranları Grafik 4'de gösterilmiştir.

Grafik 4: Likidite Oranları

Sektörün "Cari Oranı" 1992 ve 1993 yıllarında sırasıyla yüzde 123.46'dan yüzde 130.07'ye yükselmiş, 1994 yılında ise yüzde 127.04'e gerilemiştir. Factoring sektörünün 1994 yılında kısa vadeli borçlarının dönen varlıklara göre daha hızlı artması cari oranı küçültmüştür. 1994 yılında önceki yıla göre kısa vadeli borç artışı yüzde 30.44, dönen varlık artış ise yüzde 27.40 olmuştur.

"Asit-Test Oranı" da cari orana paralel bir gelişme göstererek yüzde 123.15, yüzde 128.75 ve yüzde 126.01 olmuştur. Diğer Dönen varlıkların 1994 yılı cari oranı ile asit test oranı arasında 1.03 puanlık bir fark yarattığı görülmektedir.

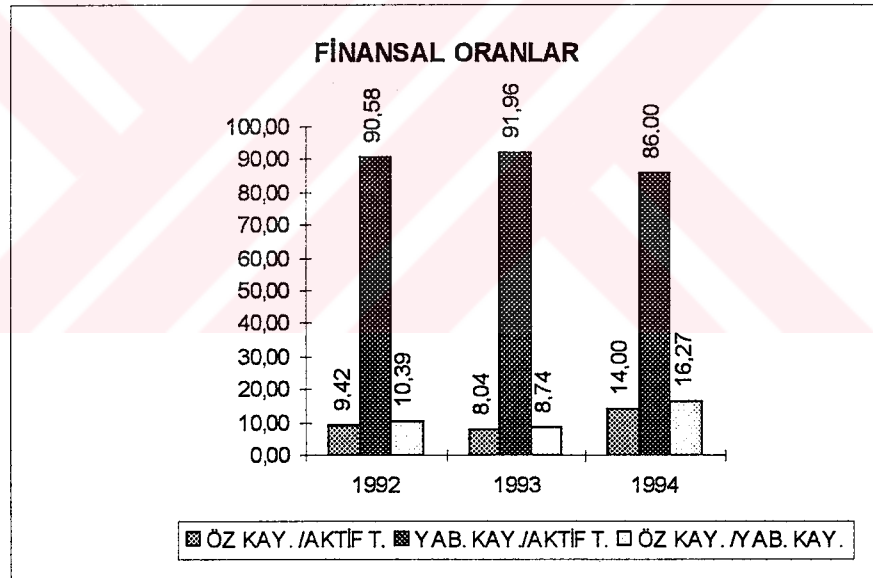
“Nakit Oranı” 1992 yılında yüzde 13.57’den, 1993 yılında 12.81’e gerilemiş, 1994 yılında ise yüzde 25.94’e yükselmiştir. Kısa vadeli borçların ödenme kabiliyetini ifade eden bu oranının 1994 yılında yükselişi, hazır değerler ve menkul kıymetlerin kısa vadeli yabancı kaynaklardan daha fazla artmasından kaynaklanmaktadır.

“Kısa Vadeli Alacaklar/Aktif Toplamı Oranı” yıllar itibariyle sırasıyla yüzde 88.10’dan, yüzde 86.38’e ve son yılda yüzde 72.36’ya gerilemiştir.

Sektörün “Net İşletme Sermayesi” ise 1993 yılında, 1,183.0 milyar türk Lirasından, 1994 yılında yüzde 17.29 oranında artarak 1,387.6 milyar Türk Lirasına ulaşmıştır.

B- Finansal Oranlar

Sektörün finansal oranları Grafik 5’de gösterilmiştir.

Grafik 5: Finansal Oranlar

“Öz kaynaklar/Aktif Toplamı Oranı” 1992 yılında yüzde 9.42’den 1993 yılında yüzde 8.04’e gerilemiş 1994 yılında ise yüzde 14.00’e yükselmiştir.

Sektörün “Yabancı kaynaklar Toplamı/Aktif Toplamı Oranı” (kaldıraç) 1992-1994 yılları arasında sırasıyla yüzde 90.58’den yüzde 91.96’ya yükselmiş son yılda yüzde 86.00’a gerilemiştir.

“Kısa Vadeli Borçlar/Pasif Toplamı Oranı” ise sırasıyla yüzde 10.19’dan yüzde 17.45’e yükselmiş son yılda yüzde 13.47’ye gerilemiştir.

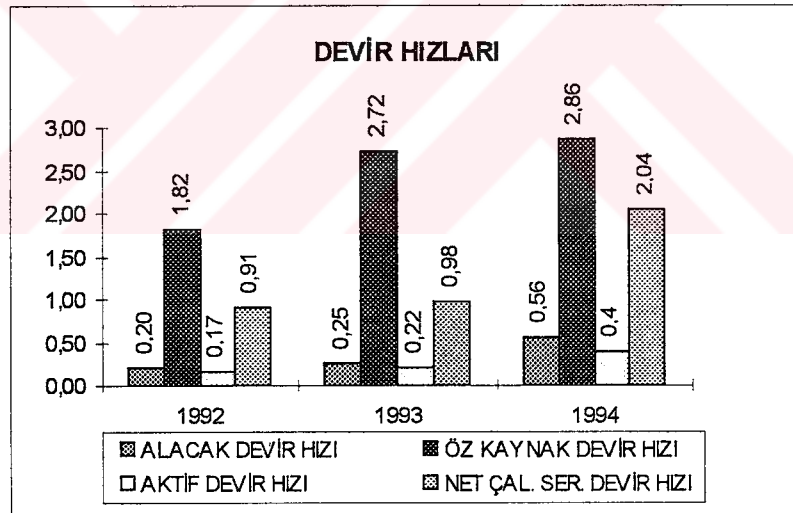
Sektörün kaynaklarının finansmanında yıllar itibariyle dış kaynak olarak kısa vadeli kullanımın ağırlığı devam etmektedir.

Sektörün “Öz Kaynaklar/Yabancı Kaynaklar Toplamı Oranı” (Borçlanma) 1992 yılında yüzde 10.39’dan 1993 yılında 8.74’e gerilemiş 1994 yılında ise yapılan ödenmiş sermaye artışlarının etkisiyle 7.53 puan artarak yüzde 16.27’ye yükselmiştir.

Sektörün borçlanma ve kaldıraç oranlarının sınai sektör oranlarından farklı görünüm arzemesi finansal aracılık sektörünün kendine özgü finansman yapısından kaynaklanmaktadır.

C-Devir Hızları

Sektörün devir hızları Grafik 6’da gösterilmiştir.

Grafik 6: Devir Hızları

Alacakların devir hızı yıllar itibariyle sırasıyla 0.20’den, 0.25’e ve son yıl 0.56’ya yükselmiştir. Sektörün yıllar itibariyle net satışlarındaki artışın alacak artışından fazla olması alacak devir hızını yükseltmiştir.

Öz kaynak devir hızı 1992 yılında 1.82, 1993 yılında 2.72, 1994 yılında 2.86 olarak gerçekleşmiştir.

Sektörün aktif devir hızı yıllara göre sırasıyla 0.17'den, 0.22'ye ve son yıl 0.40'a yükselmiştir.

Factoring sektörünün net çalışma sermayesi devir hızı da yıllar itibariyle 0.91'den, 0.98'e ve 2.04'e yükselmiştir.

Gelişmekte olan sektörün yukarıdaki devir hızlarında sürekli bir artış görülmektedir. Net satışlardaki yıllar itibariyle görülen gelişme devir hızlarındaki söz konusu artışı sağlamıştır.

D- Karlılık Oranları:

Sektördeki firmaların kar ve zarar durumları Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2: Firmaların Kar ve Zarar Durumlarına Göre Dağılımı

	1992			1993			1994		
	Firma		Toplam Milyar TL	Firma		Milyar TL	Firma		Toplam Milyar TL
	Sayısı	Yüzde		Sayısı	Yüzde		Sayısı	Yüzde	
Kar	8	57.13	41.9	11	78.57	160.7	9	64.29	205.0
Zarar	5	35.71	(1.0)	3	21.43	(0.4)	5	35.71	(119.0)
Kar / Zarar Oluşmamış	1	7.14	0.0	0	0.00	0.0	0	0.00	0.0
TOPLAM	14	100.00	40.9	14	100.00	160.3	14	100.00	86.0

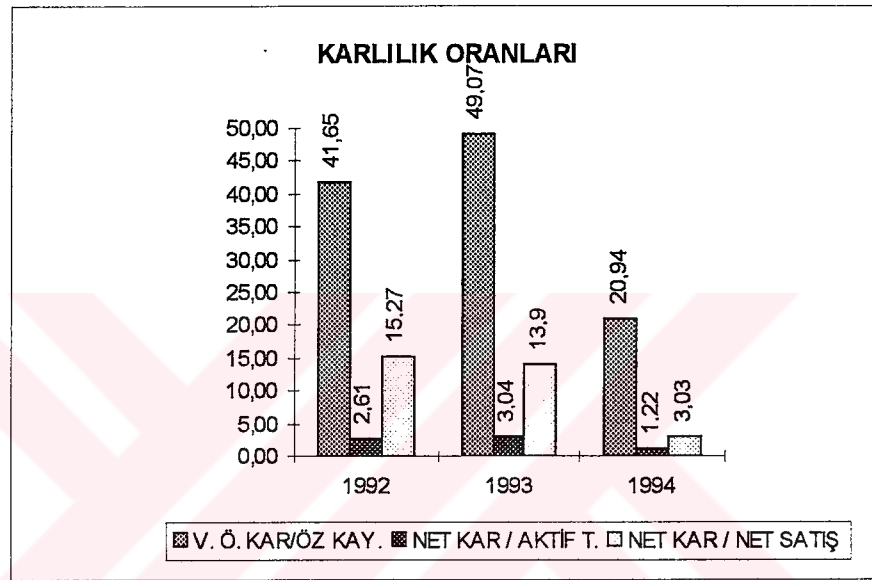
Factoring sektöründe yer alan 14 firmanın 1992 yılında yüzde 57.13'ünü oluşturan 8 firmanın kar, yüzde 35.71'ini oluşturan 5 firmanın zarar ettiği, yüzde 7.14'ünü oluşturan 1 firmada ise kar zararın oluşmadığı, 1993 yılında yüzde 78.57'sini oluşturan 11 firmanın kar, yüzde 21.43'ünü oluşturan 3 firmanın zarar ettiği, 1994 yılında ise yüzde 64.29'unu oluşturan 9 firmanın kar, yüzde 35.71'ini oluşturan 5 firmanın zarar ettiği görülmektedir.

Kar eden firmaların karları 1992 yılında 41.9 milyar Türk Lirasından, 1993 yılında 160.07 milyar Türk Lirasına, 1994 yılında ise 205.0 milyar Türk Lirasına yükselmiştir.

Zarar eden firmaların zararları ise 1992 yılında 1.0 milyar Türk Lirası, 1993 yılında 400 milyon Türk Lirası, 1994 yılında ise 119.0 milyar Türk Lirasıdır.

Sektörde yer alan firmaların kar ve zararı netleştğinde 1992 yılında sektörün karı 40.9 milyar Türk Lirasından 1993 yılında 160.3 milyar Türk Lirasına yükselmiş, 1994 yılında ise 86.0 milyar Türk Lirasına gerilemiştir.

Sektörün karlılığı ile ilgili oranlar Grafik 7’de gösterilmiştir.

Grafik 7: Karlılık Oranları

Sektörün “Net Kar/Öz Kaynak Oranı” 1992 yılında yüzde 27.72’den, 1993 yılında yüzde 37.76’ya yükselmiş, son yılda ise 8.68’e gerilemiştir.

“Vergi Öncesi Kar/Öz Kaynak Oranı” ise inceleme döneminde yüzde 41.65, yüzde 49.07 ve yüzde 20.94 olarak gerçekleşmiştir.

“Net Kar/Aktif Toplamı Oranı” yıllara göre sırasıyla yüzde 2.61, yüzde 3.04 ve yüzde 1.22 olarak gerçekleşmiştir. Aktiflerin verimliliği yıllar itibariyle farklılık göstermektedir.

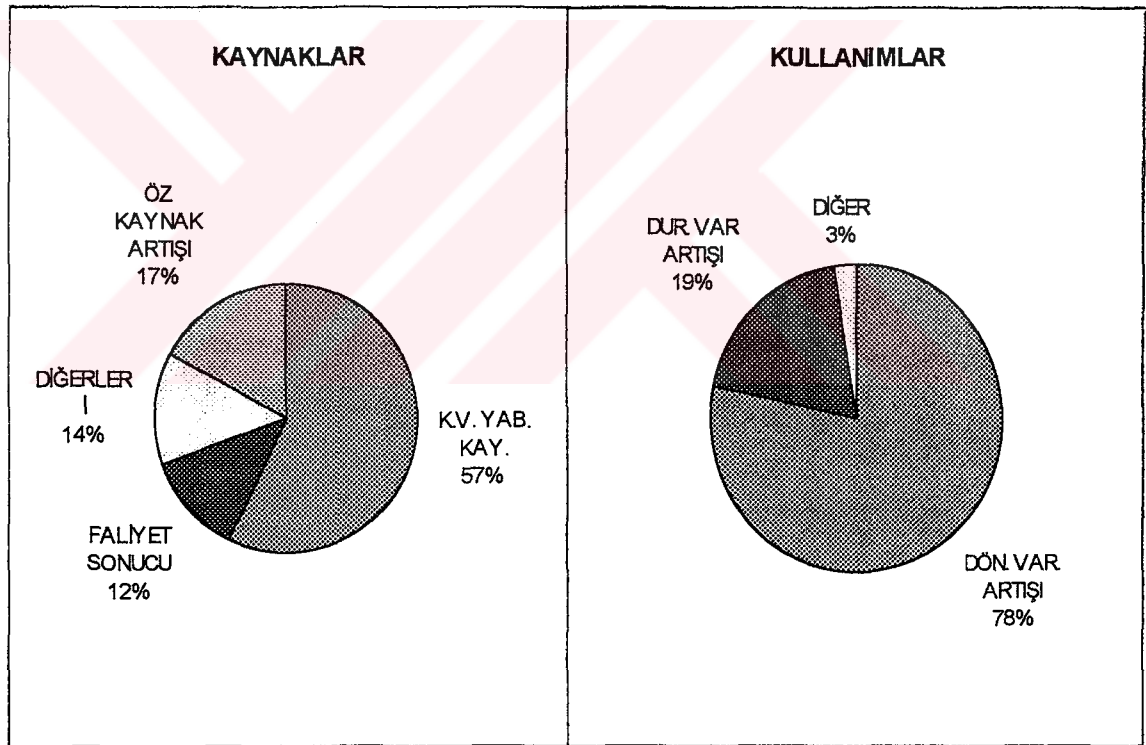
“Net Kar/Net Satışlar Oranı” da son üç yılda yüzde 15.27, yüzde 13.90 ve yüzde 3.03 olarak gerçekleşmiştir.

“Faaliyet Karı/Net Satışlar Oranı” yıllar itibariyle yüzde 72.77’den, yüzde 59.42’ye ve son yılda yüzde 8.24’e gerilemiştir.

Sektörün 1994 yılından net satışları yüzde 145.75 artmışsa da satışların maliyetinin daha fazla artış göstermesi faaliyet karını azaltmıştır. Sektörün 1994 yılında diğer faaliyetlerinden doğan olağan gelir ve karlarında; özellikle faiz ve kambiyo gelirlerinde meydana gelen artış vergiden önceki karının, faaliyet karının üstünde gerçekleşmesini sağlamıştır.

Fon Akımı:

Factoring sektöründe 1994 yılında sağlanan kaynaklar ve kullanım yerleri ana kalemler itibariyle Grafik 8’de gösterilmiştir.

Grafik 8: Fon Akımı

Sektörde yer alan 14 firma 1994 yılında 1.920,7 milyar Türk Lirası kaynak sağlamıştır. Bu kaynakların yüzde 12.25’i faaliyet sonucu, yüzde 57.04’ü kısa vadeli, yüzde 1.56’sı uzun vadeli yabancı kaynak artışı, yüzde 16.89’u öz kaynak artışı yolu

ile yüzde 6.16'sı olağandışı faaliyetlerden, yüzde 6.10'u ise hisse senedi ihraç primlerinden sağlanmıştır.

1994 yılında kaynakların yüzde 78.32'si dönen varlık, yüzde 19.18'i duran varlık artışında, yüzde 2.50'si ödenen vergi ve benzerlerinde kullanılmıştır.

SEKTÖR KİMLİĞİ

1- SEKTÖR	: j-6522 KREDİ VEREN BANKA DIŞI KURUMLAR (FACTORİNG)
2- YIL VE DÖNEM	: 1994-4
3- İNCELENEN FİRMA SAYISI	: 14
4- HUKUKİ YAPILARINA GÖRE FİRMALARIN DAĞILIMI	
ANONİM ŞİRKET	: 14
HOLDİNG	: -
LİMİTED ŞİRKET	: -
KOMANDİT ŞİRKET	: -
KOLLEKTİF ŞİRKET	: -
ŞAHİS FİRMAŞI	: -
ADİ KOMANDİT ŞİRKET	: -
KOOPERATİF	: -
VAKİF	: -
KAMU KURULUŞU	: -

5- İSTİHDAM KRİTERİNE GÖRE SEKTÖRÜN GÖSTERGELERİ

ÖLÇEK ARALIĞI	FİRMA SAYISI	ÇALIŞAN SAYISI	YÜZDE	NET SATIŞLAR MİLYAR TL	YÜZDE	AKTİF TOPLAMI MİLYAR TL	YÜZDE	ÖZKAYNAKLAR MİLYAR TL	YÜZDE
KÜÇÜK ÖLÇEKLİ FİRMALAR - Çalışan sayısı 50 kişının altında olan	14	166	100,00	2,835,0	100,00	7,074,2	100,00	990,1	100,00
ORTA ÖLÇEKLİ FİRMALAR - Çalışan sayısı 50-500 kişi arasında olan	0	0	0,00	0,0	0,00	0,0	0,00	0,0	0,00
BÜYÜK ÖLÇEKLİ FİRMALAR - Çalışan sayısı 500 kişinin üzerinde olan	0	0	0,00	0,0	0,00	0,0	0,00	0,0	0,00
TOPLAM	14	166	100,00	2,835,0	100,000	7,074,2	100,000	990,1	100,000

6- SEKTÖRÜN RİSKİ (MİLYAR TL)

(31.12.1994 Tarihi İtibarıyla)

	KISA VADELİ	UZUN VADELİ	TOPLAM
NAKTİ KREDİ	769.5	0.0	769.5
-TL	737.4	0.0	737.4
-YP	32.1	0.0	32.1
GAYRİ NAKDİ KREDİ	1,169.1	446.0	1,615.1
-TL	77.6	0.0	77.6
-YP	1,091.5	446.0	1,537.5
TAKİPTEKİ KREDİ	0.0	0.0	0.0
-TL	0.0	0.0	0.0
-YP	0.0	0.0	0.0
TAHVİL	66.4	100.0	166.4
FİNANSMAN BONOSU	0.0	0.0	0.0
TOPLAM	2,005.0	546.0	2,551.0

7- SEKTÖRDEKİ FİRMALARIN BİLANÇO DÖNEMİ SONUÇLARI

KARLI FİRMALAR	: 9
ZARARLI FİRMALAR	: 5
KAR YA DA ZARAR OLUŞMAMIŞ	: 0

J-6522 KREDİ VEREN BANKA DIŞI KURUMLAR (FACTORİNG) BİLANÇOSU
(MİLYON TL)

AKTİF (VARLIKLAR)	1992	GRUP TOP(%)	AKTİF TOP(%)	1993	GRUP TOP(%)	AKTİF (%)	1994	GRUP TOP(%)	AKTİF TOP(%)
F-DÖNEN VARLIKLAR	1,554,473	100,00	99,25	5,116,740	100,00	96,91	6,518,417	100,00	92,14
A-Hazır Değerler	36,508	2,35	2,33	66,875	1,31	1,27	362,278	5,56	5,12
1-Kasa	7,284	0,47	0,47	5,518	0,11	0,10	16,514	0,25	0,23
2-Alınan Çekler	0	0,00	0,00	0	0,00	0,00	11,612	0,18	0,16
3-Bankalar	29,224	1,88	1,87	61,357	1,20	1,16	269,790	4,14	3,81
4-Verilen Çekler ve Ödeme Envançleri(-)	0	0,00	0,00	0	0,00	0,00	(2)	0,00	0,00
5-Diğer Hızlı Değerler	0	0,00	0,00	0	0,00	0,00	64,364	0,99	0,91
B-Menkul Kıymetler	134,302	8,64	8,58	437,000	8,54	8,28	968,665	14,86	13,69
1-Hisse Senetleri	7,101	0,46	0,45	110,522	2,16	2,09	657,669	10,09	9,30
2-Özel Kesim Tahvil, Senet ve Borçlan	119,186	7,67	7,61	538,546	10,53	10,53	93,560	1,44	1,32
3-Kanun Kesimi Tahvil, Senet ve Borçlan	8,015	0,52	0,51	87,932	1,72	1,67	226,605	3,48	3,20
4-Diğer Menkul Kıymetler	0	0,00	0,00	0	0,00	0,00	3,491	0,05	0,05
5-Menkul Kıymet Değ. Diğ. Karş.(-)	1,260,860	87,54	86,89	4,560,393	89,13	86,37	(12,660)	(0,19)	(0,18)
C-Ticari Alacaklar	986,141	63,44	62,96	3,770,023	73,68	71,41	5,027,328	77,12	71,07
1-Alıcılar	364,334	23,44	23,26	757,325	14,80	14,34	4,702,222	72,14	66,47
2-Alacak Senetleri	(1,448)	(0,09)	(0,09)	(830)	(0,02)	(0,02)	9,672	0,15	0,14
3-Alacak Senetleri Reeskontu (-)	3	0,00	0,00	1	0,00	0,00	0	0,00	0,00
4-Verilen Depozito ve Teminatlar	11,830	0,76	0,76	41,871	0,82	0,79	98	0,00	0,00
5-Diğer Ticari Alacaklar	0	0,00	0,00	0	0,00	0,00	359,544	5,52	5,08
6-Şüpheli Ticari Alacaklar	0	0,00	0,00	0	0,00	0,00	67,898	1,04	0,96
7-Şüpheli Ticari Alacak Karş. (-)	0	0,00	0,00	(7,997)	(0,16)	(0,15)	(112,106)	(1,72)	(1,58)
D-Diğer Alacaklar	18,878	1,21	1,21	510	0,01	0,01	91,760	1,41	1,30
1-Ortaklardan Alacaklar	0	0,00	0,00	0	0,00	0,00	56,096	0,86	0,79
2-İştiraklerden Alacaklar	0	0,00	0,00	0	0,00	0,00	0	0,00	0,00
3-Bağlı Ortaklıklardan Alacaklar	0	0,00	0,00	0	0,00	0,00	0	0,00	0,00
4-Personelden Alacaklar	0	0,00	0,00	0	0,00	0,00	0	0,00	0,00
5-Diğer Çeşitli Alacaklar	18,878	1,21	1,21	510	0,01	0,01	35,664	0,55	0,50
6-Diğer Alacak Senetleri Reeskontu(-)	0	0,00	0,00	0	0,00	0,00	0	0,00	0,00
7-Şüpheli Diğer Alacaklar	0	0,00	0,00	0	0,00	0,00	0	0,00	0,00
8-Şüpheli Diğ. Alacaklar Karş.(-)	0	0,00	0,00	0	0,00	0,00	0	0,00	0,00

J- 6522 KREDİ VEREN BANKA DIŞI KURUMLAR (FACTORİNG) BİLANÇOSU

AKTİF (VARLIKLAR)	1992	1993	1994	GRUP TOP(%)	AKTİF (%)	1994	GRUP TOP(%)	AKTİF TOP(%)
E- Stoklar	0	5,558	0	0.11	0.11	0	0.00	0.00
1-İlk Madde ve Malzeme	0	0	0	0.00	0.00	0	0.00	0.00
2-Yarı Mamuller	0	0	0	0.00	0.00	0	0.00	0.00
3-Mamuller	0	0	0	0.00	0.00	0	0.00	0.00
4-Ticari Mallar	0	0	0	0.00	0.00	0	0.00	0.00
5-Diğer Stoklar	0	0	0	0.00	0.00	0	0.00	0.00
6-Stok Değer Düşüklüğü Karş(-)	0	0	0	0.00	0.00	0	0.00	0.00
7-Yerleşim Sipariş Avansları	0	5,558	0	0.11	0.11	0	0.00	0.00
F-Yılına Yaygın İş ve Oturum Maliyetleri	0	0	0	0.00	0.00	0	0.00	0.00
G-Gelecek Aylara Ait Giderler ve Gelirler	2,134	2,049	16,713	0.04	0.04	16,713	0.26	0.24
1-Gelecek Aylara Ait Giderler	2,134	2,049	1,357	0.04	0.04	1,357	0.02	0.02
2-Gelir Tahakkukları	0	0	15,536	0.00	0.00	15,536	0.24	0.22
H-Diğer Dönen Varlıklar	1,791	44,355	51,673	0.87	0.84	51,673	0.79	0.73
1-Devreden Katma Değer Vergisi	0	29	24	0.00	0.00	24	0.00	0.00
2-İncinilecek Katma Değer Vergisi	0	0	6,474	0.00	0.00	6,474	0.10	0.09
3-Diğer Katma Değer Vergisi	0	0	0	0.00	0.00	0	0.00	0.00
4-Pesin Ödenen Vergiler ve Fonlar	1	0	215	0.00	0.00	215	0.00	0.00
5-İş Avansları	0	20	20	0.00	0.00	20	0.00	0.00
6-Personel Avansları	0	1	0	0.00	0.00	0	0.00	0.00
7-Sayım ve Tesellim Noksanları	0	0	0	0.00	0.00	0	0.00	0.00
8-Diğer Çeşitli Dönen Varlıklar	1,791	44,305	44,940	0.87	0.84	44,940	0.69	0.64
9-Diğer Dönen Varlıklar Karş(-)	0	0	0	0.00	0.00	0	0.00	0.00

J- 6522 KREDİ VEREN BANKA DIŞI KURUMLAR (FACTORİNG) BİLANÇOSU

AKTİF (VARLIKLAR)	1992		1993		1994		GRUP TOP(%)	AKTİF TOP(%)	1994	GRUP TOP(%)	AKTİF TOP(%)
	11,711	100,00	163,021	100,00	555,812	100,00					
İF-DURAN VARLIKLAR											
A-Ticari Alacaklar	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0,00	0,00	0	0,00	0,00
1- Alacaklar	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0,00	0,00	0	0,00	0,00
2- Alacak Senetleri	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0,00	0,00	0	0,00	0,00
3- Alacak Senetleri Reeskontu (-)	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0,00	0,00	0	0,00	0,00
4- Varlıkların Değer Azalması ve Teminatlar	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0,00	0,00	0	0,00	0,00
5- Diğer Ticari Alacaklar	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0,00	0,00	0	0,00	0,00
6- Şüpheli Ticari Alacaklar	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0,00	0,00	0	0,00	0,00
7- Şüpheli Alacak Karş. (-)	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0,00	0,00	0	0,00	0,00
B- Diğer Alacaklar	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0,00	0,00	63,61	11,44	0,90
1- Ortaklardan Alacaklar	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0,00	0,00	0	0,00	0,00
2- İş ortaklarından Alacaklar	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0,00	0,00	0	0,00	0,00
3- Bağlı Ortaklıklardan Alacaklar	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0,00	0,00	0	0,00	0,00
4- Personelden Alacaklar	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0,00	0,00	0	0,00	0,00
5- Diğer Çeşitli Alacaklar	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0,00	0,00	0	0,00	0,00
6- Diğ. Alacak Senet. Reeskontu (-)	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0,00	0,00	435,143	11,44	0,90
7- Şüpheli Alacaklar Karş.(-)	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0,00	0,00	0	0,00	0,00
C- Mali Duran Varlıklar	100	0,85	130,925	80,31	435,143	2,48	2,48	2,48	435,143	78,29	6,15
1- Bağlı Menkul Kıymetler	0	0,00	93,372	57,28	0	0,00	0,00	0,00	0	0,00	0,00
2- Bağlı Men.Kıy.Değ.Dış.Karş.(-)	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0,00	0,00	0	0,00	0,00
3- İşinler	100	0,85	18,933	11,61	246,559	0,36	0,36	0,36	246,559	44,36	3,49
4- İşinlere Serm. Taahhütleri(-)	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0,00	0,00	0	0,00	0,00
5- İş. Serm. Payları dğ. Dış. Karş.(-)	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0,00	0,00	0	0,00	0,00
6- Bağlı Ortaklıklar	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0,00	0,00	0	0,00	0,00
7- Bağlı Ort. Sermaye Taah.(-)	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0,00	0,00	301,834	54,31	4,27
8- Bağ. Ort. Serm. Payı Değ. Dış. Karş.(-)	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0,00	0,00	(113,250)	(20,38)	(1,60)
9- Diğer Mali Duran Varlıklar	0	0,00	18,620	11,42	0	0,00	0,00	0,00	0	0,00	0,00
10- Diğ. Mali Dur. Var. Değ. Dış. Karş.(-)	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0,00	0,00	0	0,00	0,00

J- 6522 KREDİ VEREN BANKA DIŞI KURUMLAR (FACTORING) BİLANÇOSU

AKTİF (VARLIKLAR)	1992	GRUP AKTİF TOP(%)	1993	GRUP TOP(%)	AKTİF (%)	1994	GRUP TOP(%)	AKTİF TOP(%)
D-Maddi Duran Varlıklar	8.74	68.94	22,118	013.57	0.42	42,668	7.68	0.60
1- Arazi ve Anımlar	0	0.00	0	0.00	0.00	0	0.00	0.00
2- Yer Altı ve Yer Üstü Düzenleri	0	0.00	0	0.00	0.00	0	0.00	0.00
3- Binalar	3,125	26.68	4,950	3.04	0.09	10,277	1.85	0.15
4- Tesis, Makina ve Cihazlar	0	0.00	133	0.08	0.00	1,129	0.20	0.02
5- Taşlar	1,094	9.34	10,032	6.15	0.19	19,481	3.50	0.28
6- Demirbaşlar	6,468	55.23	14,044	8.61	0.27	26,098	4.70	0.37
7- Diğer Maddi Duran Varlıklar	1,012	8.64	5,545	3.40	0.11	8,773	1.58	0.12
8- Birikmiş Amortismanlar(-)	(3,625)	(30.95)	(12,586)	(7.72)	(0.24)	(25,721)	(4.63)	(0.36)
9- Yapılmakta Olan Yatırımlar	0	0.00	0	0.00	0.00	0	0.00	0.00
10- Verilen Avanslar	0	0.00	0	0.00	0.00	2,631	0.47	0.04
E-Maddi Olmayan Duran Varlıklar	3,128	26.71	2,829	1.74	0.05	3,842	0.69	0.05
1- Haklar	48	0.41	36	0.02	0.00	60	0.01	0.00
2- Şerhiye	0	0.00	0	0.00	0.00	0	0.00	0.00
3- Kuruluş ve Öğretim Giderleri	3,092	26.40	2,237	1.37	0.04	1,825	0.33	0.03
4- Araştırma ve Geliştirme Giderleri	0	0.00	0	0.00	0.00	0	0.00	0.00
5- Özel maliyetler	0	0.00	0	0.00	0.00	0	0.00	0.00
6- Diğ. Maddi Olmayan Duran Varlıklar	0	0.00	226	0.14	0.00	2,339	0.42	0.03
7- Birikmiş Amortismanlar (-)	319	2.72	990	0.61	0.02	1,026	0.18	0.01
8- Verilen Avanslar	(331)	(2.83)	(660)	(0.40)	(0.01)	(1,408)	(0.25)	(0.02)
F-Özel Tükennmeye Tabi Varlıklar	0	0.00	0	0.00	0.00	0	0.00	0.00
1- Arama Giderleri	0	0.00	0	0.00	0.00	0	0.00	0.00
2- Hazınlık ve Geliştirme Giderleri	0	0.00	0	0.00	0.00	0	0.00	0.00
3- Diğer Özel Tükennmeye Tabi Varlıklar	0	0.00	0	0.00	0.00	0	0.00	0.00
4- Birikmiş Tükennme Payları(-)	0	0.00	0	0.00	0.00	0	0.00	0.00
5- Verilen Avanslar	0	0.00	0	0.00	0.00	0	0.00	0.00

J- 6522 KREDİ VEREN BANKA DIŞI KURUMLAR (FACTORİNG) BİLANÇOSU

AKTİF (VARLIKLAR)	1992	GRUP TOP(%)	GRUP TOP(%)	1993	GRUP TOP(%)	AKTİF (%)	1994	GRUP TOP(%)	AKTİF TOP(%)
G- Gelecek Yıllara ait Giderler ve Gelir Tah.	2	0.02	0.00	384	0.24	0.01	0	0.00	0.00
1- Gelecek Yıllara Ait Giderler	2	0.02	0.00	384	0.24	0.01	0	0.00	0.00
2- Ait Gelir Tahakkukları	0	0.00	0.00	0	0.00	0.00	0	0.00	0.00
H- Diğer Duran Varlıklar	407	3.48	0.03	6,765	4.15	0.13	10,548	1.90	0.15
1- Gelecek Yıllarda İncinilecek KDV	0	0.00	0.00	46	0.03	0.00	34	0.01	0.00
2- Diğer Katma Değer Vergisi	0	0.00	0.00	0	0.00	0.00	0	0.00	0.00
3- Gelecek Yıllar İhtiyacı Stoklar	0	0.00	0.00	0	0.00	0.00	0	0.00	0.00
4- Eldan Çıkanlar Stok ve Maddi Duran Varlık	0	0.00	0.00	0	0.00	0.00	0	0.00	0.00
5- Peşin Ödenen Vergiler ve Fonlar	0	0.00	0.00	176	0.11	0.00	827	0.15	0.01
6- Diğer Çeşitli Duran Varlıklar	407	3.48	0.03	6,543	4.01	0.12	9,687	1.74	0.14
7- Stok Değer Düşükliğü Karş (-)	0	0.00	0.00	0	0.00	0.00	0	0.00	0.00
8- Birikmiş Amortismanlar	0	0.00	0.00	0	0.00	0.00	0	0.00	0.00
AKTİF (VARLIKLAR) TOPLAMI	1,566,184		100.00	5,279,761		100.00	7,074,229		100.00

J- 6522 KREDİ VEREN BANKA DIŞI KURUMLAR (FACTORİNG) BİLANÇOSU

PASİF (KAYNAKLAR)	1992		1993		1994		GRUP TOP(%)	AKTİF TOP(%)
	GRUP TOP(%)	AKTİF TOP(%)	GRUP TOP(%)	AKTİF TOP(%)	GRUP TOP(%)	AKTİF TOP(%)		
I- KISA VADELİ YABANCI KAYNAKLAR								
A- Mali Borçlar	1,259,122	80.39	3,933,747	100.00	5,130,866	100.00	72.53	
1- Banka Kredileri	782,310	49.95	2,400,670	61.03	4,011,652	78.18	56.71	
2- Uz Vadeli Alınanlara Takstit ve Faizleri	778,676	49.72	2,116,770	53.81	3,205,411	62.47	45.31	
3- Tahvil Alınanlara Borç, Takstit ve Faizleri	1,100	0.07	127,815	3.25	687,001	13.39	9.71	
4- Çıkarılmış Borçlar ve Savaşlar	2,534	0.16	113,393	2.88	67,823	1.32	0.96	
5- Çıkarılmış diğer Menkul Kıymetler	0	0.00	0	0.00	48,467	0.94	0.69	
6- Menkul Kıymetler İhnaç Farkları(-)	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0.00	
7- Diğer Mali Borçlar	0	0.00	42,692	1.09	0	0.00	0.00	
B- Ticari Borçlar	438,194	27.98	1,396,691	35.51	2,950	0.06	0.04	
1- Satıcılar	387,260	24.73	1,361,337	34.61	828,502	16.15	11.71	
2- Borç Sahipleri	6	0.00	33,034	0.84	819,938	15.98	11.59	
3- Borç Sahipleri Reskontu(-)	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0.00	
4- Alınan Depozito ve Teminatlar	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0.00	
5- Diğer Ticari Borçlar	50,928	3.25	2,320	0.06	8,564	0.17	0.12	
C- Diğer Borçlar	5,721	0.37	48,810	1.24	21,149	0.41	0.30	
1- Ortaklara Borçlar	2,486	0.16	44,542	1.13	8,629	0.17	0.12	
2- İşraklere Borçlar	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0.00	
3- Bağlı Ortaklıklara Borçlar	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0.00	
4- Personelde Borçlar	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0.00	
5- Diğer Çeşitli Borçlar	3,235	0.21	4,268	0.11	12,520	0.24	0.18	
6- Diğer Borç Sahipleri Reskontu(-)	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0.00	
D- Alınan Avanslar	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0.00	
1- Alınan Sipariş Avansları	0	0.00	0	0.00	6,605	0.13	0.09	
2- Alınan Diğer Avanslar	0	0.00	0	0.00	6,605	0.13	0.09	
E- Yıllara Yaygın İnş ve Onarım Hakkeşleri	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0.00	

J- 6522 KREDİ VEREN BANKA DIŞI KURUMLAR (FACTORING) BİLANÇOSU

PASİF (KAYNAKLAR)	1992		1993		1994		GRUP		AKTİF	
	GRUP TOP(%)	AKTİF TOP(%)	GRUP TOP(%)	AKTİF TOP(%)	GRUP TOP(%)	AKTİF TOP(%)	GRUP TOP(%)	AKTİF TOP(%)	GRUP TOP(%)	AKTİF TOP(%)
F-Ödenecek Vergi ve Diğer Yükümlülükler	4,734	0.38	12,961	0.30	95,366	0.25	186	1.86	1.35	1.35
1-Ödenecek Vergi ve Fonlar	4,734	0.38	12,521	0.30	86,772	0.24	1.69	1.69	1.23	1.23
2-Ödenecek Sosyal Güvenlik Kesintileri	0	0.00	40	0.00	53	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
3-Vadesi Geçmiş Emtel/Taksit. Vergi/Diğer Yükl.	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
4-Ödenecek Diğer Yükümlülükler	0	0.00	400	0.00	8,541	0.01	0.17	0.17	0.12	0.12
G-Borç ve Güder Karşılıkları	22,563	1.79	65,192	1.44	158,029	1.23	3.08	3.08	2.23	2.23
1-Dönem Kamı Vergi ve Diğ. Yasal Yükl. Karş.	20,537	1.63	47,972	1.31	121,376	0.91	2.37	2.37	1.72	1.72
2-Dönem Kamı Peşin Vergi ve diğ. yükümlü.(-)	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
3-Kıdem Tazminatı Karşılığı	0	0.00	0	0.00	14	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
4-Maliyet Güderleri Karşılığı	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
5-Diğer Borç ve Güder Karşılıkları	2,026	0.16	0	0.00	0	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
H-Gelecek Aylara ait Gelirler ve Güder Tah.	4,818	0.38	17,220	0.13	36,639	0.33	0.71	0.71	0.52	0.52
1-Gelecek Aylara Ait Gelirler	0	0.00	7,563	0.31	9,563	0.14	0.19	0.19	0.14	0.14
2-Güder tahakkukatları	4,818	0.38	0	0.00	830	0.00	0.02	0.02	0.01	0.01
I-Diğer Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar	782	0.06	7,563	0.31	8,733	0.14	0.17	0.17	0.12	0.12
1-Hesaplanan Katma Değer Vergisi	0	0.00	1,860	0.05	0	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
2-Diğer Katma Değer Vergisi	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
3-Merkez ve Şubeler Cani Hissalı	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
4-Sayım ve Tesellim Fazlaları	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
5-Diğer Çeşitli Yabancı Kaynaklar	782	0.06	1,860	0.05	0	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00

J- 6522 KREDİ VEREN BANKA DIŞI KURUMLAR (FACTORING) BİLANÇOSU

PASİF (KAYNAKLAR)	1992		1993		1994		GRUP AKTİF TOP(%)	AKTİF (%)	GRUP AKTİF TOP(%)
	GRUP TOP(%)	AKTİF TOP(%)	GRUP TOP(%)	AKTİF TOP(%)	GRUP TOP(%)	AKTİF TOP(%)			
IF-UZUN VADELİ YABANCI KAYNAKLAR	159,602	100,00	921,538	10,19	953,228	17,45	100,00	17,45	13,47
A- Mali Borçlar	156,233	97,89	912,203	9,98	949,882	17,28	98,99	17,28	13,43
1- Banka Kredileri	122,470	76,73	882,203	7,82	849,882	16,71	95,73	16,71	12,01
2- Çıkarılmış Tahviller	33,763	21,15	30,000	2,16	100,000	0,57	3,26	0,57	1,41
3- Çıkarılmış diğer Menkul Kıymeler	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0,00	0,00	0,00
4- Menkul Kıymeler İhraç Farkı (-)	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0,00	0,00	0,00
5- Diğer Mali Borçlar	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0,00	0,00	0,00
B- Ticari Borçlar	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0,00	0,00	0,00
1- Satıcılar	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0,00	0,00	0,00
2- Borç Sahipleri	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0,00	0,00	0,00
3- Borç Sahipleri Reeskontu (-)	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0,00	0,00	0,00
4- Alınan Depozito ve Teminatlar	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0,00	0,00	0,00
5- Diğer Ticari Borçlar	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0,00	0,00	0,00
C- Diğer Borçlar	3,185	2,00	0	0,00	0	0,00	0,00	0,00	0,00
1- Ortaklara Borçlar	3,185	2,00	0	0,20	0	0,00	0,00	0,00	0,00
2- İştiraklere Borçlar	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0,00	0,00	0,00
3- Bağlı Ortaklıklara Borçlar	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0,00	0,00	0,00
4- Diğer Çeşitli Borçlar	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0,00	0,00	0,00
5- Diğer Borç Sahipleri Reeskontu (-)	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0,00	0,00	0,00
6- Kamuya Olan Entelektüel ve Takaslı Borçlar	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0,00	0,00	0,00
D- Alınan Avanslar	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0,00	0,00	0,00
1- Alınan Sipariş Avansları	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0,00	0,00	0,00
2- Alınan Diğer Avanslar	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0,00	0,00	0,00
E- Borç ve Güder Karşılıkları	184	0,12	9,335	0,01	3,346	0,18	1,01	0,18	0,05
1- Kıdım Tazminatı Karşılıkları	184	0,12	1,639	0,01	3,346	0,03	0,18	0,03	0,05
2- Diğer Borç ve Güder Karşılıkları	0	0,00	7,696	0,00	0	0,15	0,84	0,15	0,00

J- 6522 KREDİ VEREN BANKA DIŞI KURUMLAR (FACTORING) BİLANÇOSU

	1992		1993		1994		GRUP	
	GRUP TOP(%)	AKTİF TOP(%)	GRUP TOP(%)	AKTİF TOP(%)	1994	GRUP TOP(%)	AKTİF TOP(%)	
PASİF (KAYNAKLAR)								
F- Gökçek Yılına ait Gelirler ve Gider Tah.	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0,00	0,00
1- Gökçek Yılına Ait Gelirler	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0,00	0,00
2- Gider Tahakkukatları	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0,00	0,00
G- Diğer Uzun Vadeli Yatırımlar Kaynakları	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0,00	0,00
1- Gökçek Yılına Erkekmen/Terkin Etki KDV	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0,00	0,00
2- Tesse Katılma Payı	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0,00	0,00
3- Diğ.Çeş.Uzun Vadeli Yab Kaynaklar	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0,00	0,00

J- 6522 KREDİ VEREN BANKA DIŞI KURUMLAR (FACTORİNG) BİLANÇOSU

PASİF (KAYNAKLAR)	1992		1993		1994		GRUP TOP(%)	AKTİF TOP(%)	GRUP TOP(%)	AKTİF TOP(%)
	GRUP TOP(%)	AKTİF TOP(%)	GRUP TOP(%)	AKTİF TOP(%)	GRUP TOP(%)	AKTİF TOP(%)				
III-ÖZ KAYNAKLAR										
A-Ödenmiş Sermaye	147,460	9,42	424,476	100,00	990,135	100,00	100,00	14,00		
1-Sermaye	103,500	6,61	184,611	43,49	616,252	62,24	62,24	8,71		
2-Ödenmiş Sermaye (-)	181,000	11,56	238,500	56,19	643,100	64,95	64,95	9,09		
B-Sermaye Yetekleri	(77,500)	(4,95)	(53,889)	(12,70)	(26,848)	(2,71)	(2,71)	(0,038)		
1-Hisse Senedi İlimaç Primleri	706	0,48	63,823	15,04	230,745	23,30	23,30	3,26		
2-Hisse Senedi İhtal Karları	0	0,00	60,000	14,14	177,099	17,89	17,89	2,50		
3-MD.V. Yeniden Değerleme Artışları	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0,00	0,00		
4-İşnaktar Yeniden Değerleme Artışları	706	0,48	3,823	0,90	16,493	1,67	1,67	0,23		
5-Diğer Sermaye Yetekleri	0	0,00	0	0,00	25,613	2,59	2,59	0,36		
C-Kar Yetekleri	0	0,00	0	0,00	11,540,57,248	11,17	11,17	0,16		
1-Yasal Yetekler	2,376	0,15	16,743	3,94	22,794	2,30	2,30	0,32		
2-Statü Yetekleri	308	0,21	4,041	0,95	0	0,00	0,00	0,00		
3-Oklağınistü Yetekleri	0	0,00	0	0,00	30,240	3,05	3,05	0,43		
4-Diğer Kar Yetekleri	2,068	0,13	12,702	2,99	4,214	0,43	0,43	0,06		
5-Özel Fonlar	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0,00	0,00		
D-Geçmiş Yıllar Karları	0	0,00	21	0,00	545	0,06	0,06	0,01		
E-Geçmiş Yıllar Zararları (-)	0	0,00	(1,022)	(0,24)	(614)	(0,06)	(0,06)	(0,01)		
F-Dönem net Karı (Zararı)	40,878	2,61	160,300	37,76	85,959	8,68	8,68	1,22		
1-Dönem Net Karı	41,887	2,67	160,695	37,86	(119,006)	(12,02)	(12,02)	2,90		
2-Dönem Net Zararı (-)	(1,009)	(0,06)	(395)	(0,09)				(1,68)		
PASİF (KAYNAKLAR) TOPLAMI	1,566,184	100,00	5,279,761	100,00	7,074,229	100,00	100,00	100,00		

J-6522 KREDİ VEREN BANKA DIŞI KURUMLAR (FACTORİNG) GELİR TABLOSU
(MİLYON TL)

	1992	%	1993	%	1994	%
A-BRÜT SATIŞLAR	267,788	100,00	1,153,631	100,00	2,835,029	100,00
1-Yurt İçi Satışlar	257,020	95,98	1,111,886	96,38	2,834,110	99,97
2-Yurt Dış Satışlar	10,386	3,88	25,062	2,17	0	0,00
3-Diğer Gelirler	382	0,14	16,683	1,45	919	0,03
B-SATIŞ İNDİRİMLERİ (-)	0	0,00	0	0,00	0	0,00
1-Satıőlan İadeler(-)	0	0,00	0	0,00	0	0,00
2-Satış İskontolar(-)	0	0,00	0	0,00	0	0,00
3-Diğer İndirimler (-)	0	0,00	0	0,00	0	0,00
C-NET SATIŞLAR	267,788	100,00	1,153,631	100,00	2,835,029	100,00
D-SATIŞLARIN MALİYETİ (-)	(23,149)	(8,64)	(335,935)	(29,12)	(2,339,297)	(82,51)
1-Satılan Mallar Maliyeti	0	0,00	0	0,00	0	0,00
2-Satılan Ticari Mallar Maliyeti (-)	0	0,00	0	0,00	0	0,00
3-Satılan Hizmet Maliyeti (-)	(23,149)	(8,64)	(335,935)	(29,12)	(2,339,297)	(82,51)
4-Diğer Satışların Maliyeti (-)	0	0,00	0	0,00	0	0,00
BRÜT SATIŞ KARI VEYA ZARARI	244,639	(18,58)	817,676	70,88	495,732	17,49
E-FAALİYET GİDERLERİ (-)	(49,762)	0,00	(132,147)	(11,45)	(262,155)	(9,25)
1-Araştırma ve Geliştirme Girdi(-)	0	0,00	0	0,00	(3,283)	(0,12)
2-Pazarlama, satış ve Dağıtım Girdi (-)	0	(18,58)	(345)	(0,03)	0	0,00
3-Genel Yönetim Giderleri (-)	(49,762)	72,77	(131,802)	(11,42)	(258,872)	(9,13)
FAALİYET KARI VEYA ZARARI	194,877	11,07	685,529	59,42	233,577	8,24
F-DİĞER FAAL OLAGAN GELİR VE KARLAR	29,655	0,00	209,376	18,15	1,288,521	45,45
1-İştiraklardan Temettüli Gelirleri	0	0,00	0	0,00	12,106	0,43
2-Bağlı Ortaklardan Temettüli Gelir	0	0,00	0	0,00	4,556	0,16
3-Faiz Gelirleri	12,151	0,00	100,052	8,67	518,228	18,28
4-Komisyon Gelirleri	0	0,01	0	0,00	0	0,00
5-Kurumsal Kalınmayan Karsılıklar	0	2,59	0	0,00	0	0,00
6-Menkul Kıymet Satış Karları	35	0,00	1,561	0,14	56,937	2,01
7-Kambiyo Karları	6,924	3,94	74,454	6,45	612,649	21,61
8-Reeskont Faiz Gelirleri	0	0,00	0	0,00	0	0,00
9-Diğer Olağan Gelir ve Karlar	10,545		33,309	2,89	84,045	2,96

J-6522 KREDİ VEREN BANKA DIŞI KURUMLAR (FACTORING) GELİR TABLOSU
(MİLYON TL)

	1992	%	1993	%	1994	%
G-DİĞER FAAL OLAĞAN GİDER VE ZARAR (-)	(10,146)	(3.79)	(85,323)	(7.40)	(632,372)	(22.31)
1- Komisyon Giderleri (-)	0	0.00	0	0.00	0	0.00
2- Kamış Giderleri (-)	0	0.00	0	0.00	0	0.00
3- Menkul Kıymet Satış Zararları (-)	0	0.00	0	0.00	0	0.00
4- Kamhiyo Zararları (-)	(7,455)	(2.78)	(74,324)	(6.44)	(619,378)	(21.85)
5- Reeskont Fıız Giderleri (-)	0	0.00	0	0.00	0	0.00
6- Diğer Olağan Gider ve Zararları (-)	(2,691)	(1.00)	(10,999)	(0.95)	(12,994)	(0.46)
H-FİNANSMAN GİDERLERİ (-)	(152,710)	(57.03)	(601,111)	(52.11)	(800,778)	(28.25)
1- Kısa Vadeli Borçlanma Giderleri (-)	(116,073)	(43.03)	(343,623)	(29.79)	(295,003)	(10.41)
2- Uzun Vadeli Borçlanma Giderleri (-)	(36,637)	(13.68)	(247,488)	(22.32)	(505,775)	(17.84)
OLAĞAN KAR VEYA ZARAR	61,676	23.03	208,471	18.07	88,948	(3.14)
I-OLAĞANDIŞI GELİR VE KARLAR	1	0.00	0	0.00	190,571	6.72
1- Öncüki Dönem Gelir ve Karları	0	0.00	0	0.00	0	0.00
2- Diğer Olağandışı Gelir Karları	1	0.00	0	0.00	190,571	6.72
J-OLAĞANDIŞI GİDER VE ZARARLAR (-)	(262)	(0.10)	(199)	(0.02)	(72,184)	(2.55)
1- Çalıştırılan Kısmı Gider ve Zarar (-)	0	0.00	0	0.00	0	0.00
2- Öncüki Dönem Gid. ve Zararları (-)	0	0.00	0	0.00	(1,698)	(0.06)
3- Diğer Olağandışı Gider ve Zarar (-)	(262)	(0.10)	(199)	(0.02)	(70,486)	(2.49)
DÖNEM KARI VEYA ZARARI	61,415	22.93	208,272	18.05	207,335	7.31
1- Dönem	62,424	23.31	208,667	18.09	326,341	11.51
2- Dönem Zaman (-)	(1,009)	(0.38)	(395)	(0.03)	(119,006)	(4.20)
K-DÖNEM KARI VERGİ-DİĞER YASAL YÜK,KARŞ. (-)	(20,537)	(7.67)	(47,972)	(4.16)	(121,376)	(4.28)
DÖNEM KARI VEYA ZARARI	40,878	15.27	160,300	13.90	85,959	3.03

J-6522 KREDİ VEREN BANKA DIŞI KURUMLAR (FACTORİNG), YAPISAL ANALİZ TABLOSU

	1992	%	1993	%	1994	%
	MİLYON		MİLYON		MİLYON	
	TL		TL		TL	
AKTİF YAPISI						
Dönen Vantıklar	1,566,184	100,00	5,279,761	100,00	7,074,229	100,00
Duran Vantıklar	1,554,473	99,25	5,116,740	96,91	6,518,417	92,14
	11,711	0,75	163,021	3,09	555,812	7,86
PASİF YAPISI						
Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar	1,566,184	100,00	5,279,761	100,00	7,074,229	100,00
Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar	1,259,122	80,39	3,933,747	74,51	5,130,866	72,53
Öz Kaynaklar	159,602	10,19	921,538	17,45	953,228	13,47
	147,460	9,42	424,476	8,04	990,135	14,00
ÖZKAYNAK YAPISI						
Ödenmiş Sermaye	103,500	70,19	184,611	43,49	616,252	62,24
Sermaye Yedekleri	706	0,48	63,823	15,04	230,745	23,30
Kar Yedekleri	2,376	1,161	16,743	3,94	57,248	5,78
Geçmiş Yıllar Karları	0	0,00	21	0,00	545	0,06
Geçmiş Yıllar Zararları (-)	0	0,00	(1,022)	(0,24)	(614)	(0,06)
Dönem Net Karı (Zararı)	40,878	27,72	160,300	37,76	85,959	8,68
Dönem Karı	41,887		160,695		204,965	
Dönem Zararı	(1,009)		(395)		(119,006)	
Dönem Net Karı (Zararı)	40,878		160,300		85,959	
Firma Sayısı	14		14		14	

J- 6522 KREDİ VEREN BANKA DIŞI KURUMLAR (FACTORİNG) ORANLAR TABLOSU

	1992	1993	1994
A- LİKİDİTE ORANLARI			
1- Cari Oranı (%)	123.46	130.07	127.04
2- Likidite (Asıl Test) Oranı (%)	123.15	128.75	126.01
3- Nakit Oranı	13.57	12.81	25.94
4- Stoklar/ Dönen Varlıklar Oranı (%)	0.00	0.11	0.00
5- Stoklar/ Aktif Toplamı Oranı (%)	0.00	0.11	0.00
6- Stok Bağumluluk Oranı (%)	--	61710.54	--
7- Kısa Vadeli Alacaklar / Dönen Varlıklar Oranı (%)	88.76	89.14	78.53
8- Kısa Vadeli Alacaklar / Aktif Toplamı Oranı (%)	88.10	86.38	72.36
B- FİNANSAL YAPI ORANLARI			
1- Yabancı Kaynaklar Toplamı / Aktif Toplamı Oranı (Kaldıraç Oranı) (%)	90.58	91.96	86.00
2- Öz Kaynaklar / Aktif Toplamı Oranı (%)	9.42	8.04	14.00
3- Öz Kaynaklar / Yabancı Kaynaklar Toplamı Oranı (%)	10.39	8.74	16.27
4- Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar / Pasif Toplamı Oranı (%)	80.39	74.51	72.53
5- Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar / Pasif Toplamı Oranı (%)	10.19	17.45	13.47
6- Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar / Devamlı Sermaye Oranı (%)	51.98	68.46	49.05
7- Maddi Duran Varlıklar (net) / Öz Kaynaklar Oranı (%)	5.48	5.21	4.31
8- Maddi Duran Varlıklar (net) / Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar Oranı (%)	5.06	2.40	4.48
9- Duran Varlıklar / Yabancı Kaynaklar Toplamı Oranı (%)	0.83	3.36	9.14
10- Duran Varlıklar / Öz Kaynaklar Oranı (%)	7.94	38.41	56.13
11- Duran Varlıklar / Devamlı Sermaye Oranı (%)	3.81	12.11	28.60
12- Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar/ Yabancı Kaynaklar Toplamı Oranı (%)	88.75	81.02	84.33
13- Banka Kredileri / Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar Oranı (%)	57.61	59.22	67.04
14- Kısa Vadeli Banka Kredileri / Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar Oranı (%)	61.93	57.06	75.86
15- Banka Kredileri / Yabancı Kaynaklar Toplamı Oranı (%)	63.60	64.40	77.95
16- Dönen Varlıklar / Aktif Toplamı Oranı (%)	99.25	96.91	92.14
17- Maddi Duran Varlıklar (net) / Aktif Toplamı Oranı (%)	0.52	0.42	0.60

J- 6522 KREDİ VEREN BANKA DIŞI KURUMLAR (FACTORING) ORANLAR TABLOSU

	1992	1993	1994
C- DEVİR HIZI			
1- Stok Devir Hızı (kez)	0.00	120.89	841.78
2- Alacak Devir Hızı (kez)	0.20	0.25	0.56
3- Çalışma Sermayesi Devir Hızı (kez)	0.17	0.23	0.43
4- Net Çalışma Sermayesi Devir Hızı (kez)	0.91	0.98	2.04
5- Maddi Duran Varlık Devir Hızı (kez)	33.17	52.16	66.44
6- Duran Varlık Devir Hızı (kez)	22.87	7.08	5.10
7- Öz Kaynaklar Devir Hızı (kez)	1.82	2.72	2.86
8- Aktif Devir Hızı (kez)	0.17	0.22	0.40
D- KARLILIK ORANLARI			
1- Kar İle Sermaye Arasındaki İlişkileri Gösteren Oranlar			
a) Net Kar/ Öz Kaynaklar Oranı (%)	22.72	37.76	8.68
b) Vergi Öncesi Kar/ İz Kaynaklar Oranı (%)	41.65	49.07	20.94
c) Faiz ve Vergi Öncesi Kar/ Pasif T. Oranı (%)	13.67	15.33	14.25
d) Net Kar/ Aktif Toplamı Oranı (%)	2.61	3.04	1.22
e) Faal. Kar/ Faal. Gerçekleşiminde Kul. Varlık Or. (%)	12.44	13.31	3.52
f) Birikimli (Kümülatif) Karlılık Oranı (%)	0.15	0.32	0.81
√2-ar ile Satışlar Arasındaki İlişkileri Gösteren Oranlar			
a) Faaliyet Karı/ Net Satışlar Oranı (%)	72.77	59.42	8.24
b) Brüt Satış Karı/ Net Satışlar Oranı (%)	91.36	70.88	17.49
c) Net Kar/ Net Satışlar Oranı (%)	15.27	13.90	3.03
d) Satılan Malın Maliyeti/ Net Satışlar Oranı (%)	8.64	29.12	82.51
e) Faaliyet Giderleri/ Net Satışlar Oranı (%)	18.58	11.45	9.25
f) Faiz Giderleri/ Net Satışlar Oranı (%)	57.03	52.11	28.25
3- Kar ile Finansal Yüklüm. Arasındaki İlişkileri Gösteren Oranlar			
1) Faiz Ödütme (Karşılama) Oranı			
a) Faiz ve Vergi Öncesi Kar/ Faiz Giderleri Oranı (%)	140.22	134.65	125.89
b) Net Kar ve Faiz Giderleri Oranı (%)	126.77	126.67	110.73

J- 6522 KREDİ VEREN BANKA DIŞI KURUMLAR (FACTORİNG), 1994 YILI FON AKIM TABLOSU

	MİLYON TL	(%)	MİLYON TL	(%)
A- FON KAYNAKLARI	1,920,672	100.00	1,920,672	100.00
1- Faaliyetlerden Sağlanan Kaynaklar	235,336	12.25	0	0.00
a) Olağan Kar	88,948		0	
b) Amortismanlar (-)	13,883		0	
c) Fon Çıkışı Gerektirmeyen Diğer Giderler (+)	147,861		0	
d) Fon Giriş Sağlamayan Gelirler (-)	(15,356)		0	
2- Olağandışı Faaliyetlerden Sağlanan Kaynaklar	118,387	6.16	0	0.00
a) Olağandışı Kar	118,387		0	
b) Fon Çıkışı Gerektirmeyen Diğer Giderler(+)	0		0	
c) Fon Giriş Sağlamayan Gelirler (-)	0		0	
3- Dönen Varlıklar Tutarındaki Azalışlar	0	0.00	47,972	2.50
4- Duran Varlıklar Tutarındaki Azalışlar	0	0.00	0	
5- Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklardaki Artışlar (Borç ve Gider Karşılıklarını Kapsamaz)	1,095,549	57.04	1,504,309	78.32
6- Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklardaki Artışlar (Borç ve Gider Karşılıklarını Kapsamaz)	29,983	1.56	367,391	19.18
7- Öz Kaynak Artışı	324,318	16.89	0	0.00
8- Hisse Senedi İhraç Primleri	117,099	6.10	0	0.00

J- 6522 KREDİ VEREN BANKA DIŞI KURUMLAR (FACTORİNG), STANDART ORANLAR TABLOSU

	1992				1993				1994			
	Q	Q1	Q2	Q3	Q	Q1	Q2	Q3	Q	Q1	Q2	Q3
	Q. Sektör Oranlarının Anıtmelik Ot. Sektörteki Fırmaların %25'inin oranını Q1'e (Altı Karatlı) eşit ya da küçükktür Sektörteki Fırmaların %50'sinin oranını Q2'e (Meçyan) eşit ya da küçükktür Sektörteki Fırmaların %25'inin oranını Q3'e (Üst Karatlı) eşit ya da küçükktür											
A- LİKİDİTE ORANLARI												
1- Cari Oran (%)	217,78	113,43	118,13	415,39	733,67	113,93	197,24	3,340,28	776,11	109,83	170,39	1,389,73
2- Likidite Oranı (%)	217,43	112,40	118,05	414,58	732,01	112,60	197,24	3,337,66	775,46	109,56	169,72	1,389,45
3- Nakit Oranı (%)	63,58	2,62	19,18	137,39	255,41	7,51	22,12	3,336,93	82,77	3,44	11,11	363,84
4- Stoklar / Dönen Vantıklar (%)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
5- Stoklar / Aktif Toplamı Oranı (%)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
6- Stok Bağımlılık Oranı (%)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
7- Kssa Vadeli Alacaklar / Dönen Vantıklar (%)	84,04	77,92	89,51	95,99	89,10	83,03	89,16	94,23	92,42	82,44	96,44	98,39
8- Kssa Vadeli Alacaklar / Aktif Toplamı Oranı (%)	82,93	77,92	87,63	94,41	86,07	74,57	86,10	91,54	77,15	64,81	86,35	95,20
B- FİNANSAL YAPI ORANLARI												
1- Yabancı Kaynaklar Toplamı / Aktif Toplamı Oranı (%)	70,61	55,79	83,62	93,41	70,82	41,57	92,08	93,84	60,42	23,29	76,87	93,35
2- Öz Kaynaklar / Aktif Toplamı Oranı (%)	49,57	7,10	24,57	100,00	34,24	6,20	8,45	95,78	43,89	7,01	30,24	81,92
3- Öz Kaynaklar / Yabancı Kaynaklar Toplamı Oranı (%)	92,34	7,06	18,05	206,54	184,76	6,56	7,76	980,59	84,80	7,13	27,48	329,57
4- Kssa Vadeli Yabancı Kaynaklar / Pasif Toplamı Oranı (%)	60,58	27,65	77,10	87,04	48,47	3,51	46,96	86,73	48,26	13,44	44,61	87,01
5- Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar / Pasif Toplamı Oranı (%)	16,71	1,77	9,18	34,74	41,51	7,88	46,14	54,68	26,34	0,06	5,00	61,34
6- Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar / Devamlı Sermaye Oranı (%)	46,71	18,57	56,03	70,44	73,18	54,82	86,50	89,72	38,84	0,45	31,76	76,83
7- Maddeli Duran Vantıklar (net) / Öz Kaynaklar Oranı (%)	7,13	1,28	3,56	15,47	11,35	1,44	4,89	17,41	6,27	0,62	4,80	11,98
8- Maddeli Duran Vantıklar (net) / Uzun Vad. Yabancı Kaynaklar Or. (%)	154,86	1,55	6,39	235,38	2,12	0,34	0,67	3,73	104,24	0,19	32,27	238,69
9- Duran Vantıklar / Yabancı Kaynaklar Toplamı Oranı (%)	1,99	0,32	0,84	6,57	11,42	0,43	1,63	16,16	18,73	2,15	17,32	24,42
10- Duran Vantıklar / Öz Kaynaklar Oranı (%)	10,50	2,82	8,57	18,04	17,29	2,21	4,80	38,76	30,05	1,60	10,23	74,04
11- Duran Vantıklar / Devamlı Sermaye Oranı (%)	6,19	2,59	4,05	10,03	12,62	0,85	2,03	26,12	17,44	1,10	6,26	36,41
12- Kssa Vadeli Yabancı Kaynak / Yabancı Kaynak. Top. Or. (%)	88,08	82,03	98,73	100,00	76,16	50,13	96,51	100,00	99,02	94,67	100,00	100,00
13- Banka Karlılığı / Aktif Toplamı Oranı (%)	59,19	48,30	58,13	74,86	75,09	64,41	73,35	90,81	68,65	58,67	70,09	82,81
14- Kssa Vad. Banka Karlılığı / Kssa Vad. Yabancı Kaynak. Or. (%)	65,72	56,22	61,10	76,54	72,03	47,36	77,72	92,92	80,45	69,73	81,08	91,25
15- Banka Karlılığı / Yabancı Kaynaklar Toplamı Oranı (%)	67,46	51,84	61,14	90,71	82,35	68,80	92,92	95,69	83,45	70,28	84,13	95,70
16- Dönen Vantıklar / Aktif Toplamı Oranı (%)	98,91	98,23	99,79	100,00	98,51	97,22	92,24	99,83	92,76	82,08	96,63	99,33
17- Maddeli Duran Vantıklar (net) / Aktif Toplamı Oranı (%)	0,47	0,13	0,21	0,97	0,41	0,13	0,44	0,90	1,48	0,05	0,51	3,27

J- 6522 KREDİ VEREN BANKA DIŞI KURUMLAR (FACTORİNG), STANDART ORANLAR TABLOSU

Q. Sektör Oranlarının Aritmetik Ort. Sektördeki Firmaların %25'inin oranı Q1'e (Altı Karatlı) eşit ya da küçüktür Sektördeki Firmaların %50'sinin oranı Q2'e (Medyanı) eşit ya da küçüktür Sektördeki Firmaların %25'inin oranı Q3'e (Üst Karatlı) eşit ya da küçüktür	1992				1993				1994			
	Q	Q1	Q2	Q3	Q	Q1	Q2	Q3	Q	Q1	Q2	Q3
		0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
C- DEVİR HIZLARI												
1- Stok Devir Hızı (kez)	0.20	0.06	0.19	0.24	0.36	0.27	0.36	0.56	0.74	0.47	0.77	1.14
2- Alacak Devir Hızı (kez)	0.16	0.05	0.12	0.19	0.32	0.24	0.33	0.38	0.62	0.29	0.67	0.77
3- Çalışma Sermayesi Devir Hızı (kez)	0.84	0.19	0.59	1.62	1.25	0.62	0.88	2.36	5.65	0.52	1.35	9.33
4- Net Çalışma Sermayesi Devir Hızı (kez)	56.15	7.99	58.42	88.71	163.69	15.86	59.96	232.70	386.37	9.23	103.00	741.00
5- Maddi Duran Varlık Devir Hızı (kez)	29.28	2.06	20.94	63.70	33.58	8.19	13.04	85.04	34.61	2.82	6.08	77.17
6- Duran Varlık Devir Hızı (kez)	1.50	0.27	1.26	2.83	3.14	1.69	2.36	4.27	4.39	0.61	2.01	8.87
7- Öz Kaynaklar Devir Hızı (kez)	0.16	0.05	0.12	0.18	0.31	0.23	0.32	0.37	0.56	0.29	0.55	0.70
8- Aktif Devir Hızı (kez)												
D- KARLILIK ORANLARI												
1- Kar ile Sermaye Arasındaki İlişkileri Gösteren Oranlar												
a) Net Kar/ Öz Kaynaklar Oranı (%)	12.17	1.94	0.89	29.57	20.67	1.13	19.22	39.99	0.80	5.58	18.00	26.81
b) Vergi Öncesi Kar/ İz Kaynaklar Oranı (%)	18.60	1.94	1.07	44.59	26.75	1.13	19.93	49.31	4.83	5.35	13.79	36.60
c) Faiz ve Vergi Öncesi Kar/ Pasif T. Oranı (%)	6.45	1.29	0.94	10.05	14.56	0.21	10.03	28.03	11.64	3.29	5.82	22.92
d) Net Kar/ Aktif Toplamı Oranı (%)	0.89	1.29	0.14	2.86	2.20	0.20	2.15	4.80	1.84	3.75	0.23	12.10
e) Faal. Kar/ Faal. Gerekşimmesinde Kul. Varlık Or. (%)	5.77	2.08	0.12	8.94	13.85	0.57	8.06	29.50	4.82	6.36	0.01	19.87
f) Bankmehi (Kısmi) Karlılık Oranı (%)	0.00	0.00	0.00	0.00	0.32	0.05	0.26	0.60	0.83	0.17	0.56	1.00
2- ar ile Satışlar Arasındaki İlişkileri Gösteren Oranlar												
a) Faaliyet Karı/ Net Satışlar Oranı (%)	56.19	16.74	69.94	82.99	54.06	10.60	79.25	86.35	25.69	16.73	17.63	70.27
b) Brüt Satış Karı/ Net Satışlar Oranı (%)	73.61	66.19	75.05	100.00	68.17	31.13	79.67	100.00	35.94	2.07	42.46	70.27
c) Net Kar/ Net Satışlar Oranı (%)	9.45	3.25	15.60	17.50	11.14	4.48	7.49	21.36	25.19	4.94	2.92	43.15
d) Satılan Malın Maliyeti/ Net Satışlar Oranı (%)	42.23	24.95	28.62	66.31	50.02	20.33	60.33	70.15	64.06	29.73	57.54	102.09
e) Faaliyet Giderleri/ Net Satışlar Oranı (%)	27.88	12.39	16.44	49.08	19.41	6.77	10.82	29.28	14.64	3.15	8.43	42.50
f) Faiz Giderleri/ Net Satışlar Oranı (%)	50.44	38.53	52.84	69.54	53.83	12.83	69.64	85.12	0.00	0.00	0.00	0.00
3- Kar ile Finansal Yüklüm. Arasındaki İlişkileri Gösteren Oranlar												
1) Faiz Ödencine (Karıyla) Oranı												
a) Faiz ve Vergi Öncesi Kar/ Faiz Giderleri Oranı (%)	133.66	120.59	133.52	145.10	232.43	111.54	134.58	335.37	0.00	0.00	0.00	0.00
b) Net Kar ve Faiz Giderleri Oranı (%)	124.40	115.65	126.36	132.17	227.17	106.81	128.37	330.34	0.00	0.00	0.00	0.00

EK 3: SATICI BİLGİLERİ FORMU

TARİH: / / 19

SATICI BİLGİLERİ FORMU

SATICININ ADI :

ADRESİ :

TLF / TLX / FAX :

TEMAS EDİLECEK KİŞİ / ÜNVANI :

ÇALIŞILAN BANKALAR / ŞUBELERİ :

TİCARET HACMİ (\$)

	İTHALAT	İHRACAT
199...		
199...		

ÜRÜNLER

SATILAN	ALINAN

ÜLKELERE GÖRE
DAĞILIMI

SATIŞLAR	ALIŞLAR

KAŞE / İMZA

EK 4: ALICI BİLGİLERİ FORMU

TARİH: / / 19

ALICI BİLGİLERİ FORMU

SATICININ ADI :

ADRESİ :

TLF / TLX / FAX :

TEMAS EDİLECEK KİŞİ / ÜNVANI :

BANKASI :

SATILAN ÜRÜN :

TESLİM ŞEKLİ :

SATIŞ VADESİ :

İŞİN HACMİ :

İŞİN SÜRESİ :

AYLIK YÜKLEME HACMİ :

ORTALAMA FATURA BÜYÜKLÜĞÜ :

SATIŞLARIN MEVSİME BAĞLILIĞI :

SATIŞLARIN DÖVİZ CİNSİ :

İSTENEN GARANTİ LİMİTİ :

ALICIYLA TEMAS İZİNİ :

BİLMEMİZİ DÜŞÜNDÜĞÜNÜZ DİĞER BİLGİLER :

KAŞE / İMZA

* YURT DIŞI ARAŞTIRMA HİZMETLERİMİZİN BEDELİ ALICI BAŞINA

USD'DİR.

* YURT İÇİ ARAŞTIRMA HİZMETLERİMİZİN BEDELİ ALICI BAŞINA

TL'DİR.

EK 5: ALACAK BİLDİRİM FORMU

ALACAK BİLDİRİM FORMU

SATICI ADI VE NO:.....
 A.B.F. TARİHİ :.....
 A.B.F. NO :.....
 FATURALAR

Alıcı Adı ve No	Fat. No	Fat. Tarihi	Meblâğ	Ödeme Tarihi/Vadesi	Terminler
Fatura Sayısı: Faturalar Toplamı: TL					

İADE FATURALARI

Alıcı Adı ve No	İade Fat. No	İade Fat. Tarihi	Meblâğ	İlgili Fatura No
İade Fatura Sayısı: İade Faturaları Toplamı: TL				

Saticı İmza

Aramızdaki sözleşme uyarınca doğmuş alacakları bu form ile bize bildirmeldir. Fatura ve terminler ekte gönderilmiştir.

EK 6: NOTIFICATION AND TRANSFER OF RECEIVABLES FORM

NOTIFICATION and TRANSFER of RECEIVABLES

FCI-Form No. 4.A.86

If's name		No.	Debtor's country	Currency	Currency code	Seller's name	No.	Notification date	No.
INVOICES									
Debtor's name	No.	Debtor's name	Invoice No.	Invoice date	Term of payment/Due date	Invoice amount	Value date		
total number of invoices			total amount						
CREDIT NOTES									
Debtor's name	No.	Debtor's name	Ct. Note No.	Ct. Note date	Invoice reference	Credit Note Amount			
total number of credit notes			total credit note amount						

FOR SELLER'S USE

Pursuant to the Agreement between us we hereby notify you of transactions entered into by us with our debtors as represented by the attached copies of invoices. We hereby also transfer to you all right, title and interest in and to all the debts as specified on the copies attached. Credit Notes are listed in a separate group.

ÖZGEÇMİŞ

1970 yılında Ankara'da doğdu. Ankara'da başladığı İlköğrenimini Trabzon'da, Orta ve Lise Öğrenimini Erzurum'da tamamladı. 1987 yılında girdiği Anadolu Üniversitesi Kütahya İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme Bölümünden 1991 yılında mezun oldu. Üniversite yıllarından başlayan Ticari hayatın içerisindeki çalışmalar arasında, 1993 yılında başladığı Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Yönetimi Anabilim dalında Yüksek Lisans Öğrenimini sürdürmektedir.

1994 yılından beri özel bir şirkette Muhasebe Müdürlüğü yapan İlker Yeni evli ve bir çocuk babasıdır.

